

YU ISSN 0022/9295
LETNIK XXIV
ŠT. 8/9, MARIBOR
23. novembra 1984
CENA 30 DIN

Katedra

PRESEDNIŠTVO KONFERENCIJE SAVEZA SOCIJALISTIČNE OMLADINE JUGOSLAVIJE
 PRESEDNIŠTVO KONFERENCIJE ZVEZE SOCIJALISTIČNE OMLADINE JUGOSLAVIJE
 PRESEDNIŠTVO KONFERENCIJE NA ODRŽANJE SOCIJALISTIČNE OMLADINE NA JUGOSLAVIJSKIM
 KRIVIMA I KONFERENCIJE TE LIĐEVE SE RIVNE SOCIJALISTE TE JUGOSLAVIJE
 A JUGOSLAVIJSKI IZJUSKI ŽIVOTIŠI VALASTI MARKAŠAK ELNORSE
 BULEVAR LENJINA 9 11000 NOVI BEOGRAD • TELEFONI 956-666, 627-482, 627-487 • P. PAH 182

NO. 05-1942/1

BEOGRAD, 26. 10. 1984.

GLAVNIH UREDNICIMA OMLADINSKIH GLASILA

Dragi drugovi,

Imajući u vidu vrlo teške posledice koje je po život stanovništva izazvao zemljotres na Kopaoniku, Predsedništvo Konferencije SSO Jugoslavije je, na svojoj sednici od 25. 10. 1984. godine, donelo odluku o nizu aktivnosti kojima će se mladi uključiti u akciju solidarnosti i pomoći ugroženom stanovništvu u stvaranju povoljnih uslova za njihov normalni život.

Očekujemo da u vašoj sredini i vi budete značajan subjekt u mobilizaciji, informisanju i propagandi ovih aktivnosti kako bi se što veći broj mladih odzvao jednoj istinskoj potrebi da se u ovom trenutku stanovništvu Kopaonika pruži što veća pomoć.

Molimo vas da na stranicama vašeg lista objavite odluku i Uputstvo Predsedništva o organizovanju aktivnosti u povodu 23. novembra, na toj sednici proglašenog, "Dana omladinske solidarnosti sa stanovništvom Kopaonika".

S drugarskim pozdravom,

PRESEDNIK KOMISIJE ZA INFORMISANJE

Marko Bogdanović, s. r.

ČUDOVITI SVET RAČUNALNIKOV

Bit, Moj mikro, Čudoviti svet računalkov, Računalkovski izviv . . . nas vabijo s strani vseh slovenskih časopisov in revij. Ustanovljajo se računalkovski klubi, organizirajo se tečajji za lastnike hišnih računalkov, v prodaji so uvoženi računalkovi, dobili smo in dobivamo prve domaće hišne (osebne ali mikro ali kakorkoli jih hočete imenovati) računalkove. Junija bo šolske zidove zapustila prva generacija usmerjenih srednješkolskih strokovnjakov za računalkovstvo. Torej smo dosegli to, kar potihem in naglas zahtevamo že več let? Samo končno le stopili na pot odpravljanja računalkovske nepismenosti? Pravzaprav bi človek to kar verjel, ampak žal samo tako dolgo, dokler ga ne zamika, da bi sam postal računalkovski pisem. Revije in knjige (predvsem knjige) imajo lepotno napako — so zelo drage in za dijaka ali študenta težko dostopne. Če le prideš do katere izmed teh knjig, pa ugotoviš, da bi bilo bolje, če bi si najprej nabavil računalkov, po možnosti Sinclair, saj je večina teksta v teh knjigah namenjenega lastnikom le-teh. Izjema je morda le Evansov Računalkovski izviv, ki daje splošen pregled nad tem, kaj sploh računalkov je in kaj zmoro. To pa je za tistega, ki bi se rad podrobneje seznanil z delovanjem skrivnostne škatle in s tem, kako jo pripraviti do tega, da bi delala natančno tisto, kar od nje zahtevaš, odločno premalo. Žal pa je računalkov navadnemu smrtniku, ki nima očka obrtnika, generalnega direktorja ali kakšne podobne težke (v denarnem smislu) živine, nedosegljiv.

Ostane ti (grenka) tolažba, da bodo vsaj naši nadebudni usmerjenčki posvećeni v vse skrivnosti računalkov, saj imamo predmet računalkovstvo na vseh srednjih šolah. Toda računalkovstvo spoznavajo s svinčnikom in knjigo v roki, enkrat v letu pa jih peljejo v kak računalkovski center, da sploh vidijo, kako to „čudo“ izgleda.

Na tistih šolah, ki so si priborile računalkove (to so seveda predvsem šole tehnično-naravoslovno-računalkovske usmeri-

ve), pa je zmogljivost računalkova in število terminalov tako nizko, da se jih pri enem terminalu tare več in to — razumljivo! — ne vsak dan.

Pustimo srednje šole ob strani in si oglejmo spoznavanje računalkovstva na VEKS-u. Študentje I. stopnje smeri poslovna informatika (ki se ponavadi zaposlujejo v računalkovskih centrih) pridejo v stik z računalkovom deset- do petnajst krat po približno dve uri (se pravi najveć trideset ur), za vsakim terminalom pa „delata“ dva ali trije študentje. Res je, da diplomanti VEKS-a ne bodo programerji ali celo .operaterji, pa vendar — če hoćeš spoznati računalkovsko logiko, način „razmišljanja“ računalkova, obstaja samo ena pot — čimveć samostojnega dela z računalkovom.

Nekateri se računalkova sicer bojijo (kot dr. Hubert Požarnik), dokazujejo, da uvajanje računalkov vodi v pravilno stroja nad človekom in trdijo, da hišni računalkovi povećujejo socialno diferenciacijo. To ni posledica računalkov, ampak izkorišćanja človeka po človeku in izkorišćanje države in domaćih proizvajalcev, ki si na račun zanimanja za računalkove polnijo žepo.

Zanima me, komu v primeru računalkov koristi omejen in visoko ocarinjen uvoz? Domaćim proizvajalcem? Ne verjamem, saj smo pri proizvodnji hišnih računalkov dosegli tako malo, da si tega enostavno ne moremo privoćiti. Ne gre za to, da nimamo već dosti časa — kar se časa tiće, smo že v „minusu“. Na tiste, ki si računalkov kupijo v tujini in tako skušajo priti do zmogljivejšega in hkrati cenejšega računalkova, pa še zmeraj gledamo kot na tihotapce in „protidržavni element“. Kako se to ujema s tako zaželenim odpravljanjem računalkovske nepismenosti? Je poplava specializiranih revij, knjig in člankov v vseh časopisih samo metanje peska v oći?!

Mirjam Šega

ZDRAVSTVENO VARSTVO ŠTUDENTOV V MARIBORU RAZDROBLJENO MED ŠTIRI TOZDE

Ob srećanju Študentskih poliklinik Jugoslavija v Zagrebu 19. 10. 1984 (45-letnica delovanja Študentske poliklinike Sveučilišta u Zagrebu) imamo možnost, da si ogledamo, kje smo s to dejavnostjo pri nas. (Med trinajstimi referentni sta dejavnost našega Dispanzerja za zdr. varstvo študentske populacije dr. Slavica Ravnik in prof. Tilka Kren: Mogućnosti preventivnog rada u studentskoj populaciji)

Kompleksno zdr. varstvo študentske populacije v većini univerzitetnih središć Jugoslavije izvajajo specialisti splošne medicine, šolske medicine ali medicinske dela, poleg zobozdravnikov, ginekologov, psihologov, psihiatrov in laboratorijskih služb.

Poroćevalci dejavnosti ugotavljajo, da je študentska populacija v glavnem zdrava, vendar 1/3 terja povećano pozornost v smislu preventive, zgodnjega odkrivanja okvar, pravoćasnega zdravljenja, preprećevanja obolenj glede na vzroke nastanka in rehabilitacije.

- Okvare vida so najpogostejša ovira za študente, 20—25% nosi očala.
- Sledijo okvare kosti, mišic, vezi; 8—10% ima slabo držo.
- Bolezni kože mućijo 15—25% mladih v fazi razvoja.
- Motnje srca in oćija se kažejo pri 10% štud. populacije.
- Motnje osebnosti in nevroćične motnje se tudi javljajo v 10% popul. Ankete in anamnestični podatki (sistematski pregledi vseh študentov) opozarjajo na vzroke navedenih okvar v načinu življenja v družini prej in sedaj med študijem. Posledice nezdravega načina življenja (sterilnostno okolje je poudarjeno!) se kažejo v že omenjenih motnjah in boleznih, saj jih včasih imenujemo posledićne težave, kot so motnje prebavil, urinarnega trakta, psihosomatske težave . . .

Se bolj kot redno spremljanje zdr. stanja mlade populacije in aktivnost v smislu preventive je pomembna za mlado generacijo, ki bo po končanem šolanju delovala na najpomembnejših mestih družbenega dela, usposobljenost posameznika za aktivno-lastno skrb za zdravje in angažiran odnos do varstva zdravega naravnega okolja.

Dejstvo, da objektivne kriterije obolenj prekrivajo subjektivni občutki anksioznosti, depresij, psihosomatike . . . opozarja na stresne pogoje življenja študentov in nujno potrebo po sodelovanju med zdravstvene službe, pedagoškimi, socialnimi in družbenopolitićnimi skupnostmi.

Anketa o zdr. poćutju študentov v Zagrebu je pokazala, da študij ovirajo mnogi občutki: napetosti (21%), trema (29%), glavobol (48%), anksioznost (24%), nervoznost (28%), osamljenost (14%), tolažba v alkoholu (24%), pretirano kajenje (34%) . . . bolj kot objektivno ugotovljene bolezni in okvare. Ni naključje da 5% populacije išće zdr. opravićilo za „izgubljenno“ leto brez otipljive bolezni in šele obravnava pri psihologu razjasni vzroke neuspeha.

Najveć prispevkov so v Zagrebu dali ginekologi, saj 75%

študentov aktivno spolno živi. a nima pogojev za normalno družinsko življenje. Prekinitev nosećnosti še vedno zelo presegajo porode (2/3 : 1/3). Mladi sicer poznajo fiziologijo (89%) in menijo, da AB ni ustrezna kontracepcija, pa vendar se je drži. Zakaj?

Ginekologi menijo, da spolna vzgoja ni le pouk, ampak humanizacija odnosov med spoloma, za kar pa niso zadolženi le zdr. delavci, ampak tudi naravni in poklicni vzgojitelji v širšem okolju. Izrazito je pomanjkanje posvetovalnic za mlade v stiski, pogovor, ki ni psihiatrićni pregled za „nore“.

Mogućnost spremljanja ugotovitev tudi s pomoćjo računalkovske obdelave podatkov je teoretićno dana, v praksi pa še neuporabljena.

Mogućnost usmerjanja preventivne zdr. dejavnosti je npr.

odloćitev preusmeritve planiranih sredstev za fluorografiranje (ki postaja manj potrebna) v anketo o športnem udejstvovanju študentov in njihove predloge za rekreacijo (kar je bolj potrebno!).

Strokovna utemeljitev dejavnosti zahteva seveda raziskovalno delo, izmenjavo strokovnih izkušenj med obćinami, republikami, državami. Pred leti načrtovano raziskovalno delo v okviru takratnega „Sklada za zdr. varstvo študentov“ je njegova ukinitelj zelo zavrla. Žal je vplivala tudi na organiziranost te dejavnosti pri nas, saj so z ukiniteljjo izostale še rutinske spremljave dela, in plani ter poročila dela so se razpršili med dokumente štirih TOZD-ov pri nas v Mariboru.

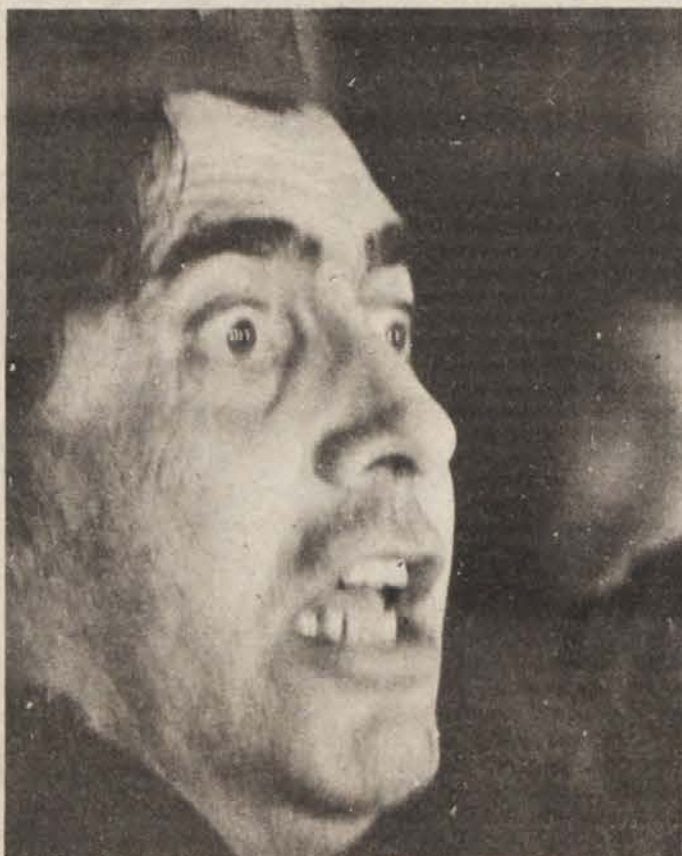
Nekoliko boljše in lažje se organizirajo v načrtovanju dela

zdr. službe za študente v većini mest in republik pri nas, saj so organizirane kot samostojni TOZDi. V Mariboru je vkljućen DTVŠ (splošna ambulanta in mentalno-higijska posvetovalnica) v TOZD MDPŠ, zobne ambulante v svoj TOZD, laboratorij v TOZD OZV, ginekologi pa v TOZD ŽVOM.

Morda bi kazalo ovirajoćo organizacijsko shemo vsaj delno preseći s povezovalnim strokovnim kolegijem, ki bi deloval med TOZD-i in v povezavi z Univerzo v Mariboru kot nosilec programa usposabljanja za delo, ki zajema mlade populacije v dobi podaljšane mladosti, podaljšane ga šolanja oz. pripravo za kompleksno produktivno delo na najzahtevnejših mestih družbene delitve dela.

Maribor, 22. 10. 1984

Tilka KREN

Mladi Jugoslavije, svih naših krajeva, svih naroda i narodnosti izražavaju veliku zabrinutost za vrlo težak i egzistencijalno ugrožen položaj naroda kopaonićkog i podkopaonićkog kraja. Kao i uvek, u svim tešćim prilikama izazvanini raznim nepogodama, tako i sada iskazuju svoju spremnost da raznim vidovima svoje aktivnosti doprinesu sveopšćtoj društvenoj akciji na prevladavanju posledica od zemljotresa koji je zadeseo narod Kopaonika. Tu svoju spremnost već su iskazali ućešćem u omladinskim radnim brigadama na saniranju posledica od zemljotresa i izgradnji neophodnih objekata za dalji i normalniji život naroda toga kraja, kao i u drugim brojnim akcijama koje su u nekim sredinama vodjene.

Upravo na tragu te spremnosti i velike potrebe da pokrenuta društvena akcija solidarnosti dobije još šire razmere, a sa ciljem da organizuje i u nju ukljući što veći broj mladih. Predsedništvo Konferencije Saveza socijalistićke omladine Jugoslavije donosi

ODLUKA

Da se 23. novembar 1984. godine proglašuje za Dan omladinske solidarnosti sa stanovništvom Kopaonika

Toga dana shodno Uputstvu Konferencije SSO Jugoslavije koje će biti dostavljeno svim općtinskim konferencijama SSO, celokupna organizacija spletom najraznovrsnijih aktivnosti, koje će trajati ceo novembar, treba da se ukljući u akciju solidarnosti i pomoći stanovništvu teško pogodjenom posledicama razornih zemljotresa.

katedra

Študentski list KATEDRA. Naslov uredništva: Ob parku 5, 62000 Maribor, tel: (962) 22-004. Številka žiro računa: 51800-678-81846. Izdaja UK ZSMS v Mariboru. Uredništvo: Mirjam Šega, Edmund Türk, Marko Klasinc, Lidija Herman, Sandi Senekar, Branko Greganović (glavni in odgovorni urednik (v. d.))

Tehnićni urednik: Marjan Hanl
 Tajnik: Dušan Tomažić
 Lektoriranje: Irena Smole
 Sodelavci: Milko Poštrak, Peter Podgorelec, Samo Resnik, Lidija Hartman . . .

Predsednik izdajateljskega sveta: Tomaž Kšela. KATEDRA izhaja ob podpori UK ZSMS Maribor, Kulturne skupnosti Slovenije, Raziskovalne skupnosti SRS, Izobražovalne skupnosti SRS in Zveze skupnosti za zaposlovanje SRS. Tisk ČGP Većer, Tržaška c. 14, 62000 Maribor, cena izvoda 20 din. Letna naroćnina: študentje in dijaki 150 din, ostali posamezniki 200 din, inštitucije 400 din. Naroćenih tekstov in slik ne vraćamo. Članki izražajo mnenja avtorjev. Oprošćeno temeljnega davka na promet po sklepu št. 421-1/70, z dne 11. 1. 1973. Sestanki uredništva: vsak torek od 13.—14. ure.

RAZPIS ZA STRIP

1. nagrada 2000 din + objava
2. nagrada 1.200 din + objava
3. nagrada 800 din + objava

SALON 22.11 → 22.12 MERLO / RAZSTAVA REPRODUCIRANIH ILUSTRACIJ NA STEKLO, OGLJEDALU IN PAPIRU. RAZSTAVLJA SKUPINA DIB - DIDIE ZENEKAR - IVO KOS - BORIS RUŽIĆ

Po svoje je že kar smešno, da se na slovenskem še vedno najdejo nekateri, ki strip uvrščajo k manjvredni literaturi, in ne vedo ali počejo vedeti, da je samosvoji medij, kakor so samosvoji vsi ostali mediji: film, literatura, televizija, radio in drugi. Še čudno, da nihče od teh ne reče, da je radijska igra manjvredna gledališka igra. Kje tiči vzrok za ta odpor, ki je še najbolj značilen za književnike in bi ga najlažje označili za apriorističnega? Kdo ve, morda je to zato, ker je oseba, ki velja za pisatelja, še vedno jako cenjena med slovenskim življenjem. Precej bolj kot ostali ustvarjalci. Tako je lahko nekdo kot pisatelj brez pretiranega truda hudo spoštovan in pomemben. In takega je nemara strah, da bi popularnost stripa omajala njegov svečeniški položaj, ki mu ga je s toliko truda postavila večstoletna tradicija in šolski sistem. Precej smešno, a mogoče.

STRIP!

Strip je, kot je na okrogli mizi o stripu na radiu Ljubljana marca letos dejal Marjan Amalietti, **ena od vrst, ki jih uporablja umetnost pri posredovanju svojih sporočil.** Kot vsaka druga vrsta ima tudi ta oblika piramide. Na dnu, na največji ploskvi, je obilica plaže, proti vrhu pa se zbirajo vedno bolj kvalitetna dela. Sam vrh te piramide predstavlja le nekaj redkih del vrhunske umetniške kvalitete. Vzroki, da se pri nas dobijo večidel stripi z dna, so znani. Za uvoz so ti najcenejši, domača produkcija pa ni ravno pretirano velika.

RAZPIS ZA IZVIRNI DOMAČI STRIP

Uredništvo študentskega časopisa **KATEDRA** razpisuje natečaj za izviri domači strip. Z natečajem poskušamo spodbuditi ustvarjalnost mladih tudi na tem področju umetniškega ustvarjanja. Upamo, da bomo s tem prispevali in pripomogli k uveljavitvi stripa kot enakovredne oblike umetniškega izražanja.

POGOJI NATEČAJA:

- PRI NATEČAJU BODO IMELE PREDNOST PRIPovedne oblike stripov, torej ne toliko kratki skeči oziroma gegi, ampak zgodbe.
 - STRIPI MORAJO:
 - ODGOVARJATI ENEMU OD STANDARDNIH FORMATOV (pasica, tablo);
 - IZDELANI MORAJO BITI V TEHNIKI, KI DOVOLJUJE KAKOVOSTNO ČRNO-BELO GRAFIČNO REPRODUKCIJO.
 - IZRISANI MORAJO BITI IZKLUČNO S TUŠEM, STRIPE RISANE S SVINČNIKOM, KEMIČNIM SVINČNIKOM ALI FLUMASTROM NE BOMO UVRSTILI V OCENJEVANJE.
 - AVTORJI MORAJO SVOJA DELA OPREMITI ŠE Z NASLEDNJIMI PODATKI: IME IN PRIIMEK, TOČEN NASLOV...
 - POSLANI STRIPI MORAJO BITI ŠE NEOBJAVLJENA DELA IN SICER IZKLUČNO ORIGINALI IN NE FOTOKOPIJE. SPREJEMALI BOMO SAMO FOTOKOPIJE PRISPEVKOV, KI BODO OBJAVLJENI NA RAZSTAVI V LJUBLJANI.
 - VSE POSLANE STRIPE, KI BODO IZPOLNJEVALI RAZPISNE POGOJE, BO OCENILA KOMISIJA V SESTAVI: IZTOK LIPOVŠEK (predsednik aktiva za strip pri RK ZSMS), DRAGO SENICA (karikaturist), BRANKO GREGANOVIČ (odg. urednik KATEDRE).
 - ZADNJI ROK ZA ODDAJO STRIPOV NA NATEČAJ JE 31. JANUAR 1985, VELJA POŠTNI ŽIG NA PISEMSKI OVOJNICI.
 - IZIDE NATEČAJA BOMO OBJAVILI V FEBRUARSKI ŠTEVILKI KATEDRE.
 - MIMO NAGRAJENIH STRIPOV BO NA PREDLOG OCENJEVALNE KOMISIJE UREDNIŠTVO KATEDRE OSTALE KAKOVOSTNE NA NATEČAJ POSLANE STRIPE OBJAVLJALO V REDNIH ŠTEVILKAH ČASOPISA IN JIH AVTORJEM HONORIRALO PO CENIKU, KI GA JE SPREJEL „AKTIV MLADIH STRIPARJEV“ PRI RK ZSMS.
 - NA NATEČAJ PRISPelih del avtorjem ne vračamo.
- Uredništvo KATEDRE

NAJVEČJA RAZSTAVA MLADIH SLOVENSkih STRIPARJEV

Novo ustanovljeni aktiv mladih striparjev, ki deluje v okviru centra za informiranje, raziskovalno dejavnost in založništvo pri republiški konferenci zveze socialistične mladine Slovenije vabi vse mlade ustvarjalce k skupni razstavi stripov.

Kot smo že poročali bo prva postavitve razstave 4. januarja 1985 v prostorih občinske skupščine Bežigrad v Ljubljani, zatem pa načrtujemo „selitev“ razstave po Sloveniji in sicer v kraje, kjer ji bodo ponudili le brezplačen prostor in panoje. Zato aktiv mladih striparjev poziva vse občinske konference ZSMS v Sloveniji, ki so pripravljene gostiti razstavo v svojem kraju, naj svojo „ponudbo“ z navedbo datuma, kdaj naj bi bila razstava pri njih, sporočijo na naslov aktiv mladih striparjev.

Mlade avtorje obveščamo, da bo vsa najkasneje do 1. decembra 1984 prispela dela ovrednotil aktiv in najboljšo uvrstil na razstavo, ostale pa vrnil avtorjem. Zato morajo avtorji na razstavo poslati originalna dela in ne fotokopije, poslane stripe pa morajo opremiti še s podatki: ime in priimek, točen naslov, datum rojstva, koliko časa se že ukvarja jo z ustvarjanjem stripa, ali so svoja dela že kje objavljali ter kje in ali so imeli morda že samostojno (ali sodelovali na skupinski) razstavo stripa ter kje in kdaj. Vse te podatke aktiv potrebuje za pripravo priložnega kataloga, ki bo spremljal razstavo.

Edina omejitev za sodelovanje na razstavi je starost. Ustvarjalci namreč ne smejo biti starejši od 30 let.

In kam pošljete svoje stripe, oziroma sporočite, da bi želeli postaviti razstavo tudi v vašem kraju? Vašo pošto pričakujemo na naslovu: Aktiv striparjev, republiška konferenca ZSMS, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

Prvič se je strip pojavil ob koncu prejšnjega stoletja v ZDA kot kratek humoristični dodatek v časopisih. V začetku tridesetih let pa so se pojavili daljši realistični stripi, ki so izhajali v nadaljevanjih. Podjetni Amerikanci so kmalu ugotovili, da jim ti neverjetno povečujejo naklado, in tako se je strip kmalu razvil v pravo industrijo. Vsi ti stripi so bili namenjeni predvsem odraslim. Na evropski celine pa so se najprej pojavili stripi, namenjeni otrokom, in tako še vedno marsikje na stari ceni velja prepričanje, da je strip otroška zadeva.

Po drugi svetovni vojni so ZDA v Evropo na veliko izvažale ne le kapital, marveč tudi miselnost in kulturo, s tem pa tudi strip kot njen del. Prvi so se temu postavili po robu Francozi, in sicer v stilu: klin se s klinom izbija. Razvili so izredno močno lastno stripsko produkcijo (najznačilnejši predstavnik je strip Poročnik Blueberry). Za razliko od ameriškega stripa, ki je narejen takorekoč industrijsko (en risar pripravi sceno, drugi postavi figure, tretji tušira...), je v Evropi bolj cenjen strip, ki je v celoti delo enega samega avtorja, tako imenovani avtorski strip. Na tem področju so najdlje prišli Španci in Italijani, ki se lahko pohvalijo z vrsto kvalitetnih avtorjev, kot so Arturo del Castillo, Tacconi, Bataglia, Manara in drugi.

In kako je s stripom pri nas? Medtem ko ima v Jugoslaviji že kar dolgo in bogato tradicijo, lahko za Slovenijo rečemo, da kljub mnogim poskusom ni prišel dlje od svoje začetne stopnje: biti humoristični dodatek v časopisu. Vzrokov za to je veliko, od odklonilnih pogledov na strip, do slabe stimulacije avtorjev.

Še vedno je strip, ki obsega šest sličic, za polovico slabše plačan kot ena ilustracija. In to navkljub dejstvu, da so stripske rubrike ene najbolj branih. Eden od pomembnih vzrokov pa je gotovo tudi nestalnost v objavljanju in ustvarjanju stripov. Ko en risar odide, ostane za njim praznina, ki jo zapolnijo druge stvari. Nedavni natečaj v Dnevniku in sedanji v Katedri predstavljata poleg spodbujanja mladih avtorjev tudi poskus pridobivanja večjega števila avtorjev in tako preseganja te nestalnosti.

KAKŠEN NAJ BI BIL STRIP

Pri tem moramo ločiti predvsem vsebinsko in tehnično plat. Poglejmo si najprej vsebinsko. Ze uvodoma je bilo rečeno, da je strip medij, torej prenašalec sporočil. Preko stripa dejansko lahko marsikaj sporočimo. Od tega, da dela naša tovarna najboljša čevlje, do globljih

ideoloških sporočil. Pri tem je učinek kratkih sporočil v obliki humorističnih prispevkov sicer jasnejši, daleč učinkovitejša pa so tista, ki se plazijo v bralca neopazno, ob prebiranju daljše pripovedne oblike stripa. Tako je na primer Tarzan, s tem ko je kot superiorni beli človek vzdrževal red in mir v džungli, pred domačim in tujim bralstvom opravičeval vlogo svetovnega žandarja, ki so jo želele in jo še želijo igrati ZDA. Milton Caniff je sicer res iznašel nov grafični pristop, toda kdo ve, če bi bil doma deležen tolikih priznanj, ko ne bi v času hladne vojne v svojem stripu „Steve Canyon“ zagovarjal blokovske politike teh istih ZDA. Skozi strip o pilotu Michelu Tangyuju so skušali desničarski krogi v Franciji opravičiti svojo kolonialno politiko v Afriki. Ne brez uspeha. Kot primer naj navedem epizodo, v kateri pilot rešuje skupino poštenih Francozov (kolonialnih podjetnikov) iz rok umazanih, primitivnih upornikov, (pripadnikov osvobodilnega gibanja).

Prepovedati uvoz takih ideološko spornih stripov bi bila prav tako kratkovidna rešitev, kot slepo posnemanje obrazcev le-teh. Ustvariti moramo predvsem tak strip, ki bo dejansko izhajal iz naših razmer, pri čemer še daleč ni dovolj, če kavboje preoblečemo v partizanske uniforme!

Zelo pomembno je vedeti, za koga ustvarjamo strip in kaj mu hočemo povedati. Nek strokovni strip, na primer, je lahko čisto zanimiv za kolege iz stroke, vendar je neumno pričakovati, da ga bo objavil časopis namenjen zelo širokemu krogu bralcev. Za tak časopis je potrebno zajemati iz tematike, ki je blizu vsem.

In še o tehnični plati. Strip je objavljen bodisi v obliki časopisnega prispevka ali kot knjiga stripov. V obeh primerih se mora prilagajati tehničnim možnostim. Risba s svinčnikom je lahko še tako lepa, a se je ne da reproducirati, oziroma bi bila reprodukcija predraga, da bi bila še opravičljiva. Enako velja za kemične svinčnike različnih barv. Zato po navadi uporabljamo tuš ali črni flomaster. Druga pomembna stvar je format stripa. Vsak strip, ki ni v enem od dogovorjenih formatov, zahteva od delavca v tiskarni določene postopek prilagajanja, ki zakasni pripravo časopisa za tisk. Pri mesečnih in tednikih to še gre, huje pa je pri dnevnih časopisih, ki jih je treba pripraviti zelo hitro. Dogovorjeni formati so pasica (podolžno razpolovljen A format) in tablo (pokončen A format). Sama velikost pri tem ni toliko pomembna kot razmerje stranic (pasica približno 1:3 in tablo približno 2:3).

Sašo Jankovič

V četrtek, 11. 10. 1984 sta Slovensko sociološko in Slovensko filozofsko društvo organizirali na Filozofski fakulteti v Ljubljani javno tribuno s gornjim naslovom.

Povod za javno tribuno je bila želja organizatorjev, da postane širša javnost obveščena o zameglenih dogodkih okoli zadnjih političnih procesov v Sarajevu in Beogradu, in da se o teh zadevah javno spregovori. Pričakovani odziv je bila natrpna predavalnica in prisotnost predstavnikov sredstev javnega obveščanja, ki so kasneje na svojevrsten način četrtkovo diskusijo tudi komentirali (v povzetkih si lahko te komentarje ogledamo v 36. št. Mladine).

V uvodnem razmišljanju je bila izražena nujnost svobode pri intelektualnem delu, ki je po eni strani individualno in primarno početje posameznika znotraj njegove posebnostne strukture, po drugi strani pa je to početje tudi družbenega pomena in je kot tako lahko spodbujano, kar prispeva k družbeni prosperiteti, ali pa blokirano. Predpogoj svobodnega intelektualnega dela je pravica do zmote. Nove ideje se morajo v znanstveni konfrontaciji preverjati in se na tem mestu osvojiti ali ovreči.

JOŽETOV SVOBODNI FANTOM

nekatero nekonkretnosti od-tujenega subjekta

FANTOM (fr. FANTOME iz gr. phantasma) — 1. slepilo, prikazen, privid, 2. lutka, model telesnih delov za vaje pri operiranju

Karl MARX: nemški filozof 19. stoletja

Friedrich ENGELS: intimni prijatelj zgoraj omenjenega filozofa

Zalostno, a hkrati simptomatično, je dejstvo, da se v naši, z marksizmom prepojeni deželi 140 let po nastanku Nemške ideologije redno pojavljajo sestavki, kot je tale, ki ga tukaj pretresamo:

Jože PLEVNİK: Fantom svobode (MLADINA, št. 36, 18. 10. 1984, str. 1)

„NJEN NAMEN (namen tribune, op. p.) JE BIL PO KAZATI NA NUJNOST USTVARJALNE SVOBODE PRI TISTEM DELU USTVARJALCEV. KI JIM JE JAVNOST IZPOVEDOVANJA IDEJ TAKO REKOC NUJEN PREDPOGOJ, DA BI O IDEJAH SPLOH RAZPRAVLJALI.“

(Jože Plevnik: Fantom svobode)

Ali obstajata dve vrsti ustvarjalcev — takšni, ki ustvarjalno svobodo potrebujejo, in drugi, ki si z isto nimajo kaj početi??? Ali obstajajo tudi ideje, ki jih ni potrebno javno izpovedovati, če se hočemo o njih pogovoriti???

Praksa je edini kriterij resničnosti. Idej ne sodimo po tem, s kakšnim namenom ali željo so nastale, ampak po tem, ali spodbujajo akcije za spreminjanje dejanskosti, in na koncu: v kakšno spreminjanje vodijo. In v kakšno akcijo vodijo Jožetove premise? V boj za ustvarjalno svobodo intelektualne ustvarjalnosti?!

Boj za ustvarjalno svobodo nikoli ni mogel biti, ni in nikoli ne bo samo boj za svobodno produkcijo idej. Boj za svobodno ustvarjalnost mora biti zavzemanje za svobodo razvoja obeh velikih oblik ustvarjalnosti: materialne in duhovne. To ni nikakršen novinarski boj, miselni napor ali spekulacija. To je boj med dejanskimi ljudmi, v dejanskih družbenih razmerah, z dejanskimi sredstvi, boj s tistim, kar ti propadiraš in neodlohljaš: DRUŽBENA DELITEV DELA NA MATERIALNO IN DUHOVNO PRODUKCIJO.

Zavzemanje za svobodo duhovne produkcije vsebuje kali in smeri borbe za svobodno ustvarjalnost, vendar je samo po sebi, v lastni omejenosti in absolutizaciji, dejansko samo upor družbenega sloja, ki mu položaj v družbeni delitvi dela navidezno omogoča zanemarjanje svoje materialne osnove. Gre za ozek, parcialni interes skupine ljudi, ki je svojo relativno samostojnost absolutizirala, in se sedaj bori za SVOJE pravice, za SVOJE interese, za svobodo SVOJE oblike ustvarjalnosti. Obstoječo cenzuro skuša nadomestiti s SVOJO cenzuro, obstoječo politiko s SVOJO politikom, obstoječo demagogijo s SVOJO APOLOGIJO !!! Tako kot mnogi tudi oni SVOJ interes skrivajo z masko in ga imenujejo DRUŽBENI interes. Skrivanje posebnega pod krinko splošnosti je, (na srečo), praviloma posledica kratkovidno-naivnega empirizma, svetovnonazorska zmota, včasih pa tudi zavestna, demagoška akcija skupine ljudi v boju za oblast.

Ceprov v prvem citatu Jože govoril o ... delu ustvarjalcev ... poskuša ustvarjalnost tega dela ustvarjalcev na koncu prvega odstavka posplošiti: ... ilustrirajo različne poglede

na ustvarjalno svobodo v Jugoslaviji danes.“ (podčrtal B. G.) Ze v najkrajšem času lahko doživimo, da delavci od svojih plač enostavno več ne bodo mogli živeti. Ti ljudje se bodo, seveda na svoj način, temu uprli. Če ta upor doživimo, oziroma ko ga doživimo, si boš lahko svojo ustvarjalnost samo nekam zataknil.

Svoboda tvoje ustvarjalnosti obstaja samo in vedno kot svoboda njihove ustvarjalnosti ... Od ravni njihove osvobojenosti je odvisna tudi stopnja svobode tvoje ustvarjalnosti, pa če ti to hočeš ali ne! Mislim, da se ne zavedaš, kako zvesto služijo idealom tistih, s katerimi se tako ogorčeno spopadaš.

Enostranskost tvojega pojmovanja je ravno v tem, da pojmuješ pod izrazom USTVARJALNOST, samo duhovno produkcijo, pod izrazom USTVARJALEC samo intelektualca, izobraženca.

USTVARJALNA SVOBODA NE MORE BITI SAMO SVOBODA PRODUKCIJE IDEJ:

— vsaka ustvarjalnost je pogojena s svobodo lastnega razvoja,

— vsaki ideji je osnovni pogoj njena javna predstavitev; ideja dejansko obstaja samo takrat, ko obstajajo ljudje, ki so jo sposobni reproducirati.

Zato sta trditvi iz citata navadni tautologiji, ki ničesar ne pove, kaj šele, da bi bili sposobni nekaj razložiti ali dokazati. Na zahodu so že zdavnaj odkrili preprosto dejstvo: človek, ki razmišlja, konec koncev samo razmišlja. Razglasili so svobodo in javnost misli, jo imenovali demokracija in jo razvili do zavidljive stopnje. Oblast res od časa do časa zaboli glava, a v Afriki še vedno ljudje umirajo od lakote (od lakote...) in pershingi mirno križarijo po

Evropi, kar je oblastnikom še vedno trdno zagotovilo njihove moči, ki jim omogoča miren sen, čeprav nekateri zagnanci odkrivajo, s kom spi predsednik in komu prisluškuje. Odkar se je začel izvoz kapitala in odkar je s tem tudi dejansko promovirana integriranost sveta v enotno družbeno celoto, obstaja potreba in prisila: obravnavati svet kot heterogen, enoten organizem. Kozmopolitizem je dobil tudi svojo materialno osnovo. Mi tega še nismo uspeli doumeti, čeprav smo se poimenovali marksiste. Verjetno čakamo tretjo svetovno vojno, da nam ta, če že sami nismo sposobni, na svoj način, v praksi in s prakso, razbije naše predstave o Svobodi.

Stane Pučko in ostali so lahko samo veseli nasprotnika, kot si ti. Občutek tov. Pučka za starost prisotnih nima zveze z njegovo trditvijo in namigovanji o aplavzu, namenjenemu izjavi o izstopu iz ZKJ-. Če mu ne znaš drugače razbiti njegovih predpostavk, se jih raje ne dotikaj. S svojimi „argumenti“ si mu samo potrdil njegova razmišljanja.

Tvoj FANTOM svobode je zato še vedno samo FANTOM, čeprav se pojavlja „nenadoma v cikličnih zaporedjih“ (???)! Zajaj so se Mile, Bojan in Darko odločili tvoj članek objaviti (celo) kot uvodnik, je zame pretežka uganika. Sestavek ne spada v kontekst vsebinske politike MLADINE. ALI MOGOČE LE ...?

JUGOSLOVANSKA KRITIKA VSE DO SVOJIH NAJNOVEJŠIH PRIZADEVANJ NI ZAPUSTILA FILOZOFSKIH TAL (parafraza stavka iz Nemške ideologije, nekeje zgoraj omenjenih avtorjev).

Branko GREGANOVIĆ

INTELEKTUALNO DELO IN SVOBODA

Razprava se je nato iz abstraktnega razmišljanja o odnosu intelektualnega dela in svobode, katerega teoretične predpostavke naj bi bile vsem jasne, preselila na konkretniji nivo. Postreženi smo bili s podatki o zadnjih političnih procesih, ki pa so do organizatorjev tribune prišli v glavnem po neformalnih poteh v obliki dopisov in peticij znanstvenih delavcev prizadetih republik. Omenjena je bila spornost izvedbe omenjenih kazenskih postopkov in prepričanje, da bi Šušljeve teze o SFRJ kot federaciji le štirih republik v znanstveni razpravi strokovno padle in da s prepovedmi dosežemo le določeno mitologizacijo idej.

Kot sporni elementi procesov so bili omenjeni: kriminalizacija idej, ne dejanj, kaznovanje zaradi uresničevanja ustavno zajamčene pravice svobode govora in zbiranja, ne da bi bili pri tem navedeni kakršnikoli razlogi za sum, da so s tem ali pri tem storili kaznivo dejanje; v Beogradu so v obtožnici upoštevale tudi med hišnimi preiskavami najdene peticije organom državne oblasti, ki pa so pravno dopuščene v naši ustavi. Največ upravičene jeze vzbujajoče je kršenje osnovne državljanske pravice do javnosti sodnih procesov in pravice do resnične obveščanosti javnosti o vseh pomembnih dogodkih doma in v svetu (v 28/29. številki Nove revije smo pričla protestni peticiji, ki zahteva od odgovornih državnih organov temeljite informacije o procesih na podlagi z ustavo zajamčenih pravic).

Na predlog pravnikov se je razprava ognila beograjskega procesa, ki še traja, potrebno bi bilo počakati na sodbo, ki pa bo spričo dejstva, da so v zadevi Šušelj v veliki meri funkcionarji prodirali sodbo, preizkušnja za naše sodstvo. Po njihovem mnenju le-ta nikakor ne bi smel biti kaznovan po 114 čl. KZ SFRJ, temveč po 133 čl. istega zakona, pa še po tem ne, ker ni razpečeval svojih idej.

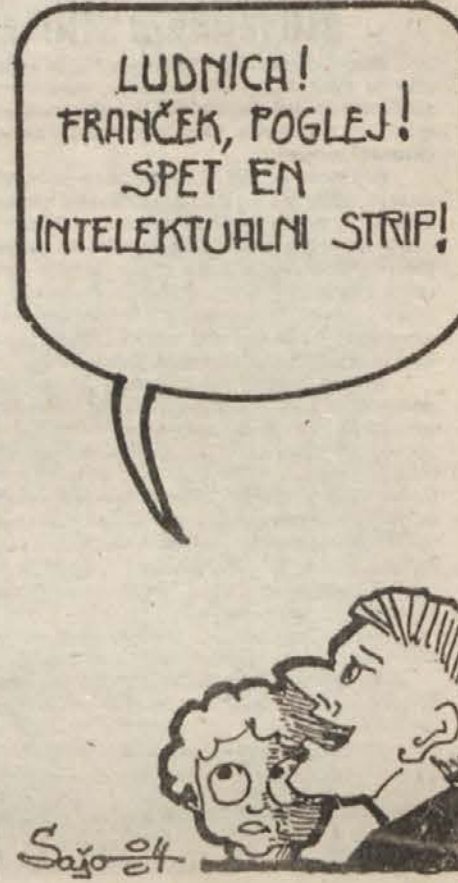
V istem trenutku je razprava, potem ko je prešla od abstraktnega h konkretnemu, doživela drugo selitev, in sicer v našo rodno Slovenijo, kjer omenjeni zakoni, ki na mnogih mestih dovoljujejo uveljavljanje samovolje organov oblasti za potrebe vsakdanje politike, prav tako obratujejo. Zvedeli smo, da je čl. 133 s svojim „hudobnim namenom“, ki lahko vsako intelektualno delo sprevrže v politični delikt, dobesedni prepis iz kazenskega zakonika protiruskega delovanja.

Omenjeni so bili tudi nekateri členi novega Zakona o javnem obveščanju (ki bo po utrudljivi javni razpravi končno sprejet), po katerem se lahko časopis (ali kaj drugega) prepove, če se prenašajo ali raznašajo neresnične vesti (po mnenju prisotnih, bi bilo v tem primeru bolje objaviti resnične vesti, kar je ustavno zajamčena pravica, kakor pa prepoved neresničnih vesti, kar pa je omejevanje svobode tiska) ali trditve (trditve je mnenje, kar je nedokazljivo), ki povzročajo ali bi lahko povzročilo hujše nezapoljenje ali vznemirjanje občanov, ogrožajo ali bi lahko ogrozile javni red in mir. Objekt varstva je v tem primeru javni red in mir ter dobro razpoloženje občanov, kar je nedvomno velik prispevek k skrbi za našo srečo, vendar je na drugi strani vse več življenjskih dejstev o našem gospodarskem in socialnem položaju, ki naše dobro razpoloženje kani. V nadaljevanju nam je Ajenka Puhar predložila poseben zgodovinski peticijski paradoks, ko se ciklično dogajajo „slučaji“, ko generacija, ki v nekem času peticije piše, v naslednjem zgodovinskem trenutku take in podobne peticije preganja.

V celoti se razprava ni izgubljala v konkretnosti posledic, temveč se je pri njihovih vzrokih skristalizirala v zahtevo po odpravi spornih zakonov, ki onemogočajo svobodno intelektualno delo in družbeno komunikacijo idej. Sociološko in filozofsko društvo se je po tribuni (ki ni nobeno pravo telo) sestalo, naredilo povzetke in sklepe razprave, s katerimi bo poskušalo srečo na socialistični zvezi.

Za konec naj omenim, da so raznorazna ožigosanja četrtkove razprave neutemeljena, saj ni prihajalo do provokativnih in emocionalnih izbruhov, temveč se je poskušalo trezno razmišljati z željo, da bi končno nehali preganjati čarovnice in bi raje z mobilizacijo intelektualnih potencialov poskušali priti iz dreka, v katerem smo se znašli.

PEČAR MARJAN

BRUTTOSOZIALPRODUKT

Delavci štrajkajo. Oblasti pripeljejo stavekaze. Tovarno obkrožijo oboroženi miličniki. Delavcem grozijo. V bližini tovarne potakajo vojaške vaje. Zveze tovarne z ostalim svetom so prekinjene. Telefoni izklopljeni. Delavci ne smejo iz tovarne.

Vse to nima nikakršne zveze s sovražnikom M. Thatcher št. 1. Ali pač: tudi v Kratovu se delavci borijo proti oblasti. Le da ta ni britanska državna vlada, temveč izvršni svet občine Kratovo.

Kratovo je občina v vzhodni Makedoniji. Ima 6000 prebivalcev in svojega velikana — rudarski kombinat Sileks. Ta požira občinske palčke in požri bi tudi tovarno brusilnega platna, brusil in papirja Idnina, če se ne bi upri — delavci.

Integracija (ali združevanje, kakor se danes imehuje) žrtje malih rib Sileksa in Idnine (dveh tovarn, ki imata vsaka tudi svoj nogometni klub — prva NK Sileks in druga NK Brus) naj bi dala nova delovna mesta in povečala izkoriščenost strojev ter rast dohodka. Toda kljub temu, da so občinski in tovarniški veljaki že podpisali elaborat o združitvi, delavci Idnine niso dojeli svetle prihodnosti, ki jih je čakala. Kajti: oni ne menjavajo vrabca v roki z golobom na strehi. Vedo, da je izkoriščenost strojev v njihovi tovarni bila lani nad povprečjem v Makedoniji (v Idnini 82%, v SR Makedoniji 71,9%), izvoz so povečali za 400 odstotkov in presežek dohodka je znašal 14 starih milijard. Zakaj bi naj torej šli v žrelo velikana? Očitno jim občinski veljaki tega niso znali razložiti. In delavci so glasovali proti združitvi.

Toda — tudi izvršni svet občine Kratovo ni od muh. 3. junija je sprejel odlok o začasnih upravi v tovarni Idnina. 7. junija je nova vladajoča garnitura vstopila v tovarno. In začel se je štrajk, malo beli — nihče me ne more tako slabo plačati, kot lahko slabo delam —, malo klasični (popolna ustavitve proizvodnje). In spet se je izvršni svet občine Kratovo izkazal kot oblast, ki ve kaj dela. Skupaj z občinskim komitejem Zveze komunistov (ki pri celi stvari ni stal ob strani, saj je novo prihajajoči tovarniški upravi v tovarni počistili teren takó, da je razpustil osnovno organizacijo ZK s 65 člani) se je odločil, da je potrebno položaj v »uporniški« tovarni rešiti z »administrativnimi in drugimi pritiski, grožnjami in izsiljevanji«. In beseda ni konj. Občinski veljaki so poslali v tovarno 60

nezaposlenih delavcev s seznama občinske skupnosti za zaposlovanje, ki naj bi kot stavekaze razbijali štrajk. Ni bilo dovolj. Potrebni so bili še oboroženi miličniki, ki so za dva dni zastražili tovarno in grozili delavcem, vojska, ki je v bližini tovarne igrala nekakšno vojaške vaje, občinski vojaški oddelek, ki je nekaj stavekajočih delavcev poklical na vojaške vaje, še 30 stavekazo iz tovarne Sileks, izklop tovarniških telefonov, prepoved delavcem Idnine, da zapuščajo tovarno.

Začne se obiski iz Skopja in po 45 dnevih štrajka delavci začnejo spet delati. Kljub temu da je predsednik Zveze sindikatov Makedonije dr. Aleksandar Donev po koncu prvega štrajka rekel, da »nove poskuse prekinitve dela lahko kratko malo imenujemo sovražna dejavnost«, pa so delavci po petih dnevih dela spet začeli štrajk. Tokrat za naslednjih 13 dni. Tako je (do zdaj) najdaljši povojni jugoslovanski štrajk trajal skupaj 53 dni.

II.

»Ta štrajk je sramota za delavski razred Kratova, Makedonije in Jugoslavije«, je druga »cvetka«, s katero se kiti predsednik makedonskih sindikatov Donev. In da ne bi bilo nobenega dvoma, kaj konkretno je s tem mislil, nadaljuje: »Nihče nima pravice »da se cenjka« ali bo ali ne bo delal«.

Pravzaprav po vsem tem ni čudno, da so v SFRJ edini organi, ki imajo popolne podatke o štrajkih sekretariati za notranje zadeve. Kajti sindikat ima še preveč dela s tem kako povečati proizvodnjo, in sploh z doseganjem kvantitativnih kazalcev rasti družbenega

standarda, da bi se ukvarjal še z delavci in z njihovimi zgodovinskimi pravicami, ki so si jih delavci priborili v večstoletnem boju, ki jim jih jamčita tako ustava kot ostala zakonodaja.

Delavci naj delajo kot zamorci, mi vsi pa bomo še naprej protiretirali proti apartheidu v Južni Afriki.

P.S.

To pisanje nima s tistimi sociologi, ki so v Ptujju modrovali o kvaliteti življenja in v Tovarni glinice in aluminija Kidričevo tavalj po velikih halah, v dimu, v smrdljivih in strupenih plinih in v prahu (»zavoljo česar ne vidiš s srede hale do enega ali drugega konca, obiskovalci malone omedlevaro, delavci, ki delajo tam, si pa nakopavajo bolezni, ki jih bodo mučile do smrti, pa če ob invalidnosti, dosežejo še tako visoko starost«) nobene zveze.

Jernej Trudnik

'NIGHTLIFE IN BELGRADE'

Beograd, 20. 4. 84 — Pozno ponoči so uslužbenci SNZ vdri v stanovanje D. Olujića v Knez Miletinovi ulici št. 40, aretirali in odvedli na zasišanje 28 oseb. Med njimi so bili: Stojan Cerović, L. Stojanović, M. Djilas, V. Šešelji in M. Milić. Aretacija je bila izvedena na podlagi prijave občanov, da se v teri privatnem stanovanju že dalj časa zbira večje število neznanih oseb. Beograjski »Vjesnik«, z dne 22. 4. 84 v članku »Osumnjičeni za neprijateljsku delatnost«, omenja da so bili ob aretaciji v »stanovanju najdeni določeni materiali in spisi«.

Beograd, 21. 4. 84: Po 18 urah je izpuščen M. Djilas in v roku 4 dnevov tudi vsi ostali zaporniki.

Beograd, 22. 4. 84: V nedeljo, 22. 4. je ponovno spuščen R. Radović.

Beograd, 23. 4. 84: R. Radović se ob približno 18.00 sestane z svojo intimno prijateljico in se razstane z njo ob približno 18.30 (Radovičeva prijateljica je zadnja, ki ga je videla živega).

Beograd, 26. 4. 84: Sporočilo SNZ, da so vse privedene po zaslusanju izpustili in da bo proti nekaterim vložen kazenski pregon ali kazenske prijave; potrjeno je da obstaja utemeljen sum, da so se udeleženci »hišne tribune« 20. 4. 84 zbrali zaradi sovražnega delovanja.

Orašac, 30. 4. 84: Jelena Radović, teta R. Radovića najde truplo svojega nečaka v vikendici pri Obrenovcu v vasi Orašac. Truplo R. Radovića je bilo v spalni vreči. Uslužbenci SNZ so kmalu potem opravili preiskavo.

Beograd, 9. 5. 84: Zaradi utemeljenega suma ukvarjanja z sovražno propagando (130. člen KZ SFRJ) sta priprta M. Milić in D. Olujić; preiskava je bila kasneje še razširjena na kaznivo dejanje po 136. členu v zvezi z 114. členom KZ SFRJ (združevanje zaradi sovražne dejavnosti).

Beograd, 11. 5. 85: »Politika« — izjava republiškega podsekretarja SNZ Obrena Djordjevića: »R. Radović je zajedno sa ostalih 21 lica priveden u SUP i posle saslušavanja istog dana pušten kući. Kasnije je pronađen mrtav u svojoj vikendici nedaleko od Obrenovca. Obdukcijom je utvrđeno, da na telu nema tragova nasilja i, da je smrt nastupila kao posledica uzimanja prevelike količine sedativa«.

Sarajevo, 15. 5. 84: Aretacija V. Šešelja (33) docenta na univerzi v Sarajevu. Utemeljitelj. Da je hotel V. Šešelji na kontrarevolucionarni način škoditi družbeni ureditvi SFRJ.

Sarajevo, 21. 5. 84: V. Šešelji prične z gladovno stavko.

Beograd, 25. 5. 84: Preiskovalni sodnik okrožnega sodišča v Beogradu prejme sklep o priporu in uvedbi preiskave prot M. Nikoliću, V. Mijanoviću in P. Imširoviću. Preiskava je uvedena zaradi

suma združevanja zaradi sovražne dejavnosti (kaznivo dejanje po 136. členu o kontrarevolucionarnem ogrožanju družbene ureditve v zvezi z 114. členom KZ SFRJ). Ravno tako je uvedena preiskava proti Gordanu Jovanoviću.

Beograd, 30. 5. 84: M. Nikolić prekine z gladovno stavko.

Beograd, 13. 6. 84: Sporočilo okrožnega javnega tožilstva Beograda: Na dan 30. 4. 1984 je bilo okrog 18. ure v počitniški hiši Radovičeve tete v vasi Orašac pri Obrenovcu najdeno truplo Radomirja Radovića, uslužbenca zaposlenega pri podjetju »Hidroelektrika« v Beogradu. Organi za notranje zadeve so zaradi tega še isti dan opravili preiskavo, dežurni preiskovalni sodnik beograjskega okrožnega sodišča pa je naložil institutu za sodno medicino, naj Radovičovo truplo obducira. Poleg tega je okrožno javno tožilstvo v Beogradu zahtevalo od preiskovalnega sodnika v Beogradu naj uvede preiskavo, da bi ugotovil vzrok in okoliščine, v katerih je prišlo do smrti Radomirja Radovića. Na podlagi zahtev preiskovalnega sodišča je institut za sodno medicino opravil obdukcijo in ugotovil:

— da na truplu pokojnega Radomirja Radovića ni opaziti nobenih mehaničnih poškodb;

— da je smrt nastopila zaradi zastrupitve z insekticidom Fenitrothion 50 EC približno 72 ur pred obdukcijo, ki je bila opravljena 2. maja 1984, z začetkom ob 9. uri.

Na podlagi sporočila o obdukciji in drugih preiskav — zaslisevanja svojcev, prijateljev in soedov — je okrožno javno tožilstvo v Beogradu potrdilo, da gre za samomor in ne za kakšno kaznivo dejanje.

3. 7. 84: (AP) ameriško poročilo — V. Mijanović, P. Imširović, ki sta 42 dni gladovno stavkala sta v slabem zdravstvenem stanju.

— V Sarajevu je končan drugi dan procesa proti V. Šešelju.

Beograd, 4. 7. 84: Iz preiskovalnega zapora spuščeni: M. Milić, D. Olujić, V. Mijanović, P. Imširović, M. Nikolić in G. Jovanović.

Beograd, 6. 8. 84: Po končani preiskavi je okrožni javni tožilec na okrožnem sodišču v Beogradu vložil obtožnico proti 6 osebam, osumljenim združevanja zaradi sovražne dejavnosti, po prvem odstavku 136. členu in v zvezi z 114. členom KZ SFRJ.

— V. Mijanović, rojen 1946, stanujoč v Beogradu, nedokončana filozofska fakulteta, brez stalne zaposlitve, dvakrat obtožen: 1979 leta v Beogradu zaradi sovražne propagande in 1973 v Sarajevu zaradi kaznivega dejanja proti SFRJ.

— M. Milić, rojen leta 1929, stanujoč v Beogradu, srednja strokovna izobrazba, brez stalne zaposlitve.

— D. Olujić, rojen leta 1949, stanujoč v Beogradu, diplomirani politolog, zaposlen kot lektor in dokumentalist v ekonomskem programu Radia Beograd.

— G. Jovanović, rojen 1961 v Kraljevu, stanujoč začasno v Beogradu, študent FF.

— P. Imširović, rojen leta 1948, stanujoč v Beogradu, nedokončana prometna fakulteta, brez stalne zaposlitve, 1971. v Beogradu obsojen zaradi sovražnega združevanja proti ljudstvu in državi.

— M. Nikolić, rojen 1947, stanujoč v Beogradu, diplomirani sociolog zaposlen v Institutu za ekonomiko kmetijstva, 1971 v Beogradu obtožen zaradi sovražnega delovanja proti ljudstvu in dr-

mavi.

Med preiskavo so bili zbrani dokazi, da so se ti ljudje zadnja leta vse do aprila 1984 v Beogradu v medsebojni povezavi prizadevali za ustanovitev in organizacijo utrditev skupine, katere namen sta bila izpodkopavanje družbeno političnega sistema in obstoječih organov oblasti ter priustavnost sprememba družbeno političnega sistema.

V omenjenem obdobju so v svojih in nekaterih drugih stanovanjih, po sistemu organiziranega medsebojnega obveščanja pripravljali in organizirali in izvajali ilegalne sestanke, ki se jih je poleg njih najpogosteje udeležilo še 15 do 25 drugih oseb.

Ob teh priložnostih so v svojih govorih dajali smernice za organizacijsko konsolidacijo skupine in njeno delovanje. Pri tem so zlonamerno in neresnično prikazovali sedanje družbeno politične razmere pri nas, napadali pridobitve NOB in socijalistične graditve ter pozivali in spodbujali k spremembi družbene ureditve.

Med preiskavo so jim varnostni organi odvzeli določeno število knjig inrevij, katerih razpečevanje je na podlagi pravno močne od-

ložitve sodišča prepovedano, dalje besedila, katerih avtorji so obtoženi, vsebina pa inkriminirana, več različnih številnik emigrantske revije »Naša reč«, pa tudi fotokopije besedila »RAF (Rote Armeefraktion) — koncept mestne gverile«.

PRIPIS

Zgornja kronologija je sestavljena izključno iz podatkov iz jugoslovanskih časopisov in časnikov (razen dveh).

KOMENTAR

Izvemši minule dogodke na Kosovu, zgornja obloznica po ostrini izstopa v novejši zgodovini sodne realizacije jugoslovanskega kazenskega prava. Obloznica daje vedeti, da so se prizadebi subjekti (obtoženci) skušali spopasti z temelji naše ureditve in so temu primerno tudi začutili reakcijo tistih, ki so od ljudstva poklicani varovati pridobljeno.

Moč s katero so nastopali obtoženi in akcijski radij, ki so ga dosegli nam sicer ni popolnoma znan, vendar ta podrobnost skoraj ni omenbe vredna. Zaščitniki tistega, kar nam je vsem drago — razen nekaterih izjem, ki pa bodo tudi kmalu prejeli zasluženo — so nastopili pravočasno in prav to je potrebno poudariti.

Tuj tisk, ki je kot ponavadi poročal neobjektivno o teh dogodkih v SFRJ je uporabljal izraze kot npr.: zmagat trde roke, orvelovo leto kratenje demokratičnih pravic in podobne bedarije.

Ob vsem tem bode v oči dejstvo, da del naše javnosti ni popolnoma zadovoljen z načinom operiranja organov oblasti. Svoje nezadovoljstvo so večinoma izražali v obliki peticij kot ustavno do-

voljeno sredstvo negodovanja. Sprejemniki peticij so reagirali suvereno in na tak način še enkrat pokazali svojo odločnost pri opravljanju tistega za kar so plačani. Podpisniki peticij zahtevajo v glavnem razčiščevanje nejasnih dogodkov, podrobnejše informacije in tako naprej. Toda zakaj? Zakaj bi še bolj podpihovali usode posameznikov iz tako imenovane »skupine 28«? Komu pa je mar za 28 norcev, ki skušajo načeti določene kompleksne ideje na tak način, ki se danes v teh zaostrenih (našpičenih) razmerah, gotovo ne tolerira.

Kdor danes skuša takšno in podobno početje (v mislih imam skupino 28) opravičevati z nekakšnimi svoboščinami je norec, ki mu ni več pomoči in kdor tega ne spregleda ga čaka podobna usoda kot zgoraj omenjene!

Učinkovitost je na strani realne moči, in večine (včasih tih, pa nič zato) kar pomeni, da se je treba znebiti vseh marginalnih preostankov in se v čim večji meri vključevati v sredstevne tokove.

ve), regionalno pripadnost (bolj ali manj razvita regija, večje — manjše mesto, mesto — vas), poklicno in izobrazbeno določeno — in še kaj. Vse te sestavine vplivajo na oblikovanje glasbenega okusa človeka. Zdi se mi, da je pri tem neposredno pomembna predvsem izobrazbena plat (ki je seveda naddoločena s slojno/razredno pripadnostjo). Pri tem mislim predvsem na (šolsko in/ali po nešolski poti izoblikovan) človekov pogled na svet, človekovo razmišljanje o tem ali drugem pojavu v družbi, seznanjenost človeka s tem ali onim (družbenim), dogajanjem. Mislim, da prav osnovne premise mišljenja nekega človeka bistveno določajo njegov glasbeni okus, do zveze in njegov opredeljevanje za ali proti neki glasbeni vrsti. Še toliko bolj velja to za tisto glasbo, ki je močnejše kot druge povezana z neizključno glasbenimi področji človekovega bivanja in delovanja (zabava, druženje, način oblačenja, . . .), sem pa spadajo predvsem glasbene vrste iz okvira množične popularne in kreativne sodobne glasbe.

Iz osnovnih premis mišljenja nekega človeka izhajajo njegova merila ocenjevanja te ali one glasbe. Opaziti je moč veliko neizdelanost teh meril pri večini (mladih) porabnikov množične popularne glasbe. Ta neizdelanost, celo odsotnost meril, seveda kaže na pomanjkljivosti v mišljenju teh ljudi. Za te pomanjkljivosti pa niso odgovorni le sami. V večji meri je moč to odgovornost naprtiti nerazvitosti družbe in vzgojnoizobrazbenega sistema — pri tem ne mislim samo šolskega sistema, pač pa štejem sem vse družbene dejavnike, ki tako ali drugače vzgajajo in izobrazujejo (mlade) ljudi: družino, kulturne institucije, množične medije, književna dela, . . . Če

benega okusa poslušalcev — torej tudi glasbena neizobraženost in neosveščenost slednjih. A pustimo to vprašanje (ki je vprašanje razrednega boja na področju glasbe) ob strani — vredno je namreč posebne in obsežne obravnave. Zaključno temo tega pisanja naj predstavlja **poskus navedbe splošnih meril ocenjevanja** (ne le množične popularne) glasbe, ki so izvedeni iz družbeno zavzetega, kritičnega, naprednega mišljenja človeka.

Najprej nekaj o vsebinski plati množične popularne in kreativne sodobne glasbe, o njenem razmerju do tukajšnje in zdajšnje stvarnosti ter mestu njegove nastajanja. Ta glasba lahko po vsebini izhaja iz (ne le glasbenega) razmišljanja njenih ustvarjalcev, ko se ti odkrito soočajo s srečami in nesrečami v svojem družbenem okolju in osebnem življenju — lahko pa tudi ne. Lahko je namreč umetno, sintetično, klišejsko narejena, lahko poje o povsem nestvarni temi, ločeni od vsakega konkretnega kraja, časa in oseb. V tem primeru gre za glasbo, ki je narejena predvsem z namenom, da bo (izkoriščajoč nizko glasbeno izobrazbenost in osveščenost povprečnega poslušalca) vseh čim širšemu krogu ljudi in se bo lahko torej dobro prodala — zato je poceni, lahka, zablajena in plehka kot vse, kar se prostituira. Zabava, ki ji taka zabava služi kot osnova, je nujno prazna, umetna, lebdeča v zraku.

Glasbeno in družbeno osveščen poslušalec razpolaga z dovolj veliko in globoko mero glasbenega okusa, da razpozna polakirano lažnost in umetno industrijsko proizvedenost take glasbe ter odločno reče: ne, ti pač ne boš kradla denarja iz mojega žepa in zanašala gonoreje v moja ušesa! To lahko reče toliko bolj

ustvarjalcem in poslušalcem, **koliko je resnično, dejansko njihova**, koliko verno reflektira njihovo osebno in družbeno stvarnost, koliko je posrednikov (ki hočejo kot vsaki posredniki za svoje posredništvo mastno zaslužiti) med ustvarjalci in potrošniki te glasbe.

Koliko je pristna, resnična, iskrena glasba, ki jo poslušalci na neki zabavi poslušajo, toliko je tudi ta zabava pristna in neodtujenjena.

Tudi z oblikovne, formalne plati je moč oceniti relevantnost, ustreznost neke glasbe. Razmere znotraj naše in svetovne družbe nikakor ne vzbujajo vtisa urejenosti, izdelanosti, ustreznosti temeljnim potrebam človeka. Priča smo najrazličnejšim družbenim nesoglasjem in konfliktom. Sprico vsega tega bi pričakovali, da bomo v glasbi (če samo le-ta reflektira stanje v družbenih odnosih) odkrili vsaj delček glasbenih principov kot so disharmonija, trganje in popačenost melodij, dvo, tro ali večboji instrumentov in podobno. Glasba, ki ni umetno proizvedena, ki jo ustvarjajo konkretni ljudje, živiči sredi takšnih in drugačnih družbenih problemov, vsaj deloma vsebuje tovrstne glasbene principe. Če pa je lepo polakirana, aromatično naporfirana, gladka (kot kača), pravilna, tekoča, sladka, dosledno harmonična, pač ni iz tega sveta — je iz nebeskih studijev, kjer je prva božja zahteva socialna kontrola, red in mir ter ustrezno velik dobiček (če smo že pri nebesih: ni čudno, da snemajo hit-skupine video posnetke za svoje (bodoče) uspešnice na Bahamih in podobnih rajsko lepih, čistih, nedotakljenih otokih — potovanje na Bahame seveda plačajo kupci plošč in kaset, na katerih so ti posnetki).

KAKO POSLUŠATI MNOŽIČNO POPULARNO GLASBO?

Pišem vam ta članek. Pišem ga naravnost iz kraja **spopada med duplino odsotnosti vedenja o glasbi in panjem glasbene in družbene osveščenosti**. Ta kraj spopada je v podobi mreže odnosov ljudi do glasbe prisoten na plesiščih mladinskih in disco klubov, pri oblikovanju in poslušanju radijske oddaje, ki predstavlja najnovije hite, v pogovorih o glasbi, v tujosti pogleda na pank oblečenega mladince, . . .

Začenjam trobiti besede osvetlitve omenjenega spopada.

Obstoj dokaj napetih odnosov med ljubitelji te in druge glasbene vrste iz okvira množične popularne in kreativne sodobne glasbe dokazuje, da se ne eni ne drugi celovito ne zavedajo družbenih razmer in odnosov, ki ta spopad v vsej njegovi razsežnosti in trajno-

sti določajo. Te napete ali celo konfliktno odnose omogoča ravno **ne-vseobsežnost glasbenih (in tudi drugih) pogledov teh ljudi**. Te ne-vseobsežnosti ni moč kar tako šteti za obsojanja vredno lastnost ljudi. Je namreč objektivno dana — izhaja iz parcialnosti, ozkosti, omejenosti vsebine družbenega položaja slehernika na današnji stopnji (vsakršne) razvitosti naše družbe. Vemo, da vsak od nas pripada določenemu družbenemu sloju oz. razredu, kar na eni strani določa boljše ali slabše možnosti za seznanitev in ukvarjanje z glasbo, na drugi pa (lahko — zaradi vpetosti človeka v temeljne interese sloja oz. razreda) omeji širino človekovega pogleda na glasbo. V splošnem se ljudje ne zavedamo, kako in v čem vse naša slojna oz. razredna pripadnost določa naše

mišljenje in delovanje, še manj pa se (lahko) zavedamo, kako določa naše pojmovanje glasbe in glasbeni okus. Naj takoj dodam, da gre za določanje v splošnem, v končni instanci — vsekakor je namreč pri obravnavi npr. glasbenih pogledov nekega človeka potrebno upoštevati še njegovo specifično konkretno življenjsko prakso, psihološke značilnosti in podobno. Kljub temu pa se zavzemam za tezo, da glasbeni okus človeka z dokajšnjo verjetnostjo kaže na (izraža) njegovo družbeno determiniranost in z njo v zvezi na njegov pogled na svet.

Omenjeno družbeno determiniranost lahko razstavimo na slojno oz. razredno pripadnost (ki zaradi svoje široke posplošenosti za opredeljevanje posameznikovega odnosa do glasbe bolj malo po-

govorimo o (množični popularni) glasbi, so razmere in pojave v njenem okviru dolžni bolj kakovostno in v večji meri kot doslej pojasnjevati zlasti tisti, ki profesionalno delujejo pri radiu in televiziji, v glasbenih šolah, v produkcijah plošč in kaset, prizidajmo jim glasbenih revij in časopisov in podobnem. Odsotnost kriterijev ocenjevanja glasbe pri večini (mladih) ljudi kaže na veliko delovno področje, na katerem bodo morali omenjeni (družbeno-glasbeni) dejavniki v bodoče krepko pljuniti v roke. Drugo vprašanje je, če bodo to hoteli ali ne. Glasbena industrija (produkcije plošč in kaset, glasbene revije in časopisi, koncertne poslovalnice, . . .) si namreč lahko ustvarja dobičke le s prodajo velikih serij plošč in kaset, za kar je predpogoj uniformiranost glasbe in glas-

pravničen, ker prinaša tovrstna glasba posredno pobude za-beg iz stvarnosti in odvrta človeka od spoprijema s svojimi (in) družbenimi problemi. Boj proti taki glasbi je razredni boj proti glasbenim multinacionalnim družbam, ki vlečejo profite iz žepov instant saturday night glasbenih potrošnikov, glasbeno manipulirajo z njimi, jih odtujujejo in s tem prispevajo svoj delež k zaviranju njihovega glasbenega in družbenega osveščanja ter osvoboditve (izpod vsakršnih — tudi neposredno nevidnih — totalitarizmov).

Na kratko povedano: eno izmed meril za ocenjevanje kvalitete, pravšnosti, ustreznosti množične popularne in kreativne sodobne glasbe je torej to, koliko je ta glasba resnično blizu njenim

Merilo za kvaliteto množične popularne in kreativne sodobne glasbe je tudi **razvojnost te glasbe**. Družba se neprestano spreminja in razvija, zato bodi taka tudi glasba. Sicer pa glasba kot vrst umetnosti že po definiciji vsebuje razvojnost — slednja je namreč bistveni moment kreative, akta ustvarjalnosti. Če razvojnosti ni, ni torej kreativnosti (in obratno). Glasba, ki vsebuje v sebi moment status quo-ja, posredno pridiga tudi družbeni status quo in s tem zavira družbeni razvoj. Kot taka pa ni za nič drugega, kot da jo kakor sprieno sol vržemo na cesto in poteptamo!

Kos-Grabar Jožef

KDO SE BOJI „RESNE“ GLASBE?

Že od nekdanj človek deli glasbo, če že ne drugače vsaj na ljudsko in „ono ta drugo“, torej umetno. Ena nastane spontano, v glavah neke večine, druga pa v glavah „izbrane“ manjšine, polne znanja, mojstrstva, božanskega navdaha ipd. . . .

V novejšem času se je ta populacijska filozofija o delitvi glasbe še razmahnila. Sedaj govorimo o „zabavni“ glasbi in jazzu. Obe smeri se namreč sprehajata nekje med prvo delitvijo, saj zabavno glasbo pišejo tudi ljudje, polni znanja, pa tudi „reveži“ iz večine. Torej? O jazzu je tako ali tako težko spregovoriti. Morda bi ga najbolje označili, če bi ga (muzikološko gledano) postavili kar vzporedno z „resno“ glasbo. In vendar je jazz našel več ušes kot „koncertna“ glasba. Kako to? Zanimiv je fenomen ljudske (narodne) in zabavne glasbe današnjega časa. Tukaj mislim na vse njune vrste in podvrste, veje in vejice. Obe sta namreč našli v vsem tem vrtljaku življenja dovolj trdno mesto, vsaka pač na svoj način. Le „resna“ glasba (alias „klasična“), ravno tako z vsemi svojimi inačicami, ni našla svojega trdnega, poslušljivega položaja. In zakaj? Morda je tragedija nje-

nega obravnavanja ravno v tem, ker temelji na tako dolgi tradiciji, ki pa ji je, preko cerkve in njej podobnih stanov, dala pridih elitnosti, morda odmaknjenosti, ker neposredno posega v „stil“ nekega obdobja. To obdobje pa vsekakor ni naš včerajšnji dan ali prejšnji teden. K vsemu temu pripomore še predznak, da je pravzaprav zgodovinsko potrjena veja umetnosti in se zaradi tega z njo „kot takšno“ sploh ni za hecat.

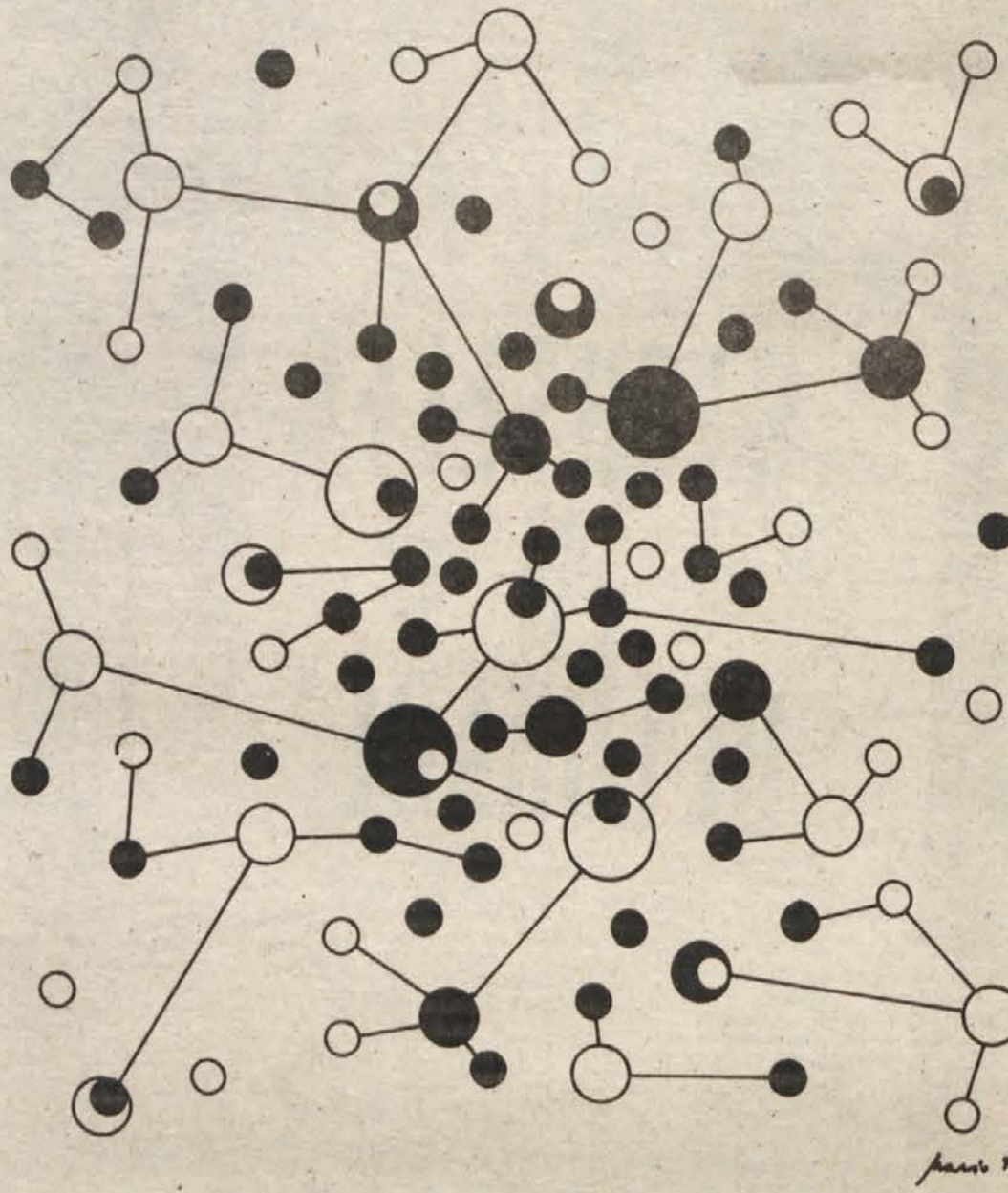
Tudi v šoli imamo „glasbeni pouk“. Res ne vem, od kod se je vzelo to ime, sicer je to tudi vseeno in je problem slavistov. Verjetno bo nekako takole: imamo pač glasbeni in ne-glasbeni pouk. Ne-glasbeni predmeti so vsi tisti, kjer zraven knjig ni potrebno poslušati glasbe. Imamo pa tudi „glasbeno vzgojo“, ki pa vrag si ga vedi koga in v kaj vzgaja. Edino, kar se še včasih naslanja na glasbeno umetnost, je tu in tam kakšna glasbena šola. Ta je včasih pravi „hram“ umetnosti . . .

V glavnem se tako človek v šoli sreča z glasbo, nakar je kot skoraj odrasel človek prepuščen lastni usodi. Ne bom pridigal, kako je glasbena vzgoja (kultura) pomembna,

saj včasih še celo sam sistem poreče obratno . . . Skratka — vsi mediji, ki se nam ponujajo sedaj že kar sami od sebe (radio, kasetofon, gramofon, delno pa tudi televizija), so nam glasbo približali v naš vsakdan, celo tja bi lahko rekli, kamor niti tako strogo očetovo in materino oko ne more pogledati . . . In po kakšni glasbi segamo? Po takšni, kot nam jo ponujajo, jasno. V vseh javnih občilih lahko, na primer, izvemo o svetovnem glasbenem dogajanju na področju popa, rocka, punka (celo sub-kulture), jazzu že manj. In dalje? Ostale glasbe pa kakor da ni, kakor da že 100 let tam vse stoji. Morda le še v kakšni „Glasbeni mladini“ izvemo o rezultatih tekmovanja učencev in študentov glasbenih šol, namreč: kdo je najboljši zaigral dela Brahmsa, Bacha, Beethovna ali Mozarta, čudakov, ki že kar nekaj časa gledajo marjetice od spodaj. Res, da na teh skladateljskih temeljih „resna“ glasba vseh naslednjih stoletij, ampak — kaj potem in po tem? Kdo si upa?

„Bo že tako, ce strici v šoli tako rečejo, ampak jaz sem za . . .“ (tukaj naj vsak vstavi svojo vejico glasbenega prepričanja).

em-er

Pri RK ZSMS že nekaj časa deluje delovna skupina za mirovna gibanja, in sicer v okviru sveta za mednarodne odnose. Skupina se deli še na nekaj manjših oddelkov, ki so razdeljeni po področjih dela (študijska, prevajalska, agitacijska, informativna in kulturna skupina). V zvezi s tem je treba omeniti povezovanje in do neke mere iskanje skupnih poti z ostalimi mirovnimi gibanji v svetu. Najbolj je zadnje čase slišati za „Zelene“ v ZRN, ki imajo to prednost, če obravnavamo kapitalistični sistem, da so politična stranka. Znano je tudi gibanje „Tretja partija“ v zahodnih deželah, ki si prizadeva čim bolj vplivati na nevrščene,

šno bi bilo stanje v svetu brez takšne oblike boja proti militarističnim in drugim težnjam, ki jim je vsem skupno – uničenje človeka. Ravnotežje v svetu obstaja tudi zaradi politike nevrščene. Res je sicer, da lahko pri globlji poglobitvi v značajnost protestnih oblik ugotovimo, da so demonstracije ventil, kjer množice izražajo svoje nezadovoljstvo in odpor. Vse to oblasti dovoljujejo, saj se zavedajo brezupne nemoči ogromnih mas ljudi. V svojih velikih in s tem mnogo premajhnih glavah mislijo, naj se ljudje veselijo. Pravzaprav

grama, da se ljudem prikaže vsa temačnost oboroževalne dirke, ugotavlja vzroke za njo, in da se uveljavi prizadevanje (in tudi realizacija) za boj proti omejevanju človekove svobode. Predvsem pa je najprej vse to treba prikazati mladim in jih spodbuditi, vlti kanček entuziazma. Treba jih je izzvati v najmanjših kottičkih življenja, da bodo sodelovali s svojimi iniciativami in sugestijami.

Predvsem je gibanje zamišljeno kot samostojno in direktno gibanje ideje, seveda kot sestavni del najširše frontnosti mladinske organizacije. S tem opredeljevanjem ga postavljamo v politični sistem socialističnega samoupravljanja. Poli-

Underground potovanja

Iskanje za davno izgubljeno „protikulturno“ skupnostjo mladih se najpogosteje končuje v institucionaliziranih in skomercializiranih komunah, namenjenih v glavnem ameriškim instant hippyjem.

Konec turistične sezone je priložnost, da se spomnimo, da obstajajo tudi drugačni načini potovanja in spoznavanja sveta, kot so različna organizirana potovanja (turistični paketi) in enakost okusov, ki pomenijo masovni turizem. Razen te brezosebne mase obstajajo tudi posamezniki, ki v iskanju svojih notranjih potreb in ciljev potujejo širom Evrope.

Tudi pri nas lahko srečamo mlade klateže z nahrbtniki, ki med svojimi, bolj ali manj osmišljenimi in poduhovljenimi

se pravim hippy-jem lahko oprusti nezainteresiranost za evropsko kulturo, ker so krenili v lastno smer evolucije, pa ne moremo tega oprustiti brezčutnim hippyjem, ki delujejo zelo neotesano in tuje, z blodnjo med razvpitimi turističnimi atrakcijami, katerih smisla ne razumejo. „Nahrbtniška revolucija“ beatnikov se posveča reklamam masovnih in poceni potovanj za mlade, ki so že izgubila čar pravega klateštva.

Najočitnejši ostanek „odbijanja“ so komune, pri katerih nekateri kot oaze vsebujejo duh velikih utopijskih sanj, ki pa na žalost niso uspele preobraziti grobega materialističnega sveta. Za razliko od prejšnjih, brez čarovnije takratnih

jentalne meditacije, oživljanje interesov za mistična in okulta gibanja ter hippy gibanja. Najboljša ilustracija za to je „Festival ura, duha in tele-sa“, ki je vsako leto v Londonu in na katerem se vsako leto zbere ok. sto predstavnikov gibanj tega tipa. To so večinoma gibanja, ki propagirajo naravno prehrano in naravno zdravljenje. Tu se lahko dobi računalniški horoskop in bioritem, nasvet poklicnega astrologa itd.

Danes se širijo in odlično delujejo tudi različni centri, ki nudijo akupunkturo, kitajsko masažo, različne možnosti sprostitve in samopomoči, tečajje joge in meditacije, naravno prehrano ipd. Te „organizemske“ smeri in orientalne psevdoreligije so odraz „novega srednjega razreda“, ki v lagodnosti in brezperspektivnosti svojega položaja, kakor tudi v pomanjkljivosti kulturne identitete,

NEKAKŠNA DRUGAČNA EVROPA

klatenji potujejo skozi naša mesta. Neki klasik modernega klateštva je to imenoval „underground travel“, ki je značilno prav po tem, da se odvija na obrobju konvencionalne skupnosti in na svojstven način povezuje originalne posameznike. Njegova knjiga vsebuje nekatere nasvete, kako potovati z malo denarja, kako preživeti v naravi, kako vzpostaviti stik z domačini, kako se izogniti nadzoru policije in kako ustvariti potujočo komuno somišljenikov. Ti (pa pogled) tehnični detalji kljub vsemu ustvarjajo novo kulturo z lahko spoznavnim stilom. To je **nadnacionalna kultura, izven časa in prostora**. Zanimivo je srečati takšne ljudi, ki so sicer iz različnih koncev Evrope, vendar se razumejo tudi brez uporabe jezika, ker imajo isto mentaliteto.

RAZBITA ČAROVNIJA

Današnji „nadomestki“ vzbujajo nostalgijo za časom hippyjev in drugih gibanj mladih iz šestdesetih let. Na vrhuncu teh gibanj je vladala evforična atmosfera skupnosti, ki je vsaj za trenutek ukinila razdvojenost med ljudmi. Z zamiranjem teh gibanj čarovnija izginja in ostali **klateži delujejo kot iskalci spomina za nekim boljšim svetom**. Mnogi od njih so prevzeli stališče Castadenovega „bojovnika“: iti predano in brez odvečnih emocij za odsevi boljšega sveta v tem svetu. Veliki upori mladih v šestdesetih letih so omogočili, da je ta generacija odrasla brez pritiska družbenih tabujev, vendar jim je represivna strpnost družbe odvzela možnost za radikalizacijo. In tako bivajo potisnjeni v „slabo večnost“, v stanje relativne svobode, vendar brez možnosti korenite spremembe. Od tod izraz resignacije (obupanja) in blaziranosti (duhovne otopelosti), pri mnogih že v srednješolski dobi.

„Zakleti Holandec“ so manjši del klatežev, ker se po pravilu **družbene imitacije** vedno pojavlja določeno število tistih, ki nekaj prevzemajo samo formalno in ne resnično občuteno. Tako se razen klatežev, ki večji del leta potujejo, ostali del pa preživijo v alternativnih skupnostih, vsako leto pojavlja val „part-time hippies“, kot so jih za časa „San Francisco renesanse“ poimenovali pravi alternativci. Za druge je značilno, da si prevzemajo zunanjo obliko brez notranjega občutenja, oziroma da nimajo moči popolnoma preiti med alternativce.

Tako eni kot drugi uporabljajo isti žargon, isto, že serijsko proizvedeno opremo in ista zbirališča. **Danes iz Združenih držav Amerike ne prihajajo več pravi hippyji, „na poti proti vzhodu in hašišu“, temveč pomanjkljivo izobraženi najstniki, eksistencialno neobremenjeni in nesposobni, da doživijo duh Evrope**. In ko

komun današnje delujejo mračno, pokazujoč, da življenje v komuni več vzame, kot da. Integralna življenjska in proizvodna skupnost – kmetijska komuna v Švici – je značilna za usodo komunalnih gibanj. V začetku so sicer bili narejeni veliki načrti za razvoj novega kmetijstva in zasovo novih komun. Ustvarjena je bila korespondenca z velikim številom simpatizerjev.

Kakor drugje se je tudi tukaj pokazalo, da zaradi „ekonomske razmere“, komuna z desetimi člani le težko živi od kmetijstva. Forsirana seksualna revolucija, z ukinjanjem parov in z natančno enakostno razdelitvijo spolnih odnosov med vse člane komune, je pokazala, da sama vodi do viška nezadovoljstva in razpada komune po nekaj letih. Nova garnitura uvaja realnejše principe – prehaja na ekonomičnejše usmerjenosti, seksualna revolucija pa postaja privatna zadeva. Če lahko komune merimo s smelostjo njihovih utopičnih sanj in ne po ekonomičnosti in trajnosti, potem je ta druga možnost prej podjetje kot komuna.

Hippyji so bili pravilnega mnenja, da je treba komuno razpustiti, če omejuje posameznika in če življenje v njej ne pomeni več zadovoljstva. Zato so utopični primeri vizionarskih komun pomembnejši od številnih kooperativ, ki se danes razvijajo, vendar ne nudijo obsežne vizije spremembe sveta. Danes izginjajo predvsem komune, ki so usmerjene k smotru s sporočilom. Širjenje kooperativ in skupnosti pri mladih pa ne more ponovno vzpostaviti že izgubljenega entuziazma. Kot pravi v svojem epifatu neki naš pesnik: „Potrebno je biti dovolj pogumen, da bi sanjali“

Najpomembnejše komune, ki so nastale iz gibanja mladih, kažejo danes stagnacijo, ponekod pa tudi dekadenco. „Christiania“, komuna v Kopenhagnu, ki je bila zasnovana v četrti zapuščenih kasarn, je imela v začetku tudi do dva tisoč članov in je tako bila največja med intencionalnimi (usmerjenimi k smotru) komunami. Do danes se je število močno zmanjšalo. Nekdaj tako hvaljene obrtniške delavnice zamirajo, namesto teh pa je zaživela preprodaja hašiša, ki ga filozofija komune povečuje kot nekaj, kar izboljšuje ljudi in svet, vendar v stvarnosti deluje na Christianio zelo turobno, in samo ogrdeli ljudje lahko ostanejo v njej.

Komuna „Einhorn“ na Škotskem, ki je propagirala umetnost in sodelovanje z naravo, je pokazala, da komune, ki forsirajo ekspresijo zaradi umetnosti ali samega spoznanja, pogosto prehajajo v formalizem, sterilnost in dogmatizem.

„Akvarijanska doba“ je naziv za različna gibanja, ki so težila k duhovnim ciljem. Sociologi (npr. Theodore Roszak) uvrščajo v ta gibanja: ori-

tonejo v povečevanje nove tehnike, duhovnih vodij in sistema, posebno v kult zdravljenja, ki se je na tem festivalu prikazoval v prevladovanju kvaziznanstvenih gibanj „novega zdravja“.

Celo v skrajnih dehumaniziranih pogojih se pojavljajo iskre duha. „Tent City“ v Londonu je mesto šotorov, v katerem pod velikimi vojaškimi šotori prebivajo mladi, ki se med svojimi klatenjem po svetu ustavijo tukaj, ko potujejo skozi London. Vso svojo imovino in osebne stvari morajo pustiti v plastičnih vrečkah, ki jih zaklenejo in obešijo v prostorih zraven recepcije. Kljub tej množičnosti neartikuliranih oseb, se včasih doseže neka zavidljiva širina duha. Podobna situacija je tudi v kmetijskih taborih v Veliki Britaniji, kljub izpraznjeni in duhovno otopeli atmosferi, ki je posledica reduciranja (omejevanja) mentalne aktivnosti na zahajanje v najbližje pube. **Jugoslovanske kvaziklateže**, ki kot edini prihajajo tja z osnovnim motivom zaslužka (ostali skoraj vsega potrošijo v pubih), obravnavajo kot revne in pridobitniške.

Londonski klateži kažejo večjo živost duha kakor tisti, ki želijo za njih skrbeti. „Voj-ska rešitve“ je priložnost, da dezorientirane osebe najdejo neko identiteto z oblačenjem uniforme, z integracijo v organizacijo pa člani le-te delujejo duhovno mnogo bolj bedno od tistih, ki jim želijo pomagati. Podobno je tudi v številnih cerkvah, ki včasih delijo obroke nepreskrbljenim, vendar tudi tu ne obstaja iskrena krščanska dajatev, temveč pazljivo doziranje v namenom onemogočiti nastajanje družbenih parazitov. Čeprav vodič „Alternativni London“ sicer omenja možnosti prehrane z brezplačnimi obroki v cerkvah, je to težko dosegljivo, ker so takšni primeri redki, ali pa je pri tem nujno denarno nadomestilo v višini materialnih stroškov. Ta vodič, ki svetuje, kako preživeti brez denarja, prenočiti na železniški postaji, parku ali porno-kinu, kako prevarati obračunovalce električnega toka, ali kako najti duhovnega učitelja, je tipični odraz čiste protikulturne.

Ali obstaja torej „evtopija“, blago mesto, kot je Charles Erasmus imenoval prizadevanja mladih, da ustvarijo idealno skupnost, brez prisile, in to „tukaj in sedaj“? Pokazalo se je, da so preostale komune institucionalizirane in komercializirane do takšne ravni, da več ne sprejmejo potnika, ki želi prenočiti pri njih. Vendar upanje vseeno obstaja. Potrebno je le uporno iskanje za sicer že davno izgubljeno skupnostjo. Do takrat je vredno biti različen in imeti „oči oddaljene in tuje, v katere vstopajo Muze“, kot je nekoč zapisal največji pesnik potepuštva – Stefan George.

Danas; št. 134, 11. 9. 1984
Prevedel: Peter Podgorelec

MIROVNO GIBANJE DA ALI NE?!

tako da bi le-ti prešli iz večinoma pasivnega stanja v večjo aktivnost (s tem je mišljen večji vpliv na pogajanja ipd.). Sicer pa bolj ali manj vemo, kako je z mirovnimi gibanji. Časopisi pišejo o demonstracijah širom po svetu, o raznih protestnih shodih in zborovanjih. Vsekakor so to oblike, ki doprinašajo delež k ohranjanju miru v svetu. Na kratko bi vsa ta mirovna gibanja lahko imenovali podružbljanje nevrščene, saj gre za iste cilje in prizadevanja. Seveda se kaj konkretnega kar čez noč ne more zgoditi, spremeniti na bolje, ali kot nekateri pričakujejo – velik preobrat s črnega na belo. Tudi za nevrščene vemo, da niso spodbudili velikih preobratov glade oboroževalne tekme in zaostrovanja odnosov v svetu, doprinesli pa so vendarle ogromno pri ohranjanju miru. Lahko si samo zamislimo, kak-

bi človek potemtakem resnično priznal, da so mirovna gibanja brez veze in da se z njimi pač ne gre ukvarjati. Če pa se spet opozorimo na nekaj pomembnih dejstev iz zgodovine človeštva, ne moremo in ne smemo tako razmišljati.

Delovna skupina za mirovna gibanja si vse od nastanka prizadeva, da bi svojo dejavnost razširila na čim širše območje Slovenije, svoj program in usmeritve ter prizadevanja pa čim bolj približala mladim in vsem občanom. Za zdaj vemo, da pri nas to gibanje nima velikega razmaha in je šele v povojih. Ta dejavnost se je do zdaj najbolj razvila v Ljubljani in okolici, nekaj je je najti v Zagrebu, Beogradu in Novem Sadu, in če bi k temu dodali še nekaj individualnih interesov, bi s tem mirovno gibanje pri nas zaokrožili. Delovna skupina za mirovna gibanja izhaja iz pro-

tično in finančno podporo gibanju daje ZSMS, kar pa še ne pomeni, da so zagovorniki gibanja za mir tudi njeni simpatizerji. Nedvomno pa obstaja med obojimi določeno razmerje, ki je neobhodno. Pomembno se mi zdi poudariti, da se mora fronta ZSMS izgrajevati v smislu dopuščanja samostojnosti in lastne organiziranosti gibanja, na način, ki ne izpodriva najrazličnejših interesov in posameznikov (seveda pa s tem ne zagovarjam kontrarnost). Močno je prisotno prizadevanje, da to gibanje postane del Jugoslovanske lige za mir, ki pa resnici na ljubo obstaja le formalno.

Upamo, da bo to gibanje pridobilo na razsežnosti in učinkovitosti, lepo pa bi tudi bilo, če bi k temu tudi sami (torej vsi mladi) kaj prispevali!!!

Lidija Hartman

POVRATNO INFORMIRATI ALI NEPOVRATNO

V tej kulturni številki smo poskušali oceniti literaturo, ki ste nam jo poslali na uredništvo. Avtorji, ki se predstavljajo in izpostavljajo, se strinjajo s takim načinom objavljanja. Če enako želite tudi vi, nam pošljite svoja literarna dela in zraven prapišite: Prostovoljno pred poroto. Hm!

GERALDINE HRELJA

Objavljene so vse pesmi, ki jih je poslala. Njen način pisanja bolj ali manj temelji na kopicenju podob, vendar ne samo vizualnih, tudi zvočnost je sestavni del pesemskega sporočila. Vendar to ni vse. Poleg podob Geraldine ugotavlja, zapisuje dejstva in šele s tem, omogoči sodobno, zahtevnejšo poetiko, se pravi večji razpon čustveno-miselnega sporočila in večji domet jeziškovega sporočila.

V pesmi Evterpe (v starogrški mitologiji Evterpa predstavlja muzo glasbe in lirskega pesništva) rima v prvi kitici zraste v domisljico, ki se najmočneje potrudi prav v zadnjem verz (transformator se obenem simbolično in absurdno zaseka v svet Ev-

terp). Kot v njenih drugih pesmih je tudi v tej mogoče opaziti, da Geraldine pravzaprav trdno ostaja na tleh, pa čeprav zgodovinskih, in da enako trdno tudi gradi pomensko sporočilo (odsekano naštevanje – kopicenje in dirkanje po zgodovini ter zaokroženost misli – konec pesmi je ključ šifre). V nasprotje temu „realizmu“ Geraldine postavlja jezikovni eksperiment: deflacija ločil, velika začetnica na začetku vsakega verza, strahotno pomanjkanje glagolov, kar deluje zajedljivo in emancipirano, zelo zanimive sintagme (Jaz sem živio, Slaba dobra in jaz), ki abstrahirajo misli in jih obenem naredijo večpomenske, kar je lahko ena največjih odlik poezije ipd. itd.

Evterpam so zelo podobni Maratonci, pisani v skorajda identičnem slogu, medtem ko v pesmi Ali bom pesnico še posebej zanima slušno-vizualna podoba, se pravi jezikovna, estetska plat poezije, ki skupaj s preračunano pomenskostjo ustvari dinamično in ironično vzdu-

šje, čeprav na mah razpoznavno, nikakor enoznačno razložljivo. In to je tudi posebna moč poezije. Podobne pesmi Ali bom so Rime. Tudi Kako ljubiti vse Aljoše Kazimire ne štrli iz poetičnega konteksta ostalih pesmi, morda bi lahko to dejal le za pesem Prerad, ki je drugačna zaradi slabše jezikovne oz. estetske intenzitete, ki nosi v sebi za poezijo premočan pomen, preveč filozofije.

O poeziji Geraldine Hrelja menim, da je zmožna zadovoljiti zahtevnejšega bralca poezije, predvsem zaradi tega, ker se pesnica očitno zaveda fatalnega dejstva, da jezikovna umetnost ni nič drugega kot umetnost jezika.

MATJAZ IRŠIČ

Besedilo Uničeno življenje, razvrednotena hotenja na žalost potrjuje pomensko logiko naslova, to pa zato, ker pisatelj na nekaterih mestih agitira proti alkoholizmu in vsem kar izhaja iz njega, agitira enopomensko in dokaj plitko. V takšnih „črnih/luknjah“, kjer umetnost,

rada izgine, se plazijo nevarna retorična vprašanja in nedoživeta poza. Pa naj bo dovolj o šibki plati Uničenega življenja, razvrednotenih hotenj!

Po drugi strani je Iršičevo besedilo dovolj močno, da pritegne. Že na začetku me je navdušil uvod, predvsem zaradi dovolj opazne zvočne igre (tod – pot – naokrog). Kar se tiče jezika, besedilo še zmeraj precej niha, od zelo posrečene primere za pijanca (Kakor majhna gostilna na prostem, v travi ali med grmovjem), nekaterih metafor (. . . prikazal cerkovnik in vrtil z očmi.) zanimivega eksperimentiranja s pomenom (ni-sem), domisljic in efektnih (Cerkovnik nima posluha) stavčnih in medstavčnih konstrukcij (cel četrti odstavek, začne se z „Ob desetih je gostilničarka . . .“) Pa vse do preveč poudarjenega psihologiziranja (. . . čeprav si je na vso moč prizadeval, da bi usmeril mojo zamišljenost drugam. Postal ga je sram. Ošnil me je z zlim pogledom, v resnici pa o njem nisem spremenil mi-

šljenja.), velikih besed in misli, ki na žalost učinkujejo naivno prosvetiteljsko (Pa ima tak človek sploh ideale? . . . Uničimo lahko človeka, idealov ne gre uničiti . . .), slabih stavčnih konstrukcij (Udarjal je močno, kakor da bi zabijal žeblice na nakovalu, in še več, občutek popolne iztirjenosti, malenkost, da je bilo nekaj kot neutolažljiva misel o propadajočem svetu posameznikov.), apokaliptične vznesenosti (podobe iz sanj, ali pa morda celo žive podobe, tedaj še veliko bolj žive, so sejale hrup in mrtvilo. Ta strup je bil namenjen samo človeku. Tudi, ko se je tresla zemlja, ni bilo nič drugače. Vse je bilo še veliko bolj prhlo in vodeno.) itd. Kljub temu razumljivemu nihanju, saj Matjaz obiskuje šele tretji letnik srednje šole, in iskanju lastnega sloga, Uničeno življenje napoveduje boljše literaturo, boljši jezik. Umetnik je namreč najprej dober obrtnik, človek, ki dobro pozna material in delovne (postopke.)

METKA PELC

V Metkinih pesmih je nekaj

dobre poezije, skrita je v pesmih. Ulica vrablov in pa Nihče ni več sam v svoji sobi. V Ulici vrablov pritegne kompozicija pesmi. Prvi del pesmi (prva kitica in naslednja dva verza) prinaša spoznanje dejstva in na sredi vprašanje, ki ne učinkuje kot poza, čeprav se vzklikanje in monolog sodobnemu bralcu poezije tuja, delujeta izumetničeno, drugi del pesmi pa nam naslika vizualno podobo, podobo, ki s posrečnim izborom besed (v vlogi nosilk pomena) učinkuje ekspresivno in poetično. „Nihče ni več sam v svoji sobi“ spominja na „vsak sam stoji na srcu zemlje,“ prvi verz znamenite trovrstnice italijanskega nobelovca (dobiš fiziko), toda „saj skozi okno zrejo ti stroji“ z nekoliko posiljeno rimo razbije skrivnost prvega verza. Škoda. Zadnji trije verzi so tudi zelo v redu (so dovolj močni, da delujejo poetično), celo malce dišijo po nadrealizmu (. . . in gredeč lovi muhe.), kar Slovencem še vedno ostaja srbska vas.

(MARKO KLASINC)

SAMO ŠTANCER

EVTERPE

Slike s platnic
Rože s polic
Vse je vseeno (ega)
Vse je hoteno

Ex nunc
Jaz sem živio

Kerberjev ni
Vse smo Gorgone
Slaba dobra in jaz

Živimo kot transformator.

MARATONCI

Fidipides me lovi
Izgubljam ga v vetru streh
On pa ljubi lepo Daphne

Oljka in vrba – ni vseeno
Gapit je zaljubljen
v izložbene figure

In lancknecht
Pa bulvarji revolucij
Pa Majakovski

Samo kaj imam rada?

ALI BOM

Ko mi bo dan dan
ko ne bom ne smrt
sprt
uprt
krt

ALI

potrt
ko ne bom ne skrit
pokrit
ko ne bom rit
in ne bom izoliran
ko bom akumulator
in akumuliran
ko ne bom sezonec
BOM

Rit ritmov in nekaj več kot jaz.

RIME

Pod kotom kot
pod protom prot
dež in kapnik
srk in sapnik
zemlja in krt
vino in smrt.

555

Kako ljubiti vse Aljoše Kazimire
Kako postati gasilec in pobijati ptice
Najprej – s pogumom roke
Zatreti križpotja
In postati skrajnost.

HELENA KLAKOČAR

Takšne so bile te vaške gostilne. Ponavadi neka osamljena hiša, ki se je nagibala v klancu. Vodila je tod le ozka, nepregledna pot, da bi se izgubil v trenutku. Razstresene hiše daleč naokrog.

Ob gostilniški pult se je naslanjal pijanec. Pred seboj je imel svetlo tekočino, ki ji ne vem imena. Človek se vendar kar tako ne zanima za pijačo. Nikoli nisem preveč pil. To je bilo tako zelo značilno za vaške gostilne. Pijanec se je nevarno majal, toda vsakdo bi vedel, da ne bo padel. Nekateri pravijo, da ima tedaj človek neizprosno moč. Rdeče oteklo oči in nemirne roke. Mrtvo. Vse je bilo mrtvo. Stare oguljene mize. Kakih pet. Debelušna natakara se je pozibavala za pultom. Potem so vstopili štirje moški in pričeli kvartati. To je tod dovoljeno. Svoje kmečke klobuke so položili pred seboj in tedaj sem jih pričel opazovati. V vsakem, popolnoma vsakem, sem tiste trenutke našel nekaj, kar je bilo skrito globoko v najglobljem ribniku, takem, ki ga ni daleč naokoli. Nepozabni so se mi zdeli ti ljudje, ko sem jih opazoval docela in nisem zgrešil niti njihovih najmanjših gibov. Tisti prekipevali vonj po žgani pijači je vrel iz njih,

prepričanju. Uničim lahko človeka, idealov ne gre uničiti...

Zanimivo, da so prav ti ideali, ki so se mi zdeli tako nerazumljivi, neka nenasičena pot, ne več kakor hotenje, ki je bilo s potoki deževnice navzdol po hribu. Zmeraj sem ga občutil nekoliko drugače. Bili so trenutki, ko nisem vedel, ali sem resnično dobro premislil, in tedaj se je oglašil zvok, ki ni bil človeški glas. Udarjal je močno, kakor da bi zabijal žebelje na nakovalo, in še več, občutek popolne iztirjenosti, malenkost, da je bilo nekaj kot neotlažljiva misel o propadajočem svetu posameznikov. In v tem zvoku — odgovor, vpričo na vse strani, in čeprav se je razlezel od tisočih sapic vetra, hlipečega pod rdečo nebo z nadomestkom neznanega in neizprosne sle, je bil slišati miren, človeka je odrinil v skrajnost.

Bil je resnično samo en zvon, visok zvonik, podoben podaljšanemu dimniku tovarne, ki ji odpada omet. Čutil si, še več, dojel si, le če si poslušal dovolj zbrano in premišljeno, kajti ni bilo neresnic. Same gole podobe iz sanj, lepljene v dolge, zložene verige. Te so bile pritrjene na obrobje, od tod visoko navzgor. Potem je tam iz-

priprte oči. Nekaj sivine je šinilo mimo in se usmerilo proti meni. Preveč? Oh, da! Čudno je to, ko razmišljaš, pa je sreče preveč. Nenadoma se znajdeš med srečo. Sreča ob sreči, že tako zaobjeta in obilna, da se nagiba čez svoje meje in kaplja v reko.

Ko sem se pozneje čedalje bolj bližal podobam brez obrazov, sem bil tak kot človek z razklenjenimi rokami. To je bila le utvara. Četudi sem želel zaobjeti vse svetlo in vse tisto, kar je bilo manj ožarjeno z bliski zmagoslavja, je postalo to nenadoma nemogoče. Preprosto je padlo v tisto reko kot sreča. Vse je bilo v enem. Upanje po uresničenem, in sreča. Kamenje, ki sem ga drobil s hlastjo in poželenjem, je bilo rjavo in umazano. Preprejeno s hojo oholih, nenatančnih, nesrečnih in bolj srečnih ljudi.

Tista podoba, ki je molela vame, je bila tiha in nepozabna. Na semenji dan je prodajal teleta. Potem je zbledelo. Ni bilo nikogar. Morda tudi zato, ali pa, ker mi ni bilo do smiselnih nagotov, sem lebdel, in blodnje, ki sem jih doživljal ob teh trenutkih, so bile neresnični, ker se sploh niso nikoli dogodile. Najprej je bilo nekaj takega kot

HELENA KLAKČAR

UNIČENO ŽIVLJENJE, RAZVREDNOTENJE HOTENJA (novela)

in čeprav so mi bili tudi nepoznani, me to ni motilo. Toda nekaj umazanega, življenjskega in ne navadnega me je potiskalo sunkovito k iskanju njihovih idealov. Pa ima tak človek sploh ideale? Najti ni bilo tako enostavno, bolj enostavno je bilo samo iskati. Pred seboj sem imel vinjak. Sem mar malomeščan? Ne zato, da bi pil.

Gostilničarka je tistim štirim prinesla pijačo. Pili so podobno svetlo tekočino, ki je hlapela po raztrganem in ožganem požiralniku pijanca. Tedaj se mi je zazdelo, da je še tiše, kot je bilo pred njihovim prihodom. Oster glas vsakih nekaj minut. Tišina. Čas za razmislek. Tistega, kar sem želel najti, nisem našel. Ponekdaj sem občutil, kako sem zabredel v odtujen svet, tja, kjer je bilo življenje tako drugačno. To se je

gvinilo. Zvonilo je neenakomerno. Cerkovnik nima posluha.

Prišla je sreča. Prav tisti trenutek. Spodaj je stal berač in rahlo hlipal. Mislim, da ni bilo renčanje, ker berači ne renčijo, slišati pa je bilo kot pomehčan obupajoč jok s prikaznimi nekega lepega, stvarnega življenja in žalostjo zelene barve.

„Kaj delaš?“
„Čakam.“
„Kaj čakaš?“
„Nič. Ali pa, da bo nehala bobneti.“
„Kaj to bobni?“
„Ne, samo zdi se mi, da bobni.“

Berač se je za trenutek odmaknil in si obrisal roke v plašč. Hrapave roke, odrgnjene in poprskane, so silile in bučale iz notranjosti, čeprav si je na vso moč prizadeval, da bi usmeril svojo zamišljenost drugam. Postalo ga je sram. Ošinil me je z zlim pogle-

ga ognjišča in razpadajoče strehe in razklanega dimnika. Bilo je vse veliko več. Morda prav zato nisem hotel ustvariti samo svoje predstave. Bila je boleča in izkorinjenjena v moji, nešteto pogubljeni strasti po nadčloveštvu. Zato so bili samo ljudje. Veter, ki je rezko rezljal razburkano razo življenja, je zapihal močneje in vse je bilo še veliko bolj občutljivo, kot je izgledalo v prvih trenutkih. Ostanke, preprejeni s pajčevinno časa, so nemo segali v nebo in čakali, da bo ponovno še enkrat vihar, da bodo razklani in uničeni.

Vedno sem omrtvičen obstal, ko sem se nenadoma spomnil prejšnjih dogodkov. Že samo včeraj se mi je zdelo kakor pred nekaj dolgimi, neskočnimi leti, ko sem še gorel v strasti. Izgubil sem. Kako naj nato upam še dalje, ko pa je resnica neizpodbitna in je čutili le preprič, vrata so

ostrim rezilom na enega izmed tistih belih križev. Želel sem ga zaznamovati, sedaj pa se je ponesrečilo še to. Ni bilo pomoči...

Nesrečni človek! Glas je drl skozi gozdove, nasičene s hladnostjo in mrakom. Misli na pogubo so bile neizrazite, kakor da bi bile izprane svoje gnusobe, zven resničnost je miroval in ponekdaj je bilo vse, ali pa je le izgledalo tako, popolnoma mrtvo, brez življenjskih gibov, ko se človek nenadoma prebudi iz zgodnjega in umirjenega življenja.

Nebo je bilo razkldano. Brez oblakov, toda kalno, rinilo je v notranjost, v brezdaljnost in izgledalo je, da se želi umakniti proč, proč od tod. Toda ni se umaknilo. Ni se moglo umakniti. Priklenjeno na okove je ždelo in čakalo poslednje žrtve. Kaj takega človek seveda ni opazil. Mislil je na kaj onostranskega. Ostajal

Bila je ženska. V roki je držala vedro za zalivanje rož. Niti malo nisem pomislil, kako sem v resnici neumen, da lahko sploh dopustim kaj takega. Ženska si je brisala roke v oguljeno pelerino, čeprav ni kazalo, da bo pričelo deževati.

„Mislim, da sem ga vsaj malo poznal.“

Zamahnila je z roko, meni pa je telo preletela nepoznana jata črnih ptic, namenjenih v neznanost. Sploh nisem vedel, čemu ogledujem še čedalje natančneje ostanke tiste zarezane. Menda kaj drugega tedaj res nisem počenjal. „Poznate njegovo ženo?“

„Ne.“
„Škodali.“
„Zakaj?“

Ženska ni odgovorila. Pa saj ni imela kaj. Blebetala je v nekaj, česar nisem razumel. Nisem je nagovarjal.

Na drevesu so se oglašali enakovrni zvoki ptičev, ki so izgledali nevidni, skriti pred nevarnostjo. Stal sem sredi teh belih križev. Podobe iz sanj sem skušal zaznati veliko bolj zbrano, kot se mi je to posrečilo. Res, človeka nisem poznal. Vse, kar je ostalo v spominu, je slika nizkega in dolgega, v neskončnost molečega klanca, pod katerim je stala tista vaška gostilna. Odzivim, ki sem jih posnel z dreves omrtvih sanj in prerokb hudičev, so postali globoki, v sebi so nosili ponos.

Ker je že tako, da tistega berača več nisem srečal, sem sedel pred zvonik na mesto, kjer je sedel on. Stopnice, trde in odvrtno, kamnito odbijajoče in hladne, so lezle vame. Lezle so vame, dokler ni pričelo zvoniti. In to zvonjenje se je odslej v meni oglašalo kakor bobnenje.

Pijanec je ležal sredi poti in izgledal je kakor majhna gostilna

počasi in previdno razlezo na nevidno in to nevidno je potem žgalo vame, žgalo z vso silo, da sem se počasi spreminjal v prikazen. Sedel sem in pil vinjak. Čudno? Že celo popoldne sedim v tej vaški čumnat in mozgam otrdele možgane z resničnostjo. To je bilo tako, kakor da bi želel spremeniti nekaj, kar je neresnično, v resnično. In obratno.

Ob desetih je gostilničarka ugasnila luči. Kvartači so odšli. Odšel je pijanec. Kar sam je odšel. Zaklenila je za njimi. Najprej sem jih slišal, kako govorijo, oni štirje, pijanca nisem slišal.

Sam sem odhajal pozno. Pljuskanje vode, ki je tekla po pipi. Umivali so kozarce. Gostilničarka je umila tudi kozarec, iz katerega je pil predtem tisti pijanec. Zapomnil sem si ga po majhni zarezi. Verjetno je bil odlomljen.

Ko sem se utrudljivo vzpenjal po klancu, pozno, sem zagledal pijanca. Ležal je ob poti. Da, tisti pijanec. Pogledal sem mu naravnost v oči. Steklene oči so zijale vame. Okrog je vela sapa po izparelem žganju. Kakor majhna gostilna na prostem, v travi ali med grmovjem. Pustil sem pijanca. Bilo je spanje pravičnega, neutrudljivo, brezizrazno, le hrepenenje, ki je bučalo v spreobrnjenju, neotlažljivo slo po napačnem

dom, v resnici pa o njem nisem spremenil misljenja.

Ko je bobnenje prenehalo, po se slišali odmevi. Beraču se je so vse obrazu razlezel topel smehljaj. Občudoval sem tega človeka. Želel sem, da bi že odšel, namehjen sem bil namreč drugam. Podobe iz sanj, ali pa morda celo žive podobe, tedaj še veliko bolj žive, so se jale hlad in mrtvilo. Ta strup je bil namenjen samo človeku. Tudi, ko se je tresla zemlja, ni bilo nič drugače. Vse je bilo le še veliko bolj prhlo in vodeno.

Sedel je kraj vhodnih vrat, ki so vodila v zvonik, in zaprl oči. Svet se je v trenutku obrnil v napačno smer. Potoval je zmeraj tja, kamor nisem želel. Nihče mi ni nikoli povedal, da bo tako. Nekaterim se tedaj prikaže sreča. Tistim, ki jo imajo, se jim ne prikaže. Čudno, tod razmišljati o sreči, ko pa si prvotno hotel nekaj popolnoma drugega. Čudno, gledati tod to srečo, ko se sliši bobnenje in želiš, da bi ne šinile mimo teba tiste podobe, ki se raztezajo v neskončnost. Ne moreš jih zaobjeti v enem samem pogledu. Kakor goli križi, vsi v enem, vsi en velik, neskončni križ, nekoliko povzdignjen in vladajoč nad vsemi.

Berač je sedel in še imel nadalje razpad, razkol človeštva. Sam sem doživljal to nekoliko drugače. Zame ni bilo pustega hladne-

široko odprta. Nihče jih pač ni zaprl.

Blodil sem še nekoliko dalje, zaobjel sem več podob, toda toker ni bilo nikogar, ki bi me usmeril v razdvojenost. Zasopihan sem priteklo nazaj do zvonika v upanju, da bom ponovno videl berača, kako svojo okamenelo srečo beza iz žerjavice spominov. Ni ga bilo. Stopnice so samevale v grenko-sladkih doživljajih, neizpoljenih do popolnoma zadnje mere, saj ni bilo nikogar, ki bi si kanil kaj takega.

Tudi bobnelo ni. Tedaj pa se je pred durmi prikazal cerkovnik in vrtel z očmi. Stopil sem predenj, kakor takrat pred berača in ga prešinil.

„Kot bobnenje se je slišalo.“
„Prosimo?“
„Bobnenje.“
Kislo se je zdrnil in omahadral z raztrganimi hlačami in senenim kašljem. Obrnil se je.

„Ne. Samo zvonil sem. Umrla je neka ženska.“
Niti oči tedaj niso nehale govoriti, kajti govorile so resnico, ki ni mogel razumeti. Pogrešal sem berača. Mislim, da bi spoznal kaj več. Ni mi bilo zadoščeno. Več ljudi sem srečal tisti večer. Neke ženske je zalivala rože. Ni bilo vroče.

Naslednje dni so dežne kaplje izlizale zarezane, ki sem jo napravil z

je sij, čuden na trenutke, vsakdo je priznal, da ga tišči k tlom stres blaznosti in obupa. Čeprav obup sploh ni bil tisto, kar so pričakovali vsi. Le mislili so, da je tako.

Ženska, ki je zalivala rože, je odročila za grmovjem. Ne vem, če jo je prevzela prav ta duševna stiska, postala je votla, mala in slednjič, kakor da bi je sploh ne videl. Nekdo je odprl vodovodno pipo. Umivanje veder, s katerimi so zalivali nagrobne rože.

Postava se je oprla name čvrsto in prisiljeno. Obrnjen proč, sem zrl v te podobe velik križev, hkrati pa občutil nezadržno slo po vrnitvi svojih hotenj v obrobje svoje odtrelosti. Trpek občutek, napolnjen s hladom in nepričakovanimi odzivi življenja. Bilo je mučno in nezno. Ko sem se dokončno obrnil, sem postavil zrl naravnost v svetel, pozlačen obraz. Brez sonca bi si takoj ne mogel predstavljati tega zobledelega obraza in praznega ter neprodušnega pogleda, ki je razdraženo hlipel vame. Temu sem včasih mogel reči nerodnost odrevenelih misli, ki so nastopale neuskaljeno, prehitvale drug drugo in vse mislile, da imajo prav. Da, misli so mislile kar same od sebe. Kaj sploh govoriš, človek!?

„Ga poznate?“

„Ne bi si mislila, kaj lahko človek vse uniči.“

Zdrnil sem se. Oh, ta prekleta ženska. Misli ne trpe nepokorščine.

„Ali je sploh kaj uničil?“ vprašam.

„Da. Pogubil je sebe, ženo in otroke. Kaj več ne vem.“
„Ni vam potrebno vedeti.“
„Prosimo?“

na prostem. Vonjal sem ta vonj, čeprav ni bilo kaj vonjati.

„Ne. Samo zvonil sem.“
„Ah, da. Saj res. Umrla je neka ženska, kajne?“
Kakopak. Izgovori, izgubljeni v pijano nebo, odtrgano od sveta.

MATJAŽ IRŠIČ
Srednja družboslovna šola
Maribor

Ulica vrablov

Vsi ti muzikalni godci,
morajo imeti pokvarjen želoдец
in vsi ti kamniti ljudje,
kam so odšli.

Mož, ki ga mislim,
je v bistvu zdrav,
le čez oči ima dva črna curka.
Čez dan sedi v invalidskem vozičku
in ko grem mimo,
zašumi okoli mene
temna, težka pesem iz grobov.

Metka Pelc

Nihče ni več sam v svoji sobi,
saj skozi okno zrejo ti stroji.
Izgubljeni otrok joče,
joče, joče
in gredeč lovi muhe.

Metka Pelc

OBRAZI

Za kolonialne pobude mladih slovenskih literatov in nekaterih starejših tovarišev se navdušujejo tudi neki kontraobveščevalno decentrovohunski krogi v našem uredništvu, ki sicer slovi po svojem zrelem in premišljenem odnosu do novinarstva. V duhu te ugotovitve bomo v prihodnje malce bolj popazili na takšne vrste odklikov od normalnega in tudi sicer mladim literatom svetovali, naj se odslej raje dobivajo v Cankarjevem domu, seveda v znak protesta ob nevarni odločitvi, da Borštnikovo srečanje še nadalje namerava vznemirjati prijazno mariborsko tihožitje. Ali smo v prazno zbirali sredstva za Cankarjev dom? Smo zastoj sanjali o Ljubljani, vsej beli od kulture in omike?

Mladi, na vas je, da dokončate tisto, kar smo si v uredništvu zamislili . . .

P. s.: tisti sumljivi krožni iredentist, ki je zakuhal celo stvar, nekaj sumljivo tvezi, da naj se prav lepo zahvalimo sumljivi Dragici Breskvar, ki da je zelo velikodušno odstopila tekste za to sramotno protisamoupravno dejanje.

Oddelek za postopno uvajanje postmodernizma v študentskem tisku

ANDREJ BLATNIK:
Poizkus (odlomek)

Veš, v knjigah je zapisano, da je ta trenutek minil, da je prekrit z naplavino nešteti kasnejših. Zadnji izmed njih, tisti, ki je poimenovan **zdajle**, v svojo neizmerno prostranost sprejema krhotino novega, kdovekaterega izpisovanja Ješuove zgodbe, pomnožuje število možnih resnic tistega dne, upravičuje Ješuovo bojazen, ogroža njegovo resničnost. Znova se zapreda v labirinte dvoma, je resnica? je ni? jih je neskončno? je ena? Žeja po spoznanju ti izsušuje usta, zateguje ti goltanec, dozdeva se ti, da vendarle mora biti na vsa ta vprašanja, na vse to nepreštevno zaporedje negotovosti vsaj en samcat odgovor, vsaj eno zagotovilo; zdi se ti, da mu je smiselno pripisovati pomen, ga iskati, prsti ti zastanejo, obležijo vsak na svojem vzvodu, svojem znaku, miruješ, čisto obmiruješ, le še v komaj zaznavnem dihu obstajaš, pred seboj zagledaš podobo človeka, zapognjenega nad popisano tastaturo mehaničnega zabeleževalca, osupel prepoznaj bele, kredaste prste, poteze svojega obraza, saj to sem jaz, si rečeš nejeverno, tu sem vendar . . . podoba se razblinja, noč je nepredirna, čutiš hladnost kovine v blazinicah prstov, ne zmoreš se več ugledati, znova in znova se srečuješ z zaporedjem odisov, ki ti pripoveduje neko tujo zgodbo, tujo . . . tujo? resničnost? iščeš se, nemočen se zaziraš v temoto, v prste, poglede na pisalnem stroju, zde se daljni in neresnični, sprašuješ se, kaj je resničnost tistega, kar je izpisano, resničnost, ta magični fluid, se zadržuje? ne, same besede, ki, kakor je bilo že izrečeno, zmorejo le obrekovanja, tok življenja se ne spreminja, kdor je danes mlad, bo jutri star, kdor je jutraj živ, bo zvečer mrtev, tako je! ne premoreš . . . veš, samo besede, nič odločnega ni to, nič **zaresnega**, od-

nehaj, si prigovarjaš, nobenega kosa kruha ne prinaša tvoje trmoglavo početje, nobene solze ne obriše. Z grabežljivostjo turbin iščeš spomin nase, iščeš prizor, ki bi ti mogel zagotoviti, da si bil, da si, ni ga, takega spomina, mrzličnemu iskanju se razprostrti ponujajo le nepomembni drobcji, nametani brez ključa zaporedja, neko zamračeno, osamelo pokopališče, usiočena ženska roka, sladkast okus prve pomladanske jagode, izzvenevanje melanholičnega napeva, neka mahovnatna in nezemeljska krajina, izginevajoči sledovi gibke pisave na prepogibanem papirju, vonj po zasušeni listju, nahitro izšepetana besedica brez pomena, prezeblja drgetajoča žival, uplahujoča tišina sveče, zastrljene otroške oči . . . nikjer ni najti sledi, nikjer zaznati pričevanja, vrisa svoje podobe, spomin je nemočen, trudnost ti zastira misli, čas mineva, si porečeš, zareš se v nedopisano zgodbo, ki zastaja pred teboj, veš: vseeno, svet se oži, pomisliš, vse manj zbranosti je potrebno, da bi se domislil vsega, kar je bilo, vse manj je izpuščeno, življenje se zgoščuje v en sam komaj slišen zvok, v en sam zaustavljen, mirujoč prizor, vstajaš od pisalne mize in glej! že izgineva, zaziraš se predse, v praznino, temno, nepredirno in hladno, zatisneš oči, prizadevaš si, da bi pomislil na nekaj, kar se bo zgodilo, kar bo jutri, v migtajnih obrisih se ti zarisuje tvoj lastni obraz pred kopalničnim zrcalom, oprhan z mrzlo vodo; osredotočaš se na kapljice, na vsako posebej, trudiš se začutiti vlago na licu, dopoveduješ si, da obstajaš, **živiš**, sem, se zaklinjaš, sem, si ponavljaš zarekljivo, verujoč kot otrok, si, ne smeš zblazneti, si prigovarjaš, moraš biti, ne izgublaj razuma, jutri pride, jutri zagotovo pride.

MAJA VIDMAR:
Jesenski motiv

Tam dolí, tam gori
razvidna praznina,
pregledno jesensko
nebo,
in na ročni zavori
komaj zadržani breg
tež vinorodni gori
Ararat.

Že sedmi dan
v brentah
vsak zase sedimo,
vsak zase trpimo
nebeški razgled.

ALDO ŽERJAL:
Polkrožna apsida

V polkrožni apsidi svetniki
s pogledi tonejo v svoja telesa.
Česa se je zbal ikonograf?
Uokvirjeni z drobnopisi: zdaj si, zdaj nisi . . .
Zdaj si, zdaj nisi v polkrožni apsidi.

Pod vrati je še za nekaj dni gorečnosti.
In ko nas za temeni prerasejo stopnišča,
se v polkrožni apsidi v zahvalo svetlobi
samo za malo podaljša tisti dan.

BORUT GOMBAČ

preprih zgoščenih sap, nemir, mir
potopljev, nemiren in razlezen,
mir pronicljiv, nemir, nemiren se
pogrezam, za pest zgoščenih
kapljic: trk, odprta vrata, se pogrezam

v les,
ključavnica, nejasen kot, bulji v
tla, nastavim dlan, pojavi se svetel
krog, tresoč nastavim dlan:
prebujena podoba neurejeno valovi
po površini, zgoščen nastavim dlan:

razburkana gladina,
nosi sem ter tja: slabost, slabotnejši
potopljivi! razlezen srh
podira zidove, gradi v bran pogledu,
vse širši obraz približujem
odprtini: žareča svetloba,

goreča slabost . . . duši . . . duši!
nenadoma pa (pod utežjo novega)
prevme po stopnišču!

SLOVENSKI

MARKO KLASINC:
Notri in zunaj

Se v sliki otrok
preko sence se nag zbudi.
Za travo pri mlaki porinjen v vse
na njej zardelo sedi.
Zjutraj je
in zvečer jo na koledar nago pritisne.

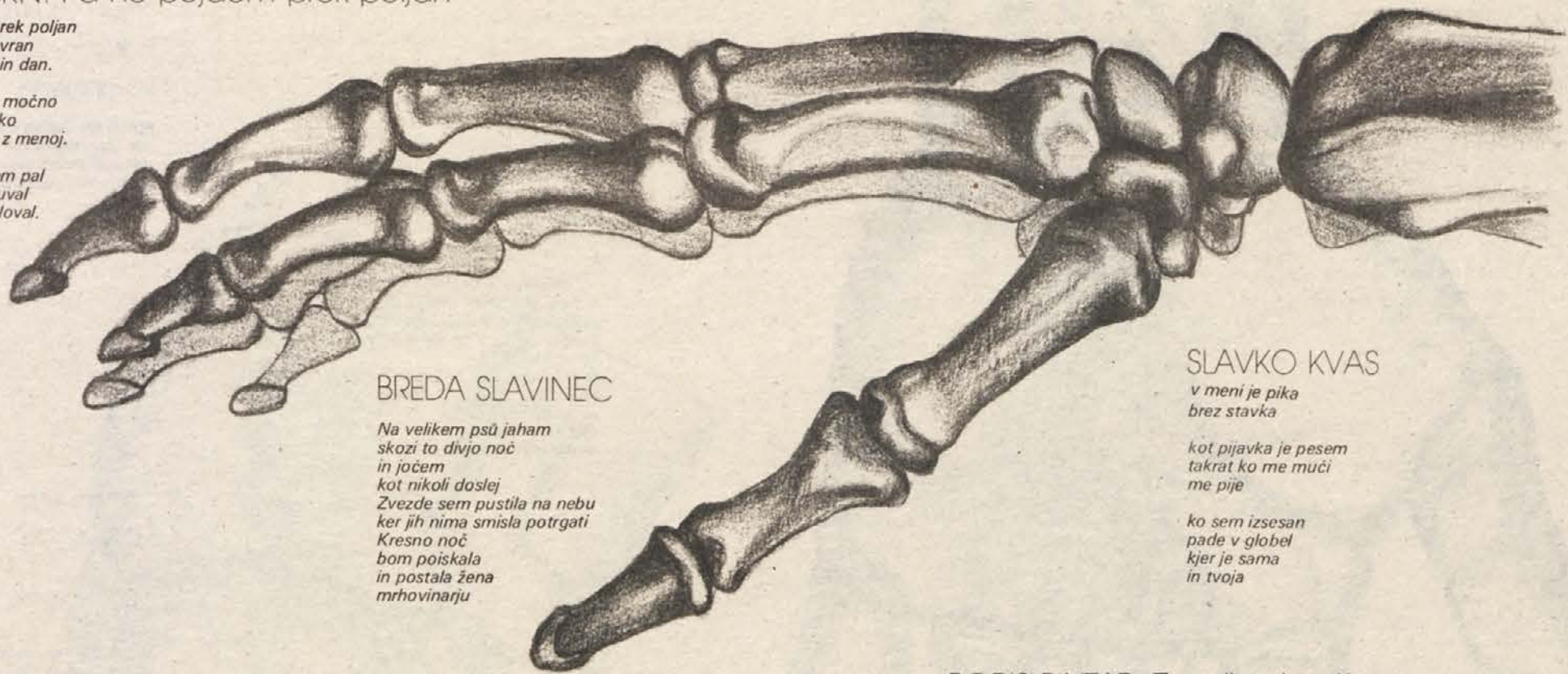

JOSIP MURN: Pa ne pojdem prek poljan

Pa ne pojdem prek poljan
je v poljani črni vran
je v poljani noč in dan.

Jaz bojim se ga močno
črno vranje je oko
črna slutnja gre z menoj.

Ah v tujini bodem pal
vran oči mi izkljuval
krakal bo, ne žaloval.

BREDA SLAVINEC

Na velikem psu jaham
skozi to divjo noč
in jočem
kot nikoli doslej
Zvezde sem pustila na nebu
ker jih nima smisla potrgati
Kresno noč
bom poiskala
in postala žena
mrhovinarju

SLAVKO KVAS

v meni je pika
brez stavka

kot pijavka je pesem
takrat ko me muči
me pije

ko sem izsesan
pade v globel
kjer je sama
in tvoja

IGOR BRATOŽ

I bežen vpogled v gradivo / zgodnja faza organiziranja in lepljenja / delovni naslov „Wir glauben all' an einen Gott“ / odlomek epizode „Prilika o deževnem jutru in manjkajoči Ariadni“ / con amore zzal

Tako je. Vse se godi počasi in nepreračunljivo, da bi se človek ne prevzel, da bi bil zmeraj pobit in negotov.

Jerofejev: Mos-Pet

In bila je noč, in bilo je jutro, dan deževni. Deževni dnevi so mrki in tucobni — po Njegovi volji. Deževne dneve (si) je gospod Avtor ustvaril izključno za premišljevanje in prevračanje spominov.

Podprl si je gospod Avtor trdno glavo in se potopil v morečo sivino deževnega jutra; preletel je s krotkim duhom in trezno mislijo vse dneve, leta in stoletja, ki so se imela po njegovi volji zarditi v času od takrat, ko je dokončal prvo delo svoje — delo, ki je splošno besede in voljo, delo-delo, ki je preglasilo grozljivo tišino pra-praznine in na širok odprlo vrata v skrivnostnost (ne)spoznavnega. Potoval je gospod Avtor z mirno mislijo po času in se zaustavil pri nesrečniku, ki je nekdo nekje zapisal: „Saj se nismo zbrali, da bi reševali zgodovino in vse prirepe njene, temveč zbrali smo se, da...“ Zamislil se je gospod Avtor, zamislil globoko, upri pogled v počasi polzeče jutranje meglice, naredil z jezikom nekaj kot ccc ali tk-tk in v srečnem trenutku avtorskega razsvetljenja sklenil zapisati svoje drugo delo; delo, ki bo moralo pomesti z nerazumniki, razsvetliti nemarne klečeplazce in zopet, zdaj že v pozgodovinskem obdobju, nekako zorganizirati raztepen trop nevednih zapeljanih ovčic. Saj, saj... ne gre pozabiti širših dimenzij cele zadevščine: z globokim čudenjem je treba žal ugotoviti, da so lažni mistiki, poklicni odreševalci in reakcionarni nejevermeži pretrgali svojo zvezo z gospodom Avtorjem v najbolj kritičnem, lahko bi rekli

zgodovinskem trenutku redefiniranja gospoda Avtorja vsezajemajoče Misli, s tem pa so ti blodni odpadniki samovoljno začeli umazano, zvijačno partijo odprtega pokra, katere izid nam je še predobro v spominu. Obremenjeni z dvomljivo preteklostjo, napakami in številnimi grozodejstvi, zaradi katerih so odgovorni tako gospodu Avtorju kakor tudi množicam, se niso niti mogli niti hoteli sprijazniti z vračanjem na osnovna izhodišča Komaj doumljive Misli. Tako so bili (in so) revizionisti, sektaši najslabše vrste in okoreli dogmatiki, ki so se krčevito oklepali starih, preživelih form in zavrženih metod ter podcenjevali vse novo, vse, kar se poraja iz vsakdanjega življenja, in vse, kar izhaja iz interesa in razvoja Komaj doumljive Misli. Tako pač je; temne sile so na delu venomer!

In trpel je gospod Avtor, trpelo je njegovo srce, trpelo dolgo in zelo. Bil je v takem, ko se misel pregrešno lepi za misel, beseda pohotno žre besedo, stavek skrivaj krade stavek. Nedoumljivi crescendo. Vsega zmožna napekost, kot trenutki, ko se tik pred bleščočim allegrom orkester grozeče uglašuje, da se zdi vse skupaj precej podobno napetemu drsenju prepotenih atletovih dlaní po nogah trenutek pred startom ali pa morda nenasitni predigri igre za dva...

Prav tako je bilo gospodu Avtorju s trnjem posuto, tako so mu jele nečiste sile obletavati um, ko si je trudoma zamišljal delo, katerega prva stran je v svoji končni podobi imela izgledati takole:

ZGODOVINA
Komaj doumljive Misli
Kratki oris
v redakciji g. Avtorja
odboril Igor Bratož

— njega blagoslavni in potrební uvod pa takole:

Komaj doumljiva Misel (Avtorjeva) je prehodila dolgo in slavno pot od prvih pritenjenih začetkov, komaj zaznavnih utrinkov, ki so svečano zazveneli dan sedmi, do grandiozne strukture, ki vodi sedaj poučene kot deco varno mimo vseh strašljivih prostorov večne teme neavtorstva.

Komaj doumljiva Misel (Avtorjeva) je rasla in se krepila v načelni borbi z nečistimi silami teme. Krepila in kalila se je v nikoli končanem boju z vsemi sovražniki edino prave Misli, z vsemi sovražniki gospoda Avtorja, z vsemi najemniki nečiste obkolitve.

Zgodovina Komaj doumljive Misli (Avtorjeve) je zgodovina nikoli končane revolucije Besede!

Proučevanje zgodovine Komaj doumljive Misli (Avtorjeve) nas bogati z izkušnjami borbe gospoda Avtorja za edino pravo Besedo.

Proučevanje zgodovine Komaj doumljive Misli (Avtorjeve), proučevanje zgodovine boja gospoda Avtorja z vsemi sovražniki edino prave Misli, z vsemi najemniki nečiste obkolitve nam pomaga obvladovati Besedo in povečuje našo avtorsko budnost.

Proučevanje junaške zgodovine Komaj doumljive Misli (Avtorjeve) nas oborožuje s spoznanjem zakonov avtorstva, s poznanjem gibalnih sil revolucije Besede.

Proučevanje zgodovine Komaj doumljive Misli (Avtorjeve) utrjuje našo prepričanost v končno zmagoveli stvari gospoda Avtorja.

Tale zapis razlaga na kratko zgodovino Komaj doumljive Misli (Avtorjeve).

(kdaj drugič na črtem mestu še)

BORIS PINTAR: Zgodba trpečega srca

Take vrste človek je bil moj prijatelj.

HOTEL JE BITI VZROK SMRTI.

UBIJAL NI.

POTREBOVAL JE TRUPLA.

TRUPLA.

DRUGO ALI SVOJE.

Vojna, ki se je ravno takrat razširila po Evropi, ga je rešila te dileme.

JAVIL SE JE V PARTIZANE.

UBIJAL BO.

TEŽKO.

BO.

ALI UMRL.

Kmalu se mu je ponudila priložnost, ko so šli v napad.

USTRELIL JE NEMCA.

ŠEL JE DO NJEGA.

DOTAKNIL SE GA JE.

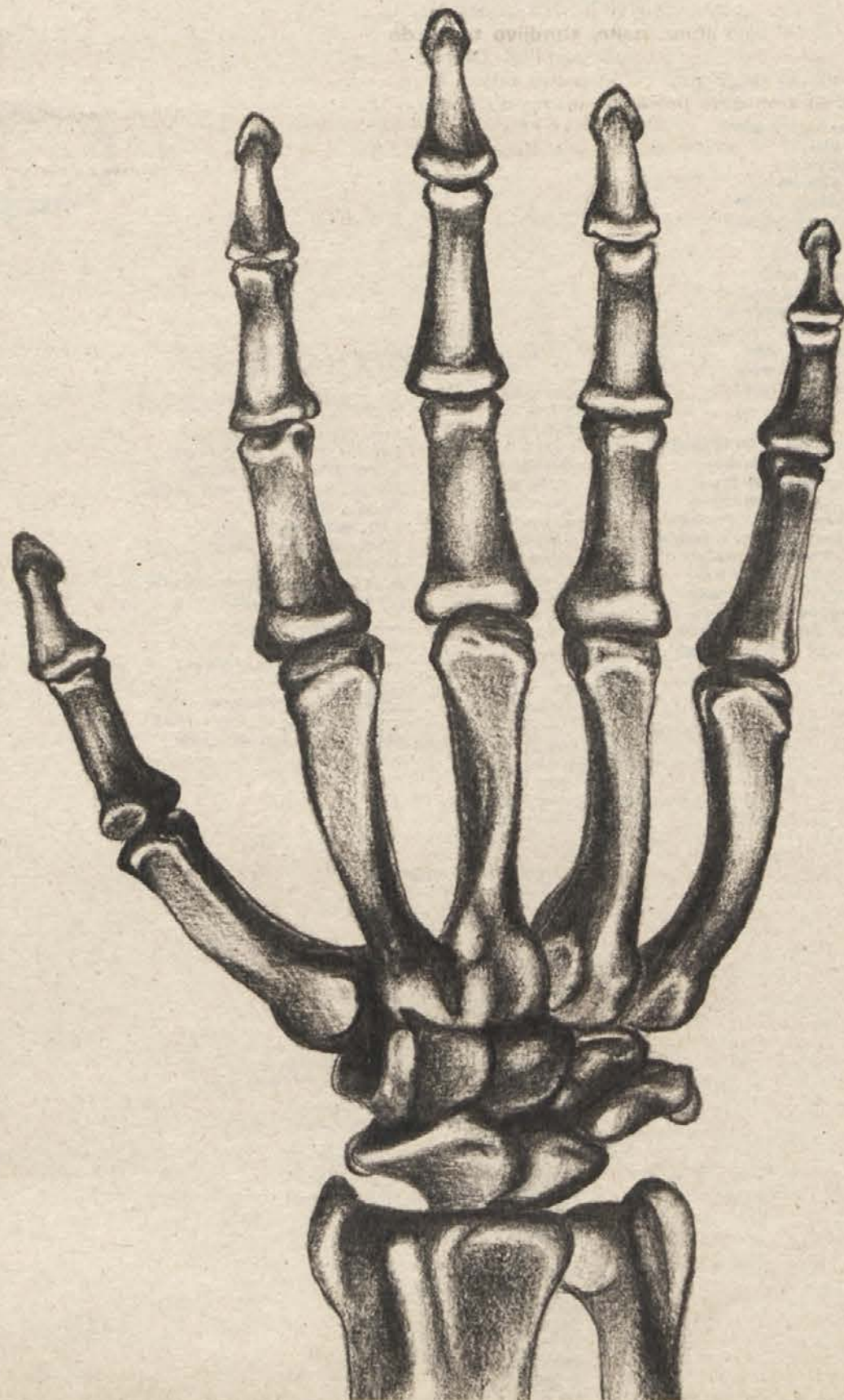
NEMEC JE USTRELIL NJEGA.

POLJUBIL JE NEMCA NA USTA.

Ni jima bilo dano, da bi čutila svoje umiranje in umiranje tistega, ki sta ga ustrelila. Kot z neba je z neba padla bomba in ju ubila.

(Nekoliko vstran sta ležala zlepljena jezika in vojak, ki je šel mimo, ju je pobral in shranil v formalinu za spomin na vojno.)

Konec

PETER REZMAN: PRVO SREČANJE Z VRTAČKO

Vrtačka se je zopet vrnila in se mi zazrla naravnost v oči:

„Tako, takol“ je rekla. „Si le podlegel!“

Čudil sem se ji in nisem mogel verjeti, da je res vse vedela.

„Hi, hi, hi!“ se je zvito hihitala, ko je odprla pred mano sodne akte.

„Tule, poglej! Vidiš ta paragraf?“

Zresnila se je.

„Nihče voč te ne rešil!“

Berem paragraf:

Paragraf št. 788:

Grešiti v smislu tega zakona je prepovedano, ker se z grešenjem proti temu zakonu postavlja dvom v ta zakon.

Obrazložitev:

Nemogoče je, da bi ta zakon ne veljal, ker bi bilo to proti zakoniku o zakonih.

Zakonska osnova za sprejem tega zakona za zaščito zakonika o zakonih, ki jih je treba spoštovati, je zapisana v uvodnih poglavjih tega zakonika in ga je treba kot zakonsko postavljene tudi upoštevati. Greh je torej

vse, kar se postavlja proti zakonu, četudi je videti, da je po zakonu in to ni. S tem se omaja zakonska osnova za zakonsko potrditev zakonito postavljenih zakonov.

Greh je tudi vse, kar se že takoj vidi, da ni po zakonu, da je torej proti zakonu in kot takšno ogroža zakonsko osnovo, ki se po njej postavljajo zakoni, da se prek zakonov lahko ugotavlja, kdaj je storjen greh, in kdaj se samo zdi, da bi greh lahko nastal, ali da greh že nastaja, pa tega še ni videti.

Greh je torej že storjen, če se greši samo v mislih proti zakonu in je torej možno grešiti takoj, ko začneš misliti o zakonih. Zakoni so zato postavljeni tako, da je v njih jasno razčlenjeno vse in zatorej ni potrebno o njih nič razmišljati, ker je to že z zakonom zapisano tako, da je zapisano po zakonu, in ni torej nobenih zakonskih osnov, da bi bilo treba o zakonu razmišljati. Iz tega zakona zakonskega zakonika se torej jasno vidi, da je greh, če

razmišljaš o zakonih, ki so v zakoniku zapisani, ali če razmišljaš o zakoniku kot celoti.

Greh je tudi, če kdo izkorišča zakone v prid greha ali proti zakonu in je zato to z zakonom prepovedano. Prepovedano je po vseh zakonih grešiti, zato je treba zakone upoštevati.

Kdor ne upošteva tega zakona zakonskega zakonika o zakonih, greši in se kot grešnik v tem zakoniku ne upošteva.

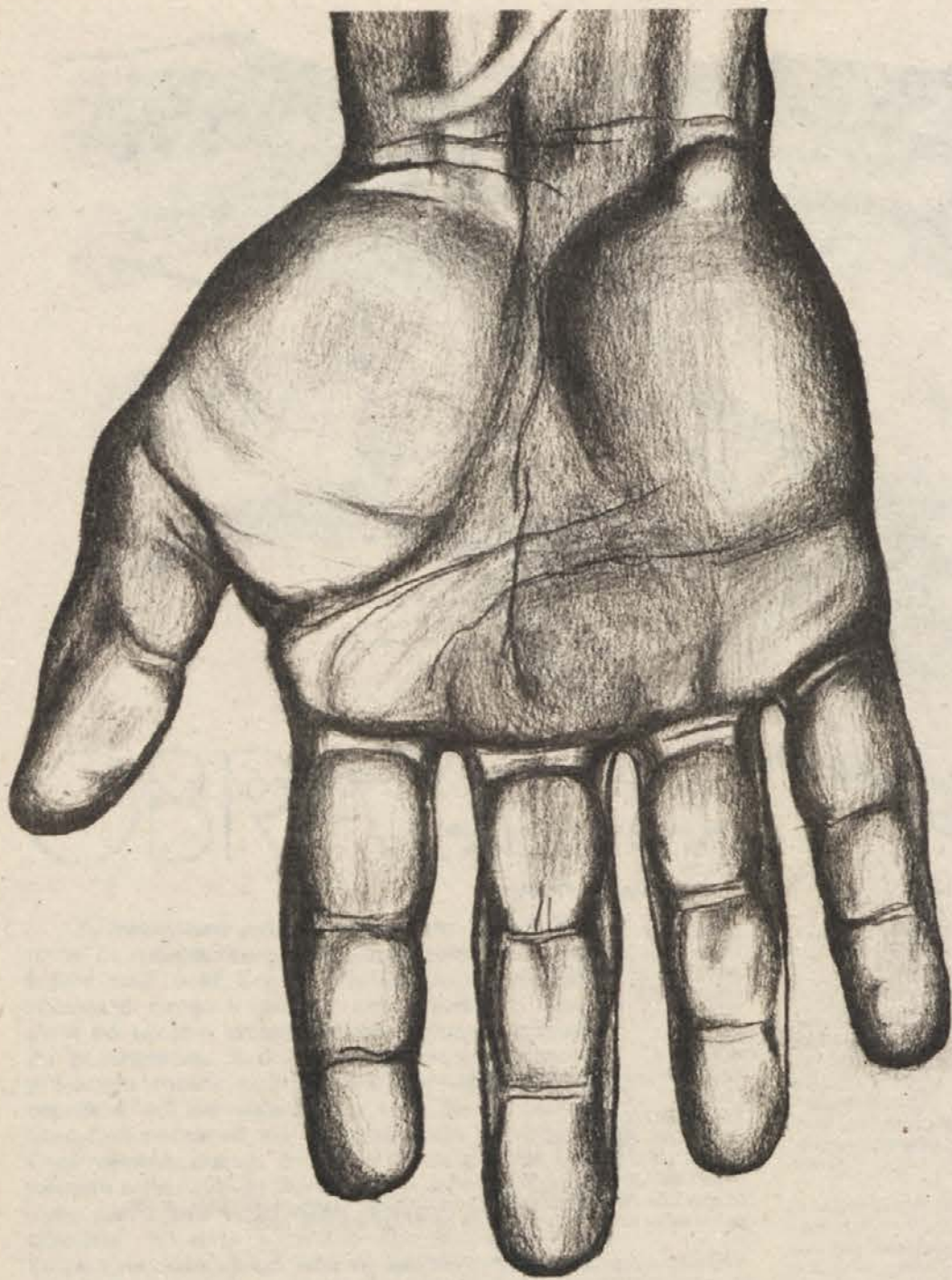
Neupoštevanje prinaša s sabo kup zakonskih problemov o grešnikih in vseh, ki bi lahko postali grešniki, zato je treba ta zakonik upoštevati, s čimer se zmanjšajo težave, ker se iz zakonika črtajo grešniki in se upoštevajo samo pravoverni, ki ta zakonik o zakonskih osnovah za postavljanje zakonov upoštevajo.

„No, si prebral?“ je vprašala Vrtačka.

„Sem.“

Takrat je poblisnila z očmi in siknila:

„Kaj še čakaš?!“

MILENA MEDIC:

Largo –
larghetto

krhliki sta čudotvorni
vse veje razprostrli
natrosili vroče zarje mi poljubov
v blagonoč pesmi bele sta grleli

MARINKA POŠTRAK:
Agonija ukinitve

4.

v sredici mesa se kurba v zven kosti
ki rime z odbitimi zadki koti.
tako sunkovito zatlačena usta.
zaritje nohtov z rimanimi udarci
ko se razširi kri.
tako prožno telo za strganje jezika.
ritual zgodovine za ljubljenje v pas.
zacementirani izhodi.
ritem razdevičenja
nikoli udomačenega.

ROZALIKA
MOHORIC

hišo
so sezidali vetrovi,
ocean živih
teče čezrjo
in pod streho sovraštva
ni prostora za smeh . . .
visoko in skrivnostno nebo
je blizu
kot stisk roke,
nerojen beg
je še v meni
in glas tujih zmed
kliče vase

FRANC-BRANKO JANŽEK:
Kostanj (odlomek)

Vola sta utrujeno vlekla voz po
dolgi, ravni, beli cesti, ki se je
kot kača vila med hišami. Na
pragih so postajale ženske in se
ozirale za klice, ki so prihajali s
ceste.

— Kostanj, kostanj, ore-
hi, . . . ore . . .

Dobro so že poznale te klice.
Pozno jeseni so Goranci, kot so
jim pravili, pripeljali prodajat ko-
stanj in orehe. Bili so glasni kot
na svojih hribih doma in prepirlji-
vi. Vsak kostanj so gledali, kot
da je zlat. Vsako leto so tudi naj-
prej dvignili ceno, pa jo potem
spustili, tako da sta bili obe stra-
ni zadovoljni.

Jakec je sedel na vozu stisnjen
med vreče. Z velikimi otroškimi
očmi je požiral svet okrog sebe,
ki se mu je zdel prav čuden. Ve-
like, dolge hiše, velika dvorišča,
hlevi, zadaj pa dolga ravna polja.

— Joj, kako velika okna imajo
te hiše? je naenkrat vzkliknil. Na-
ša, doma, pa so tako mala, da
nič ven ne vidiš.

Katera hiša mu bo novi dom?
Kateri izmed gospodarjev, ki
trguje z očetom za kostanj, mu
bo ukazoval? je začel preišče-
vati in si jih izbirati. V vsakem ga
je videl. V vsaki hiši nov dom. To
je Pole. Vse veliko, pa tako praz-
no, ena sama ravnina, ravnina,
. . . oh, da bi doma imeli
vsaj eno tako njivo, kos travnika,
kaj vse ne bi bilo treba delati, pa
še služiti za pastirja mu ne bilo
treba iti. Pa ti ljudje . . . res čud-
no govorijo, da jih komaj kaj
razumeš.

— Kostanj, kostanj, . . . boste
mogoče orehe, . . . kostanj, . . .
je še kar naprej vpil Tihec.

Ustavil se je pri vsaki hiši in
ponujal.

Letos je precej dvignil ceno,
pa mu prodaja ni šla prav od rok.
Doma sta z ženo že vse preraču-
nala, koliko pšenice, koruze pa
tudi denarja bo dobil za kostanj.
Nekateri nočejo zamenjati, raje
kar plačajo.

— Kostanj, kostanj, . . .

SASA ŠKOF:
Vrnjena sva
v polsen

Vrnjena sva v polsen,
v naključnost.
Bodiva stenj.

DUŠAN BREŠAR

Kako naj imenujem
trenutek,
ko pa burji
pleše mesto
in topljenje snega
očesu odkriva kopno,
ko ne vem,
ali blešči zlato
ali cvetje teloh
in se najina ljubezen
končuje z remijem.
oči z modrimi čermi prebodene
Nad vrtom vran
v posodo z neba
črne sanje snuje

3.

So plameni in njihovi bogovi
ki so ukazali jelenom
naj njihove kože dišijo
naj bodo njihovi rogovi
čudežne piščali netopirjev
Njihovi glasovi so iz žarkov
in njihovi obrazi maske
demonov noči s kristali
Vendar se nobena pesem
od njihovih zvokov
ne spreminja v smaragde
le v srcu iz medu konoplje

ZDENA GAJSER:
Iz cikla Angelov vrt

Ko je devica zgodnjega jutra
odsotna stopila v angelov vrt
so se maliki vsuli iz templjev
kjer so opravili svojo prvo molitev
Dršli so mimo nje
z razoranimi bosimi nogami
in udarjali zmajeve pečate
na njene bele dojke
da bi jo s sončnim žarkom uročili
In ko so zjutraj prihajali

še od večerne molitve
da bi jo darovali
so jo videli na rožnati planoti
kako se je ljubila
z nekim sončnim bogom
in je od njenega spolovila dišalo
po jutranjem glogovem grmu

ANDREJ LUTMAN:
Šest tvojih dlani

v jasnini
v grobih sencah rož
plešejo iskre
iz glave ven, ven
skoz prostore noči

ko je ležanje muka
in hoja strah
da ne zgrešim v beg
se ti razprejo rezi
in žile in skorje

vsaka dlan me stisne
in šestkrat zbrise
do zemlje
še globlje v zavist

toplo me sonce
ne žge več v jermenje
šest borov in
škrbasta dlan
lezem
vznak padam
in šestič
ležim

MATEVŽ GROS

*bitka proti patetiki
mora biti dobljena,
je reklo truplo
nad vse uglednega
generala
na obdukcijski mizi.*

*medalje so zložili
na rdečo
zametno blazinico.*

TUGOMIR ZALETEL

*Ko pa jim zmanjka praznih besed,
te postavijo pred zid
in zahtevajo od tebe herojsko obnašanje.
Obdajo te z oblogo prastare puhlosti
in tvoje ideale malomarno vržejo na gnoj,
da prestrašeni petelin išče zavetje
na pravkar požeti njivi,
razbijajo tvoj svet,
ga razkosavajo
z vso ostrino poskusov molka,
za katerega nikoli ni bilo upanja.*

DAVID TERČON

*sneg mi je zamašil rit
ko je padal sneg
sem moral pljuniti
in vroče mi je
hudičevo vroče
na žalost me ne greje ljubezen.
kje si ljubezen moja
še postelja
je postala velika kot grad
kaj grad kot triglav
in sem moral pljuniti.
čudovite visoke zelene smreke
preklete bodoče smrdljive smreke
prozorna ptica
je z gozdnatih vrhov poletela
na skalnate vrhove
da bi mi pomagala
stopiti sneg v riti
led na očeh
moral sem pljuniti.
pobožal sem tvoje telo
živel sem tvoje telo
golo sem te položil v sneg
da ne bi pljuval*

MILAN SKLEDAR: Kmečki ljudje

*Se z leščerbami v očeh
prekrižajo pred spanjem
S prebiranjem roženkranca*

*Udomačeno orjejo
in sejejo ljubezen
Za sebe in Boga*

*V slamnatih domačijah
spokojno vedrijo
kot bele gosi v sanjah*

*S sončnicami v duši
in s peščenimi srci
Svarijo oblačnost*

*V bojazni pred nevoljo
s kramljanjem o politiki
polnijo želodce*

*da bi še preden jih pobere
s kot smrt navajeno kletvico
poljubili oblizane kolnike*

VLADISLAV STRES

*Na začetku je bil dotik
in dotik je bil Vse
in dotik si bil Ti.
Tako je bil premagan Spanec
in postavljen si bil trdno na zemljo
(iz blodne, daljne, krvave mōre).*

moto S. V.

FRANC TOMŠIČ:

Zanka

(odlomek)

Anjo je prebudilo Miletovo stokanje. Šla je v njegovo sobo. V tistem trenutku je planil pokonci, bled, izbuljenih oči, „Skala“, je zajecjal, „zanka, konec . . .“
„Samo sanjalo se ti je, pomirjevalo vzemi, pa bo dobro . . .“
Odšla je in ostal je sam. Dolgo je ležal z odprtimi očmi. Tesnoba je popuščala, čutil se je izpraznjenega . . .
Vstal je, taval po hiši, stopil na vrt, se vrnil.
Naenkrat je poln groze, vsi živci na mah popustijo. Zlom je tako silovit, da se počuti razgaljenega.
Z zadnjimi močmi pomisli: Votlina . . . rešitev . . .

V Viliju so gomazeli tesnobni občutki, ko je šel mimo šepetajočih ljudi pred Miletovim domom. Bilo je deževno in resnobni obrazi so pričali o pretresenosti nad nenadnim dogodkom.

V veži je začutil močan vonj po cvetju. Slišati je bilo le šelestenje vencev, ki so jih razporejali ob stenah.

Stopil je v žalno sobo. Prvi trenutek je skoraj ni opazil. Črna na njenih oblacih se je v polmraku zlivala s temnimi zavesami, ki so obdajale steno, in njen blede, upadli obraz je nenadoma planil i. teme. Stisnil ji je roko in ona se je zazrla v njegove oči; ničesar nista rekla.

„Vili je vedel,“ jo je spreletelo in usta so se ji stisnila v bolečini.

Stopil je h krsti in se zagledal vanj.
„Naposled,“ je pomislil, „si dokazal veličino svojega gorja.“
„Čemu se ne gane?“ ji je šinilo v možgane. „Kaj išče v njem? Ničesar ni. Le jaz sem tu, strta. Vame je zalučal svoje stiske. Ni sem mogla vedeti . . .“

Vili je še naprej stal nepremično ob Miletovem zglavju.

„Kako je človeku, ko se nepreklicno odloči? Je to strah ali junaštvo ali oboje hkrati? Dokončno. In vsi računi so poravnani in vsa bolečina se razbli- ni . . . le del nerazumljivega trpljenja preide na žive.“

ŠTUDIJA ROKE: SAMO ŠTANCER

NIMAM RAZLOGOV PROTI, IMAM TISOČ RAZLOGOV ZA

Pogovor z Radoslavom Milenkovićem, dobitnikom nagrade za najboljšo monodramo v Zemunu

KATEDRA: Kaj meniš o Borštnikovem srečanju kot največji slovenski gledališki manifestaciji?

Radoslav Milenković: Tukaj sem drugi. Pred dvema letoma sém sodeloval z Izhodom, letos pa z monodramo Naši dnevi. Žal nikoli nisem imel priložnosti spremljati BS v celoti, vendar sem ob branju katalogov in ob pogovorih s kolegi in prijatelji iz Maribora in Slovenije dojel, da opravlja ta prireditev pomembno nalogo in da je absolutno potrebna. Takšni festivali morajo obstajati, vprašanje je samo, kako zagotoviti njihov nenehni napredek. Žalostno je, da imajo igralci na gledaliških festivalih v Jugoslaviji premalo možnosti spremljati delo svojih kolegov. Morda je najvažnejše, da lahko predstave vidijo gledalci, ljubitelji gledališča. Morali bi urediti tako, da bi se videli igralci med seboj in ne le oni — tudi režiserji, celotni ansambli. Naslednje, kar se mi zdi pomembno pri BS, ni pa prisotnost na drugih festivalih (vsaj ne v tolikšni meri), je njegova odprtost. Vzporedno s programom slovenskih gledališč teče tudi spoznavanje s pomembnejšimi predstavami iz ostalih jezikovnih področij. Tako dobimo celovito sliko jugoslovanskega gledališča in informacijo o vsem, kar se pomembnega dogaja. Ob tem poteka še BS na ulici, v šolah, različnih ustanovah, ... Odprtost za druge, alternativne prostore je kazalec visoke ravni organizacije, raznolikost in iskanje drugih možnosti gledališkega izražanja je njegova največja kakovost.

KATEDRA: Kaj bi dodal ali odvzel programu, ki si ga videl v Mariboru?

R. M.: Morda bi ob predstavi institucionaliziranih gledališč dodal jasne zastavljene alternativne scene, čeprav je določena odprtost opazna — Tespisov voz, ki je letos sodeloval v uradnem programu. Lahko bi pripravili festival alternativnega gledališča, t. i. off BS, neke vrste ogledalo, s katerim bi si BS zastavilo vprašanje obstoja in razvoja; ogledalo s predstavami, ki so estetsko in celo organizacijsko drugače zastavljene.

KATEDRA: Katere predstave si si ogledal in kakšno mnenje imaš o njih?

R. M.: Videl sem Kocbekovo Tišino osmega jutra, Nočne prizore in Mazedonische Zustände. Najbolj zanimiv se mi zdi Tespisov voz, predvsem v estetskem pomenu. Mislim, da je predstava izjemna, drugačna od tistih, ki jih lahko vidimo v gledališčih. Skupino poznam že od leta 1981 in je s Trudnimi zastori, Mrtvecem in Nočnimi prizori naredila izjemen vzpon, predvsem s pogumom glede oblike (forme), po drugi strani pa s spretnostjo, s katero artikulara odrski jezik, ki ga je izbrala. Tomaž Pandur, ki zdaj študira režijo in ga že dalj časa poznam, dobiva s svojimi igralci pravo gledališče. Čeprav je animator in začetnik tega gledališča, je za Tespisov voz pomembno predvsem dejstvo, da so ga obogatili igralci — Peter Boštjančič in nekateri mlajši, ki zdaj študirajo na AGRFT.

KATEDRA: Kaj meniš o neprofesionalnih igralcih, ki sodelujejo v njegovih predstavah? Se uspešno vključujejo?

R. M.: Menim, da je to predstava, ki temelji prav na razliki med notranjim ritmom udeležencev in na dramaturgiji, ki jo je Tomaž „sestavil“ iz tekstov Draga Jančarja. Vse to mu je omogočilo oblikovati popolno sliko, sestavljeno iz zelo zanimivih sekvenc, kot je tista na koncu, ko se vsi predstavijo. Tomaž tudi estetsko dopušča različne smeri, ki se skozi prizmo režiserske

optike zlijejo v eno in skupaj artikulirajo problem. V tem smislu je predstava, če jo gledamo od zunaj, res eklektična, nedosledna iz prizora v prizor, vendar je ne glede na to formalno sliko v svojem mišljenju in v tem, zakaj je narejena in s čim se ukvarja, gotovo celovita. Poleg tega je to predstava, ki se ukvarja z Mariborom; predstava, ki izhaja iz zelo konkretnega in posebnega prostora, vendar oblikuje skoraj civilizacijski problem. Ta problem je univerzalen in pomemben tudi zame, za človeka „iz vlaka“, pomembna je za vsakogar. To je predstava, ki se ukvarja s posebnim, vendar doseže univerzalno, je kakovostna predstava, ki (ob vseh zamerah kritike) premika BS naprej. V tem primeru imamo opraviti s pravo alternativno, alternativno v estetskem, ne le organizacijskem pogledu. Kajti alterna-

tiva ni to, da se zbere pet ljudi in „preko puta teatra“ naredijo enako predstavo, kot bi jo lahko naredili v teatru. To je le maloprodaja, to je le mali ali veliki honorar, dobre ali slabe kritike. Alternativno bi predvsem moralo pomeniti estetsko narejen projekt, ki je možen le kot tak — tako repertoarsko, dramaturško in izrazno — projekt, ki ni proti, marveč se razlikuje od običajnega institucionaliziranega dela gledališč. V tem smislu je Tespisov voz redkost, čeprav je v Jugoslaviji preko sto ad hoc skupin. To je ena redkih alternativnih skupin v estetskem smislu gledališča.

KATEDRA: Katere so pomembne alternativne skupine v Jugoslaviji, če odmisliš Glej in Slovensko mladinsko gledališče v Sloveniji?

R. M.: ... Mladinsko je dober primer alternative, ki deluje kot institucija. Alternativa je tudi v instituciji SNG je institucija, ki se neprestano ukvarja s problemi svojega razvoja, kar se izraža v njihovem delu. Vsaka institucija mora nenehno preverjati samo sebe, iskati možnosti drugačnega načina dela in razmišljanja. Od drugih alternativnih skupin v Jugoslaviji se mi zdi najzanimivejši romski teater PRALIPE iz Skopja, ki pod vodstvom Rahima Burhana dela izjemne predstave (od Soske, Edipa, ...).

KATEDRA: In katere v Zagrebu?

R. M.: V Zagrebu je alternativna skupina KPDT — RADNA ORGANIZACIJA OSLOBODJENJE IZ SKOP-LJA, ki pa že dolgo ni napravila predstave. Ne obstajajo v smislu nekega permanentnega dela. Ni avtentične alternativne skupine, ki bi imela jasen koncept in izjemno energijo,

da obstaja ne glede na reakcije ...

KATEDRA: ... ponavadi take skupine vzklijejo, nato pa organizacijsko in finančno propadejo.

R. M.: Gotovo! Denar je velik problem. Ljudje pri nas so se navadili, da alternativno pomeni siromašno, da se ukvarjajo z alternativno zanesenjaki z osebnim fanatizmom, ki velikokrat spominja na svojevrsten mazohizem. To ni potrebno. Družba bi morala omogočati znotraj institucije oz. ob instituciji popolnoma drugačen način dela, pa čeprav to zahteva veliko denarja. Vem, da je kultura v nezavidljivem položaju, da ni denarja niti za institucije, vendar je še vedno navada, da financiramo institucije in ne programe, kar je velika napaka in je v nasprotju z logiko. Najprej bi morali rešiti ta problem in potem bi vse alternativne sku-

tudi veliki igralci. Vse je zaman, če igralec nima izredne tehnike, če nima sposobnosti, s katerimi bi vse odkrito podal. Poleg „božjega dotika“ je nepogrešljivo imeti maksimalen razpon glasu, ki ga perfektno obvladamo, osveščen mora biti vsak sklep, vsaka pora, kajti instrument, na katerega igralec igra, je njegovo telo in njegov glas. On drugega nimam! Tudi najbolj nadarjen glasbenik je slab, če odkrije KAJ, ne ve pa KAKO bi to dosegel. Lahko rečem, da se rojen igralec rojeva z delom, z veliko veliko veliko znojno, dela in krvi v teatru, na odru, doma, dela petindvajset ur na dan, vstaja uro prej ...

KATEDRA: ... in z delom in učenjem odkriva tudi samega sebe ...

R. M.: Absolutno!
KATEDRA: ... in nato na odru uprizarja samega sebe ...

R. M.: Prav gotovo!

KATEDRA: ... in nekaj dodaja ...

R. M.: Gotovo! Če igralec ni prisoten z vsem svojim bitjem, mu bodo stežka verjeli. Nič ni bolj resničnega kot to, kar on dejansko je, le da je včasih težko, včasih smo zelo slabotni in občutljivi in ranljivi, včasih to zelo boli.

Ni potrebno ubiti, če hočeš igrati ubijalca. Toda če se igralec ne vpraša kje je tisti del njegovega bitja, ki utegne biti morilec — ta je v vseh nas, vsi bi lahko ubili — če se igralec ne vpraša, kje je njegov problem Richarda III.? Ali bi tudi on pobijal v boju za oblast, ali bi tudi on ubijal kot Macbeth, ali je tako slaboten, da bi ga privedli do tega ...? Morda je igrati Macbetha slast za igralca, za gledalca pa možnost, da mu popolnoma verjame. Lik na odru ne sme biti lutka, biti mora živo bitje! Jamstvo, da to je živo bitje, je lahko le igralec sam — ne režiser, ne luči, dež, sneg, led; zaman so vsi efekti, če ni

nju, neke osebe in zrežirana stvarnost obstajajo tudi na filmu — toda to, kar teater dela teater, je ta feed back. V tem trenutku se hkrati rojeva in umira in nikoli več ne bo in ne more biti isti. To je čar teatar in absurda usoda umetnika: a svoje stvaritve nima, on je ne more imeti.

KATEDRA: Zakaj si postal igralec?

R. M.: Ko sem šel na akademijo, nisem razmišljal o tem. To je bil zelo nejasen občutek. Kasneje sem si moral pojasniti, zakaj bi OSTAL igralec. Razumem potrebo vseh ljudi — postati igralec, postati nekdo drug. Teško pa je pojasniti potrebo zakaj ostati igralec, zakaj to delati celo življenje. Moj motiv je spoznati Richarda III., Hamleta, Macbetha, spoznati vse osebe, ki so jih ustvarili geniji. Če spoznam njih, bom spoznal tudi samega sebe. Najbolje je, če postanem to, kar so oni, če poskušam misliti tako kot oni, delati kot oni. To je razlog, da ostajam igralec.

Miren sem, čeprav človeku ugaja, ko naredi dobro stvar in vidi, da ljudje reagirajo. V tem primeru imam tudi pravico do napake. Trudim se, da je moja napaka, če se zgodi, kvalificirana. Lahko igram napačnega Hamleta, vendar ga ne smem igrati slabo.

Vznemirjajo me vprašanja kdo sem, od kod prihajam, kam grem, to me jebe, to so stara vprašanja, starejša od mene in tebe in starejša od tega sveta. Ta svet bo drugačen, če bomo vsi vedeli kdo smo. Svet ni zapleten, zapleteni so posamezniki.

KATEDRA: Katera besedila najraje uprizarjaš?

R. M.: Najraje delam adaptacije proznih del, ne drame. Tudi ti sem že delal. V zadnjem času sem delal Domanaovića, Bečkovića — to je proza. Trenutno se pripravljam na Raffkin Proces. Kriterij je, da delo izbere mene. Imam to

misliti na njegov način. Teorija lahko „vodi“, toda praksa je tista, ki odloča. Tako je v znanosti, v vsaki veji umetnosti, tako je v življenju.

KATEDRA: Kaj misliš o gledaliških kritikah?

R. M.: Ne poznam kritika, ki bi se koeksistentno ukvarjal z igralsvom kot fenomenom nasploh. Ljudje imajo zelo nejasno predstavo o tem, kaj je to igra, kateri so njeni psihični mehanizmi. Bojim se, da igralci pogosto nimajo sreče, če kritik ni sposoben spoznati tega, kar igrajo. Noben kritik še ni priznal, da ni dojel igre. Jugoslovanski kritiki ponavadi uporabljajo kliširane izraze.

Bolj koristno bi bilo, če bi se igralci in kritiki spomnili, zakaj so si potrebni, zakaj se ukvarjajo z gledališčem (če so to že pozabili). Ali prihaja kritik v gledališče po službeni dolžnosti, ali pa zato, ker ne more brez teatra in je le eden od gledalcev (najbolj nadarjen) s pravico in potrebo, da analizira predstavo? Igralci po drugi strani v kritiki iščejo svoje ime, najdejo ga na koncu kritike, ostalo pa preskočijo ali berejo površno; iščejo le, če je dobro ali slabo. Tako imajo tudi od dobromamerne kritike zelo malo. Eni drugim preprosto ne verjamejo. Kritiki mora biti udeleženec, gledalec, kritika mora biti umetniško delo.

Igralec citira, njegova moč je prav v tem, da iz citiranega napravi svoje. Uspeva le, če govori eno popolnoma čuti. Ne zanima me zgodovina srbske satire, ta tudi ne zanima gledalcev. Zanima me fenomen neumnosti, ki je tudi v socializmu, kakor pravi Krleža, enako neumna. Citiram sebe, pravzaprav citiram svoja stališča. Citiranje je samo dana narava našega dela.

KATEDRA: Si zadovoljen z današnjim jugoslovanskim teatrom? Če ne, kaj bi spremenil?

R. M.: To je zgodba za ... počitnice in celoletno

živega bitja, če ni tistega, ki si postavlja vprašanja. To je lahko le igralec in seveda gledalec na drugi strani.

KATEDRA: Vukmirica in ti popolnoma obvladata prostor. Igrata zbrano in hkrati opazujeta publiko, njene reakcije. Je to kontakt z njo?

R. M.: Igralec in gledalec sta edino, brez česar teater ne more. Prav na tej nevidni osi, kjer komunicirata, se dogaja tisto, kar je bistveno za teater; kar ni film, kar ne moreš poslikati, kar je zdaj in tukaj in nikoli več. Pravi oder mora dihati tako, kot to naredijo igralci. Na pravi predstavi se ritem dihanja menja, ko to hoče igralec, in obratno: igralec ne more igrati zase, začuti mora to energijo, to vibracijo, ki prihaja iz publike. V tem feed backu se dogaja teater. Zgodba obstaja v literaturi, dogodek obstaja v življe-

srečo, da lahko izbiram kaj, s kom in kje.

KATEDRA: Možnost za izbiro torej je, igralec lahko izbira ...

R. M.: Da, vendar je obsoben, da ni popularen tako, kakor se dosega popularnost v Jugoslaviji (serije tipa Odpisari), da ni posebno priljubljen. Včasih je pomembneje biti poslušen kot imeti svoje stališče. Igralci so morda razvajeni, posebno mlajši. Nihče, ki je šel na akademijo, ne bi smel stopiti v to šolo, če ni spoznal, da v tem poklicu ni jokave pravice. Mama tukaj ne more več presoditi, niti ati. Prične se borba s samim seboj, to je zelo zapleteno, in če se tu laže, igra ni več. Neumno je delati predstavo za festival: tam imajo radi takšne predstave — naredimo jo! Nihče ne slika za likovne kritike. Chagall ni slikal za njih, marveč so oni začeli

objavljanje v Katedri. Teško je na kratko povedati vse. Nisem zadovoljen in mislim, da ne smemo biti zadovoljni. Igralec mora negovati nezadovoljstvo ne glede na lepe dogodke. Nimam razlogov proti, imam pa tisoč razlogov za. Obnašamo se, kot da se ne bi ukvarjali z umetnostjo, kot da gre za najbolj prozaičen birokratski poklic in ne za nas same. Nismo dobri. Nismo dobri ljudje. Tu je nesreča jugoslovanskega gledališča. Ostale pomanjkljivosti so pomanjkanje denarja, kompromisi, ...

KATEDRA: Kaj bi še dodal?

R. M.: Potrebno je delati, delati. Oder je edini prostor, kjer lahko razpravljamo o problemih gledališča. Edino mestilo!

Pogovor je vodil E. Türk

UMETNOST BREZ NACIONALNIH MEJA

19. Borštnikovo srečanje — Maribor, 20. do 29. novembra 1984

O GLEDALIŠKI KRITIKI

Gledališki jezik je GLEDALIŠKA IGRA. Iz tega spoznanja izhaja vsako razmišljanje in čutenje gledališkega medija. Na srečo ni tako, kot nekateri, med njimi tudi gledališki kritiki, mislijo, da je dramsko besedilo nadrejeno UPRIZORITVI dramskega besedila. Nelogično je namreč, da se dramska besedila uprizarajo in obenem izhajajo v književni obliki.

Torej, če se gledališki kritik loti uprizoritve dramskega dela, izhaja iz vsega tistega, kar je doumel in občutil v dogajanju na odru. Kot vemo, se dober režiser nikoli ne zadovolji samo z razpoznavnimi plastmi dramskega besedila, nasprotno, on skupaj z igralci in ostalimi ustvarjalci gledališke predstave skuša dojeti čimveč pomenskih in občutit čimveč čustvenih komponent dramskega besedila. To mu predstavlja osnovo, kjer se vsaj približno zave meja konkretnega gledališkega sporočila. Torej, bistvo gledališke uprizoritve je ustvarjalčev odnos do dramskega besedila. Naloga gledališkega kritika je prepoznati ta odnos oziroma odkriti osnovne sestavine gledališkega sporočila, znotraj teh pa se zagotovo najdejo tudi komponente dramskega besedila, ki se dialektično povezujejo s sestavinami gledališke uprizoritve.

Tako. Bralcem Katedre se opravičujemo, ker so želje eno, resnica drugo, toda nikar obupatel Kdo pa pravi, da ne bošta prebrali dobrih osebnoprirediteljskih refleksij?

(KIOČIJAŽ) KLAMAR

William Shakespeare:

HAMLET

Najbolj nagrajena predstava letošnjega Borštnikovega srečanja me je zelo presenetila z drugačnim pristopom do slavnega dvomljivca Hamleta, pri čemer je izvirni prevod Otona Župančiča ostal nedotaknjen. Režiser Mile Korun je iz poudarjeno psihološkega teksta napravil kolektivno dramo, kjer vsak junak intenzivno doživlja lastno usodo, kjer Hamlet neha biti os sveta. In to je za Shakespearovega Hamleta revolucionaren preobrat, verjetno eden največjih.

V Hamletu najdemo tudi nekaj pristinega ironičnega humorja, ki se na trenutke zelo razpoznavno pokaže v odnosu med Hamletom (Boris Ostan) in Polonijem (Zlatko Šugman) in kar pritegne občinstvo. Temačnosti skorajda ni, ostala je ironija, ki včasih preide v sarkazem, pa vendar tudi v grotesknost; ni značilnega vzdušja, ki tako zelo pripada Hamletu: „Nekaj gnilega je v deželi Danski...“raje je ponekod igrivost. Vendar ne mislim, da je Mile Korun zakuhal burko, sploh ne, menim le, da je štiristoletni tekst posodobil na tak

način, da je težišče dogajanja prenesel na kolektiv, v kulturno okolje ljudi, ki so pri vrhu kateregakoli po hierarhiji napravljenega človeškega sistema. Zdi se, da obdobje slovenskega psihološkega gledanja na svet počas izginja, če seveda tako sodimo po izredno zadovoljnim občinstvu in nagradah.

To je vse, kar sem lahko novega povedal o Hamletu.

Marko KLASINC

ZATEMNITVE

Ljudje, ki so bili navzoči pri Zatemnitvah, tega nikakor ne morejo obžalovati. V. Kostičevci je uspelo izraziti veliko stvari, predvsem z bogato paleto kvalitetno obvladanih izrazno plesnih elementov in od otroške razigranosti do utesnjene osamljenosti izraženih razpoložljivih stanj.

Najsi bo predstava monodrama, pantomima ali moderni balet, poglobitvo je, da smo jo videli. Bila je uspešna poživitev.

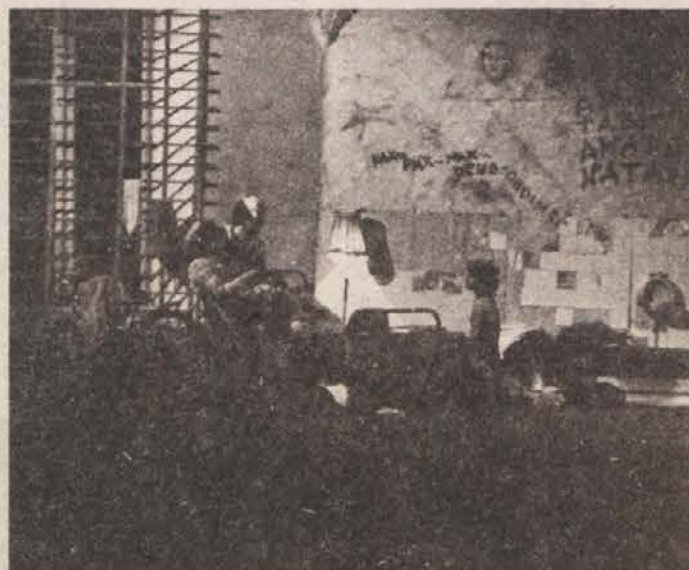
M. P.

Drago Jančar: NOČNI PRIZORI

Od vseh predstav, ki sem jih gledal na letošnjem Borštnikovem srečanju, so mi najbolj ostali v spominu prav Nočni prizori. Verjetno tudi zato, ker se predstava dogaja v zelo zanimivem prostoru, v bivšem Uršulinskem samostanu.

Je pa še nekaj drugih, prav posebnih značilnosti, zaradi katerih marsikateri gledališki sladokusec rad prste polži. Na prvem mestu je gledališko besedilo, ki je lepljenka odlomkov iz Jančarjevih proznih in dramskih tekstov. Prav gotovo je režiserja Tomaža Pandurja pri ustvarjalni sestavi gledališkega besedila (adaptacija) vodila določena ideja, in ta je zelo verjetno obsodba ideologije kot sredstva za pridobivanje in ohranitev oblasti; oblasti, ki se v blodnih prizorih noči kaže v poudarjeni čutni podobi skozi teror nad posameznikom, individuum. Že v prejšnjih Pandurjevih predstavah se je čutil značilno izkrivljen odnos med družbo in posameznikom, vendar se tokrat kaže v tolikšnem obsegu, da je moč trdit o gledališkem sporočilu z zelo poudarjeno politično noto.

Drugo, kar pritegne, je način postavitve besedila v gledališki prostor in čas-režija. Tudi v Nočnih prizorih se režiser ni odrekel poudarjenega ekspresivnega prikazovanja, saj sem prepričan, da je pomensko sporočilo služilo bolj za ogrodje predstave, tisto „meso“ pa je tvoril čustveno-čutni izraz. Pandur še zmeraj ni zavrgel bolj ali manj brezimnih žensk, ki se zmeraj lepijo na nekaj in na odru povzročajo dekadentno vzdušje, ni se ločil od glasbe; celo zmeraj bolj jo vključuje v predstavo in ji v Nočnih prizorih zaupa vlogo razlagalca (Zoran Predin), kar nehote spominja na začetke gledališča v antični

Grčiji (morda se skupina zato imenuje Tespisov voz?). Vzdušje torej v Nočnih prizorih igra pomembno vlogo.

Tretje, kar pritegne gledalce (in poslušalce), je sam ambient bivšega Uršulinskega samostana, vendar ne sam po sebi, temveč skupaj s scenografijo, odrom. Odveč je govoriti o prispodobnosti tega izjemnega scenografskega dosežka!

Če pogledam predstavo kot celoto, sem prepričan, da je namen bil dosežen. Ne vem, koliko gre za Novo slovensko gledališče, vem pa, da takšne predstave pritegnejo mlajše, s tradicijami neobremenjeno občinstvo. Kdor je šel gledat Nočne prizore, da bo razumel svet in ga spravil v predalčke, je zastoj plačal vstopnino, kdor pa je šel čutit podobo nočnih prizorov, je prišel prav.

Morda prav v tej predstavi Tomaž najavlja nadaljevanje poti — nadgradnjo prvinskega čutenja — predvsem s samim izborom in adaptacijo besedila, nato pa z eksperimentom, ki se sramežljivo prebujata v noči groze. Tako bo tudi mnogo lažje presežena dokaj ostra meja med dobrim in zlim, ki jo nekateri pojmujejo kot negacijo političnega (politika je samo dialog?) gledališča. Res je, da nekritičnost oziroma enostranskost onemogoča prodor do bistva, toda če se kaže v gledališču, ki ga imajo ljudje radi, je to znak, da je nekaj narobe z občinstvom in manj z umetniškim ustvarjalcem in da je gledališče politično, zato ker ga tako vidijo porabniki, množični odjemalci gledališke umetnosti, ne pa ljudje, ki bi hoteli čez noč komunicirati.

O igralcih in plesalcih bi dejal le to, da so pričarali noč na Zemlji, da pa me je po drugi strani Predin spominjal na kabaretista — razlagalca, ali v kabaretu ali na Tespisovem vozu. Ti dve obliči ene predstave povzročata velik gledališki razpon, tako da tradicija razpade in zavladava kaos.

Marko Klasinc

SISTEM OBLASTI, DELIRIUM VLAČUG IN HUDODELCEV

D. Jančar—T. Pandur: Nočni prizori

Oblast je skozi različna obdobja enaka. Pozna le različne načine ponižanja, odvzema svobode, zastraševanja in potrebne priznanja. In dagatio veritatis per tormentum je bila kraljica vseh dokazov v antiki in srednjem veku. Torture, skozi katere je hodila človeška zgodovina in nasploh človeška noga (Prazgodovinska jamska pričevanja o mučenjih) so bile zastrašujoče. Postale so trpka resnica človekove ujetosti v prostor, ki mu nekateri ne morejo slediti in se mu pridružiti. V nočnih prizorih se ta oblast razvija, prepleta in nadgrajuje. Razvoj človeške zgodovine pozna tudi bolj prefinjene načine izsiljevanja. Odkrivanja resnica so preciznejša in poslednejša. Človek ostaja isti: nemočen, ujet, majhen, slab (psihično in fizično), na drugi strani putativno visok, brezverjen in lačen novih punkcij teles. Za oblast nad samim sabo potrebuje slepo vojsko, aparat in množico pristašev.

Delinkventi in prostitutke so v vsakem sistemu obsojeni. So tarča oblasti, velikih in močnejših, so njihova sprostitvev in njihova manipulacija.

Resnica je drugačna: Če ne obstaja, ne more obstajati niti teorija sama po sebi. Žalost, globlja estetika in etika človeka, njegov ponos, človečnost in dobrota klijejo in se na trenutke tudi preljujejo v ples, pozabo, stisko, jok in žalostno, srdito prekleto izpoved. Toda komu? Ostaja tvoja! Ljudje je ne sprejmejo in ne uslišijo.

Sreča — kdor je srečen, je olajšan. Kdor živi drugače, kot narekujejo standardizirana pravila, moralne norme naučene kretnje in življenjski klišeji, je eks-terminiran iz vere časti. Kakšna

je ta vera? Ali ni tvoja, prosta in svobodna? Kakor pravi N. Jemeršič: „Vsak človek je svoboden in ima pravico delati, kar hoče. Problem je v tem, da je ta pravica ponekod kazniva.“

Kakšni so Nočni prizori? So tragedija? Tragedija časa in kozmičnega prostora.

So komedija! Posmeh vsemu obdajajočemu in pričujočemu.

So tragikomedija! Ironična izpoved in posmeh človeku, družbi, samemu sebi.

So drama! Usoda nesposobnih in nemočnih za adaptacijo vsakdana in same borbe v njej.

Ali so teža ali PUNCTUM SALIENS prilagodljivosti družbi.

Scenska postavitvev je odlična, zgodba nekoliko raztrgana, a razgibana in udarna.

Liki so igrani z lahkoto (Tespisov voz sestavljajo ljudje z umetniškimi ambicijami in realizacijami, kot tudi igralci amaterji), s potrebno izpovedjo, in resničnostjo časa, v katerega so zapadli in mu dajejo pečat. Ponekod je skoraj neopažna rahlostnost — ob vsesplošno trpkosti resnici časa, ki ostaja absolutna zgodovina tako majhna in drobna, da je nezmožna preživeti.

To velja predvsem za glavna protagonista P. Boštjančiča in J. Zupana. V celotnem poteku se liki ne diferencirajo, ostajajo, isti.

Izpoved zgodbe (zadnje sporočilo vsesplošnega priznanja in izpovednosti vsih igralcev) je dorečena in popolna. Takšna mora tudi biti.

„Sense se zakoreninijo v telese in prostore. So lačne novih in novih.“

Tako bo, dokler um ne bo kraljeval nad človeškimi strastmi!

E. Türk

MEDIA VITA
IN MORTE
SUMUS

Samuel Beckett: Konec igre

Konec igre Samuela Becketta v režiji Igorja Likarja je pričaralo mistiko groze, človekovo majhnost in ujetost v boju z nepoznanim, s človekom, s svetom, kateri nas obdaja, neguje in obsoja.

Konec igre je utopija, toda utopija resničnosti, ki kakor ptica z razširjenimi krili in ostrim pogledom kondorja, namenjenega žrtvi čaka nad nami, da nam Beckettovo utopijo prenese v stvarnost. Dokler bosta obstajala svet in človek, bo ta drama aktualna, ker MEDIA VITA IN MORTE SUMUS.

Perforacija iz sivine večne teme v dramo obstaja. Je kratka in tako hitro kot pride tudi izgine.

Režiser Igor Likar je Becketta reinterpreteral in ga popolnoma predal stvarnosti. S posebnim fenomenom scenskih možnosti je dočaral celoto, katera pripada povsem drugemu času, času izza življenja, vendar tukaj zraven nas.

Vsaka usoda je segment in funkcionira le, če je vezana na ostale usode. Če se osvobodi, se emancipira od celote, če se dinamizira kot samosvoja fikcija, nikoli več ne eksistira.

Resničnost, točno določena dokumentarnost, je privzdignjena z igro, z umetnostjo celega ansambla. Virtuoznost in dinamika sta popolnoma podrejeni nastajanju osrednjega lika (slepega Hamma, igra ga Franci Gabrovšek) vzvišenega nad človeško tragiko, a vendar nizkotnega propadajočega trupla.

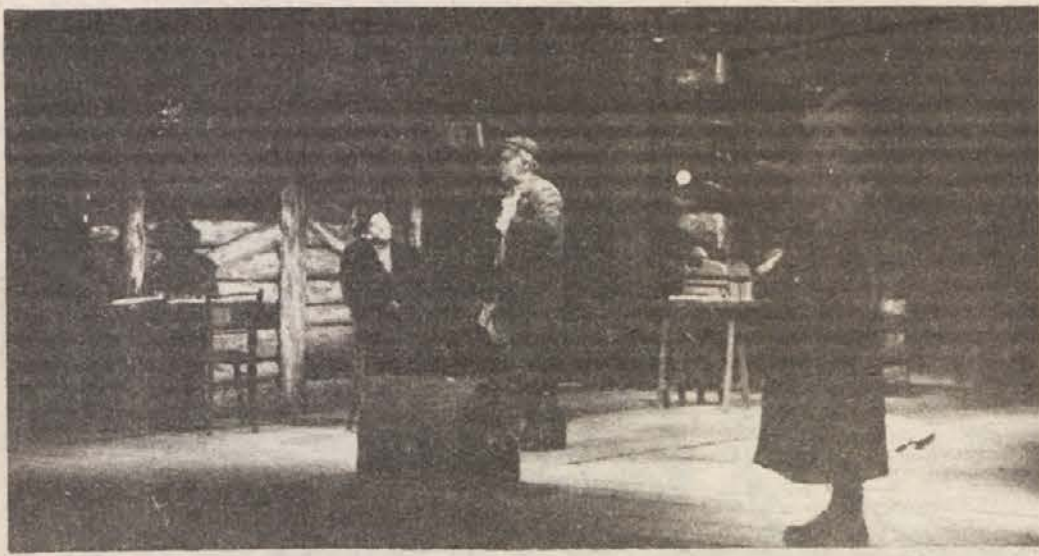
Konec igre je privid stvarnosti, a je tako jasen, da nas vznemirja. Ali je današnja resničnost že taka, ali pa je vse samo slepilo časa, ki bo nadvladljivo potrdil Beckettovo sporočilo.

Beckett, irski pisatelj in dramatik, Nobelov nagradjenec za književnost 1969. leta, pisatelj paradoksalnih misli, ki živijo od nenahne negacije samih sebe, in črnega humorja, je s to ekipo (Vlado Novak — Nagg, Minu Kjuder — Nell, Franci Gabrovšek — Hamm, Ivo Leskovec — Clov, režiser Igor Likar in ostali) prikazan v vsej svoji lepoti in vsebini.

E. Türk

TOMAŽ BORKO

Drago Jančar: DISIDENT ARNOŽ IN NJEGOVI

Po običaju so na vseslovenskem gledališkem festivalu prvi preizkusili odrske deske domačini. Pod taktirko režiserja Aleša Jana in dramaturga Toneta Partljiča so uprizorili navidez aktualno temo o družbenih nespravljivih, ki se nikakor ne čujejo socializirati v vsakodnevni monotoniji življenja, v zadovoljnim povprečnem življenju. V želji, da iz svojega življenja nekaj naredijo in da k temu spodbudijo tudi pasivne množice, naletijo na državni režim, ki mu je le do ohranjanja obstoječega reda in miru. Le-ta zmanipulira tudi mase v prepričanje, da je legitimni družbeni red optimalen. Poleg tega naleti Arnož pri svojem razsvetljenem časopisnem delovanju še na odpor otople množice, ki napadeni red branijo in ga potrebujejo za svoje lagodno življenje.

V trenutku, ko se pri nas odvija boj za demokratizacijo in intelektualno svobodo posameznika,

ko smo priča strah vzbujajočemu neokonzervativizmu v svetu, torej ne bi uspeli najti aktualnejše teme.

Kam pa gre na tem mestu naša predstava?

V dobro zasnovani scenski predstaviti sanjske blodnje je Arnož v dilemi: ali država ali anarhija. Čeprav se mu posveti, da je uresničitev njegovih idej nekje med obema skrajnostima, se odloči za navno rešitev — odpotuje v Ameriko, „kjer vlada svoboda, kjer se cedita mleko in med.“ Ko se Arnož preseli v deželo sanj, se vrata za njim zapro, in ko tako ostaja zaprt kakor doma, se predstava opoteče v svoj tragični del, ki na svojevrsten način zapušča aktualno družbeno tematiko.

Od zanimivega vprašanja kakšna naj bo država (če že nečemo anarhije), preskočimo na orwelovsko prašičjo farmo v individualno tragedijo delomrneža, pohlepneža po oblasti, ki živi

na račun drugih. Ta del predstave je izoblikovan v skopi črno beli tehniki, ki nam črno prebarva tudi prvo dejanje Arnoževega političnega aktivizma. Ko je proti koncu delavcem na farmi dovolj brezdelnega postopanja in filozofiranja njihovega duhovnega vodje in končno vzpostavijo zeleni red, se nam dokončno razjasni poanta predstave.

Skladno z „antiintelektualnim sindromom“ v naši družbi nas skuša prepričati, da so raznorazni „intelektualci“, ki se upirajo režimu, le egoisti in delomrneži, katerim je potrebno z bičem dati v roke kramp, ki jim bo omogočil spoznati pravo življenje.

Predstava ni bila prepričljiva, saj nas s črno belo tehniko popelje do svojega sporočila. Igralci v kostumih, ki niso izstopali na uspelo zasnovani simbolični sceni, so zadovoljivo opravili svoje naloge.

Strinjam se z občinstvom, ki je predstavo nagradilo s skromnim aplavzom. MARJAN PEČAR

TOMAZ BORKO

PIERO CHIARA: Delitev — Slovensko stalno gledališče Trst

Delitev, predstava Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta je dokaz, da gledališče v prvi vrsti služi kot medij zabave in sprostitve. Zgodba o malomeščanstvu s svojimi vsakodnevnimi intrigami, problemi in razpleti opisuje vsako sredino (kroge ljudi) in tudi vašo okolico. Subtilno prikazan problem, kako najti moža ali ženo, je parodika človeške osebnosti in družbenih vrednot. Zgodba je smešna in hudomušna, polna veselja, a vendar brezbarvna, hinavska in nečista. Kljub temu je to problem našega vsakdana. Kobal je s svojo mimiko, intonacijo, nevsiljivostjo, počasnostjo in „šminkerstvom“ dočaral lik človeka, predanega osnovnim življenjskim ciljem našega časa.

Biti v ospredju, biti važen, pomemben, imeti bogato ženo, imeti, IMETI, IMETI, tudi umreti odmevno.

Vsi se zavedamo svojih napak, ekonomske krize, dobrih in slabih strani. Ali je potrebno, da nam jih theater vedno znova citira in vsiljuje? Prava osvežitev je vse to pozabiti in se smejeti ob veseloigri dobrega teatra.

E. Türk

POGOVORI V HIŠI KARLSTEIN Lutkovno gledališče Ljubljana in Cankarjev dom

Življenje po življenju ali kaos dejanskosti in imaginacije... nedorečenost, stanje brez zapovrstnosti, nedokončana simbolika Hiše Karlstein — popolna zmešnjava odrske uprizoritve, nejasnost deklamiranja (mogoče poetična poezija, katera kot takšna v tej hiši ni dosegla korelacije) poezije Ane Bojetu, prepletanje z lastnim jazom, spoznavanje resničnosti, ki se je zgodila, obujanja mladosti in kanček velikega upanja, da poezija, hiša in protagonistke zaživijo v svetu duha in posmrtnosti. Hiša je potrebovala igro, mimiko, gestikulacijo, monolog osebe — Jozefine Jankobi, njeno dovršenost, majhnost pred neznanim, nam mističnim, in duševnim.

Igramo se igro smrti, igramo se po smrti, igramo zadnje človeške krče, igramo se in igramo. Sama resničnost vidljiva in čutna, je grozna in pretresljiva. Če

se že igramo, spoznajmo nekaj in to potem uprizorimo, če smo tako videli in doživeli. Igra potrebuje igralca, ne mask, ki se prepletajo, vrtijo okrog svoje osi, bežijo od okna do okna, luči, glasbe, potrebujejo v prvi vrsti človeka, igralca z dušo in telesom pri stvari in poznavanju stvari. Res je, da vsak delec dodaja zgodbi celovitost, toda če ni dovršenosti v sami ideji in razmišljanju o nečem, kar nam nekaterim oz. nasploh človeštvu ni jasno, potem je delo zgrešeno.

Če verjamemo v reinkarnacijo, potem mora duh doseči neko izkušnjo in ta duh ne bo nikoli žaloval za tem, kar je spoznal. Ne bi se spuščal v globljo filozofijo tega fenomena, ampak hočem samo z zdravno logiko končati opus življenje-duh. Paradoksalno je pomisliti, da bi duh, ki ostaja po življenju materialnega tipa, obstajal samo zato, da bi se spominjal zgrešenega življenja.

Edmund Türk

TRIUMFALEN POKOP ZGODOVINE MOJE NEUMNOSTI

Željko Vukmirica

Željko Vukmirica... diplomiran igralec... individuum, ki s svojo pojavo in načinom prezentiranja daje popolnost lastnemu življenjskemu klicu (poklicu)... osebnost, prav nič subtilna, vendar ne brez čustvenosti... direkten, ostrobesečen, a ne vulgaren... je osvojil naklonjenost medija z nevsiljivim, vendar izjemno stiliziranim imagoem.

Inteligenca, komunikativnost in kulminacija življenjske neomejenosti (logike) so veliko pomembnejše karakteristike, ki jih mora imeti posameznik, v nasprotju z kliširanim ponavljanjem „življenjskih vlog“ mnogih posameznikov.

ZELJKO Vukmirica je s svojim jutranjim nastopom (predstava se je začela ob 24.00) pustil v senci uprizoritve daleč bolj znanih in etabliranih izvajalcev, ki so s svojimi imeni nekako „naročeni“ na prva mesta.

Na simpatičen način je opisal svoje življenje od rojstva do diplome in pokazal, da je življenje na odru tisti pravi postdiplomski razvoj nekega igralca, ki je odvisen od medija in njegove resničnosti.

Predstavo je dopolnil pevec Lačnega Franza Zoran Predin, ki je skupaj z Željkom Vukmirico in posamezniki iz publike do konca obdržal stik med gledalci in odrom z „velikim“ Željkom.

E. Türk

ŽELJKO VUKMIRICA NA MARIBORSKIH ULICAH

DANILO CVETIČ

Prva „predstava“ v okviru letošnjega Borštnikovega srečanja je bil animacijski sprehod igralca Željka Vukmirice po mestnih ulicah. Izbor igralca, ki je odpr letošnje Borštnikovo srečanje, je bil vsekakor pravi, saj je Zagrebčan primeren „glumač“ za takšno vlogo. In kaj je vsebovala ta vloga? Opremil si go s cizo, polno gledaliških kustumov, nataknil si mu masko, cilindar in frak in mu naročili naj si „scenarij“ za nastop izmišlja sam — v skladu z improvizirano situacijo in njegovo iznajdljivostjo. To mu je očitno uspelo, kar je tudi razvidno iz „reklamnega“ pogovora, ki je nastal v enem od „postajališč“ na poti od SNG-ja do Kramarskega sejma na Židovskem trgu in nazaj.

Vukmirica zraven dejstva, da je v stiku z ljudmi med predstavo, se druži s to isto publiko tudi sicer v gostilni, na ulici, na kakšni drugi gledališki predstavi — in prav ta odprtost in neposrednost sta njegovaj najmočnejši orožji.

In zdaj pogovor:
TEMA: Borštnikovo srečanje.
SODELOVALI SO: Željko Vukmirica (imenovani Vuk), drugače tudi maskota Borštnikovega srečanja in nedefiniran predstavnik delavskega razreda ter naključni obiskovalci gostilne.
JEZIK: kavbojska slovenščina in zmešana patriotsčina
KRAJ: točilnica na Vetrinjski ulici, imenovana ZLATA JAMA, tudi RUMENA PODMORNICA, nekdanja znana baročna krčma.
ČAS: sobota, 20. oktobra 1984 ob 10.30.

OPOMBA: „nekdo je bil pijan. VUK: „Kupite borštnikova oblačila!“

DELAVEC: „Ha?“

VUK: „Borštnikova oblačila. Ali veste kdo je bil Borštnik?“

DELAVEC: „Mi se maskiramo za pusta. Kdo si ti?“

VUK: „Ja sam Borštnikov kolega, zajedno smo studirali v PRAGU, godine 1918.“

DELAVEC: „Slovensko govorni... mi Slovenci vinca ne prodamo.“

VUK: „Žvelo bratstvo i jedinstvo.“

DELAVEC: „Spet govoriš arabsko? Kaj sploh ti propagiraš? Kaki je tvoj namen.“

VUK: „Morao sem priti iz Hrvatske, da vam povem, da je vaš najveći slovenski igralec Borštnik...“

DELAVEC: „Gremo na Štajersko gledat kaj delajo, gledat...“

VUK: „Kupite kostime mladega Borštnika?“

DELAVEC: „Gledat kaj delajo...“

VUK: „V ovem kostimu je Borštnik igral Hamleta, v ovom je izgovorio nječi biti ili ne biti...“

DELAVEC: „Maš taki debeli mantl. Kaj te zebe?“

VUK: „Boš kupil ta kostim? Prodam ti ga za 21 dinara.“

DELAVEC: „Kaj si ti nor, samo tolko, samo dva stara jurja... Nal!“

VUK: „Ja sam igralec, od nečega moram živeti.“

DELAVEC: „Za taki mali dnar si mi ga proda, jebenti. Ste vidli ludi?“

VUK: „Čuj, a hodiš šta v teater?“

DELAVEC: „Ha?“

VUK: „Gledališče...“

DELAVEC: „Eh, jaz sem ti iz radničke klase, sramota me je iti tja, mam prevlake hlače, nimam kravate, tam so sami gospodi s kravatai in metuljčki.“

VUK: „Ne gospodje. Drugoviiii!“

DELAVEC: „Čuj, drugovi, drugovi — drugovi so meni peckil fkrali!“

VUK: „Tebi drugovi beckil, nam gospodje vse zzzzzz...“

DELAVEC: „Eh, pustma to. Mica, daj dva špricarja!... Čuj, maš tak puklast nos, zakaj...“

VUK: „Kakav nos takav ponos.“

DELAVEC: „Na špricer.“

VUK: „Sad pa ozbiljno. Boš prišo v gledališče?... Obljubi, da boš došel.“

DELAVEC: „Jebenti! Ker si mi tak poceni proda ta mantl, pa bom še... s celo familijo pridem.“

VUK: „E, to, to, to, publiko moja... Na zdravje.“

DELAVEC: „Dolgi nos pa lepo zdravje.“

VUK: „Čuj, sada pa moram iti, hvala ti za gemiš.“

DELAVEC: „O. K., te pa se vidimo v treatri.“

VUK: „Fajn se imajte... Bog!“

DELAVEC: „Serbus... živel Borštniki!“

VUK: „Žvela radnička klasa!“

UVOD NAPISAL IN POGOVORU PRISLUŠKOVAL BORIS ŠINKOVIČ

Prhutanje jesenskega listja. Prhutanje »skoraj« nevidnih zelenih (ostevljenih) lističev. V pest vrata ptičica ne prhuta! — odpira vrata mestnega gledališča. Na stavbi »prazničen« napis: ZA LUTKE PROST VSTOP 84! (Dve žarnici ne »svetita«!?)

DVA SI SVETITA

(Doživljanje in osmišljanje pogovorov v hiši Karlstein, op. urednika)

Polnoč. Dva moža v črnih oblačilih. V dlaneh dve črni steklenici. Na čelih napis:

MM EEE RRR LLL OOO TTT

PRVI MOŽ: (medlo) Res je! Hih! Igro popolnoma razumem. Vidim, čutim nek nov pomen. Nov, toda v sebi vedno znan — morda neznan, morda? Vendar pa je tukaj, kar daje neznanemu davno znano obliko. Čutim ta pomen. Čutim, čeprav so besede izgubile svoj koren, čeprav so stavki izgubili pravi smisel besed. Razumeš!? — vse je odprto. Razumeš!? — vse je prav to: odprto je. To, da je, je neka čutna utripajoča vez, ki ima svoje veje, svoje jabolko, svoje telo.

DRUGI MOŽ: (s posmehom) Daj, črv, zgriži se v njeno zrelo jabolko! Dotakni se njenega telesa, dotakni se ga! Spoznal boš: odprto je odšla, izdihnila je svojo odprtost. To, kar je ostalo, je samo lupina tvojih tipal.

PRVI MOŽ: Toda roka, ki pada skozi zrak, bo morala zadeti ob svoj trup. Tlesnila bo ob meso, zasultila žil, zažvela kri. Tlesnila bo ob lice, me prebudila iz lupinastih sanj. Vedel bom: to sem jaz, sem, poln sem, poln zgoščene sredice.

DRUGI MOŽ: Saj roka ne pade skozi zrak! Zraka ni! Vsrkal je svojo odprtost, vsrkal svoj dih. Dotiku dotik je slep.

PRVI MOŽ: Slepcu slepec vidi globoko v oči.

DRUGI MOŽ: Vidu vid ne vidi pomena.

PRVI MOŽ: Ne vidi pomena! Prav to je to! To trdim! Nek gib je, ki ga ne moreš videti, ga otipati s prsti razuma — ne moreš ga dojeti nazven. Nek gib je, ki te pahne v snežna brezna svojih vročih stopal. Razlije te, da lahko na istem platnu naslika tvoj prvi jaz. To je nekakšna odprta, trenutna, nekakšna čudežno nevidna resnica. Nek gob gib je, ki ga šele čas obleče vanj.

DRUGI MOŽ: Resnica odprtih trenutkov je laži! Ni jih! Odšli so naprej! Le preteklost... Reciva, na primer, da je preteklost ostala zajeta v nek le pol odprt prostor. Želiš si »v sobo«. Želiš si, v odmevu nasprotnega zidu, spoznati zrcalen izvor svoje sence — svoje le sebi, le sebi zveste, le sebi gol gib. Res je! — prag te obleče čez. A kaj, ko se tvoj korak pogrezne še pred njim.

ŠTIRJE SI SVETITA HOJLARI HOJLARA

Polnoč. Dva moža v črnih oblačilih. V dlaneh dve črni steklenici steklenici. Na čelih napis:

MMM EEE RRR LLL OOO TTT

PRVI MOŽ: Resnica odprtih trenutkov je laži! Ni jih! Odšli so naprej! Le preteklost...

Reciva, na primer, da je preteklost ostala zajeta v nek le pol odprt prostor. Želiš si »v sobo«. Želiš si, v odmevu nasprotnega zidu, spoznati zrcalen izvor svoje sence — lutke le sebi, le sebi zveste, le sebi gol gib. Res je! — prag te obleče čez. A kaj, ko se tvoj korak pogrezne še pred njim.

DRUGI MOŽ: Toda jaz, senci v oko, sem še vedno tam! Prav praznina me obleče!

PRVI MOŽ: (odločno) Natančno to: praznino oblečeš in soba izgine tudi na drugi strani.

DRUGI MOŽ: (s posmehom) Na drugi strani dvorane sedijo gledalci ter ploskajo praznini. Padejo skozi oder, ker ne najdejo opore. Slabo jim postane. Zakaj ne zapustijo dvorane?

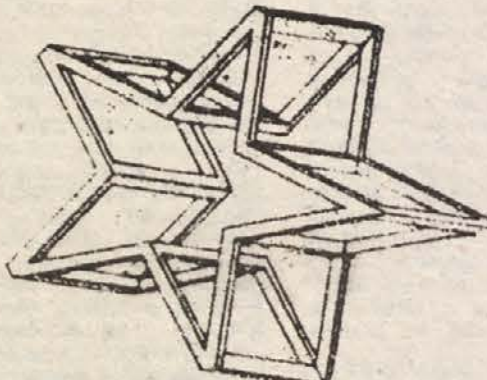
Zakaj si vztrajal do konca, ali ti ni že sam uvod v predstavo dal vedeti, da ne izveš ničesar novega? Ali nisi zasultil, ali nisi že v prvem stavku zasultil mrk naslednjih?

Ako je bila predstava res že izginula resnica, potemtakem to pomeni, da je bila tvoja prisotnost čisto navadna nabuhla laž.

Ali si res lagal?

Povej! — ali je tudi najin pogovor laž?

Povej! — je res?

PROCES??? PROCES??? PROCES??? PROCES???

1. Že res, da se je vsa stvar začela že veliko prej, toda vedelo se o tem ni veliko, ali pa skoraj nič. Zato začnimo s tem:

V Občinski konferenci ZSMS je prišel konec oktobra dopis z datumom 19. oktober, v katerem predsednik slovenske mladinske organizacije Andrej Brvar podaja obrazložitev svojega odstopa s funkcije predsednika, v katerem našla kot vzroke svojega odstopa predvsem naslednje: "...V nekaterih odločitvah članov Predsedstva republiške konference ZSMS ob oblikovanju predloge kandidatne liste za mandatno obdobje 84/86 so bili prisotni oportunisti, lažna solidarnost, taktiziranje ter zamikanje pomembnosti kandidacijskega postopka..." in pristavlja, da v teh odločitvah "ni bilo dovolj upoštevanja razmer družbenih sil..." Po mnenju Andreja Brvara "Odločitve, ki so sprejete na predlogu kandidatske liste krože, da bo prišlo do nasprotovanj med vodstvi družbeno-političnih organizacij", za kar pa Andrej Brvar ni želel prevzeti odgovornosti.

Marsikomu v začetku sploh ni bilo jasno, za kaj gre, vendar se je sedaj klopka začela hitro razpletati.

Na kandidatski listi sta bila namreč sporna predvsem dva kandidata. To sta bila Alenka Ivančič, kandidirana za vodjo Centra za informiranje, rasiskovanje in založništvo /funkcija je opravljala že po nadomestnih volitvah od 21. januarja 1984 naprej/ in Janez Janša kandidat za predsednika komisije za SLO in DS, ki je to isto funkcijo opravljal že v preteklem mandatnem obdobju.

Iz Telexa št. 45/84 str. 7 /lahko izvemo, da je bilo že na Mladinski politični šoli v Mariboru javno izrečeno, da se v nekaterih občinskih konferencah vrši pritisk na mladinske funkcionarje v občinah, da nekaterih ljudi ne smejo evidentirati, če pa so jih že, naj jih črtajo.

Predsedstvo RK ZSMS je na svoji seji 19. okt. sestavljalo oz. obravnavalo kandidatno listo. Seja je trajala 9 ur, po glasovanju članov predsedstva pa sta bila na predlog kandidatne liste uvrščena oba sedaj sporna kandidata.

Šele tukaj sledi odstop predsednika.

Nekaj dni po tem je predlog kandidatne liste obravnaval koordinacijski odbor za kadrovska vprašanja pri predsedstvu republiške konference SZDL (komunist, 2.11.1984, str. 3)

Sprejete ocene KO pri SZDL, niso temeljile na konkretnih dejstvih in ni bilo čisto jasno, od kod izhajajo. Jasno je bilo le tistim, ki so sodelovali pri pripravi problematike konference o podružbljanju SLO in DS. Prvotno gradivo zanjo je bilo namreč umaknjeno. Ni bilo posredovano javnosti, niti celotni mladinski organizaciji. Kot kaže, večina očitkov na račun Janeza Janše izhaja iz tega gradiva. Ker pa je aktiv ZK /verjetno pri P RK ZSMS/ sklenil, da se o tem gradivu javno ne govori, so lahko občinske konference razpravljale le na podlagi tega dopisa. /sprejetih ocen KO/.

Ne glede na to, kaj si sami mislimo o navedenih "argumentih" se je izkazalo, da večini občinskih konferenc začuda to ni bilo dovolj. "Argumenti" jih niso prepričali v spornost Janšine kandidature, uasprotno, pričale so jih v to, da pritiski, o katerih ne upa vsak na glas govoriti, v resnici obstajajo: "...Nesprejemljiva stališča v zvezi s konceptom SLO in DS... so torej objektivno zožila pripravljenost za dialog z mladinskim vodstvom o tem vprašanju..."

Tudi predsedstvo RK ZSMS je sprejelo popolnoma drugačno oceno o delu Janeza Janše v preteklem obdobju. Ocena je bila med najboljšimi.

V omeni KO pri SZDL očitajo Alenki Ivančič, da "ni bila pripravljena na stopen dialog na področju informiranja". Citiran stavek kaže na to, da so Ivančičevi zasmerili predvsem njeno obnašanje, to, kako je vsogojena, kajti o tem, kaj je delala, ne napišejo niti besedice.

Tudi ocena predsedstva ZSMS ni briljantna. Glas se takole pripravi /Alenka Ivančič namreč-op.a./analizo o vsebinski zasnovi mladinskega medija, za katero pa je predsedstvo menilo, da jo je treba strokovno in vsebinsko popraviti. Sodelovala je pri vodenju javne razprave o osnutkih zakonov o javnem obveščanju ter pri uveljavljanju pripomb in stališč mladinske organizacije. V tem času je organizirala seminarje na področju izobraževanja za mlade, ki v obč. konferencah ZSMS delujejo na področju informiranja. Glede na svojo strokovno usposobljenost /podčrtal V.G./ ni ustrezno uveljavljala usmeritve in ideje mladinske organizacije na področju informiranja, kar je v nekaterih primerih onemogočilo sodelovanje s sredstvi javnega obveščanja. Pri delu pogosto uporablja neustrezne metode, ki zavirajo in onemogočajo uresničevanje zastavljenih nalog."

Tudi ta ocena ni nič boljša. Najbolj N.č. boljša s stališča strokovnosti same. Nikakor nam ne uspe ugotoviti, kaj je ZAGREBILA Alenka Ivančič.

X X X

Po zapetih na predsedstvu RK ZSMS so dobile občinske konference poleg obrazložitve o odstopu predsednika tudi informacijo v zvezi s črtanjem Janeza Janše iz članstva ZK. V njej Janez Janša razlaga /na podlagi odločitve predsedstva RK ZSMS/, kako je prišlo do tega, da se ga kot sekretarja sekretariata OO ZK črtati iz evidence. Navaja, da ta sklep ni veljaven. Zaradi pomanjkanja prostora ko ta dokument dobite na uradni listi KARN/.

Informacijo je Janša poslal v OK zaradi tega, "ker so bile na seji predsedstva podane informacije, češ da krožijo govorice, da sem izključen iz ZKJ oziroma ker se napačno interpretira vzrok mojega izstopa iz evidence". /iz zadnjega odstavka te informacije/

Vprašanje, ki se je sedaj zastavljalo vsa OK je bilo naslednje: Kaj je bolje mladinsko organizacijo, ponekod pa so se verjetno vprašali, kaj je varnejše: ali glasovati na konferenci proti uvrstitvi Janše in Ivančičeve na kandidatno listo ali pa vztrajati na sprejetih stališčih. Andrej Brvar je obrazložil odstopa namreč menil, da bo štakalna kadrovska rešitev vodila predsedstvo in organe RK ZSMS v zaprtost.

Sedaj je na vrsti programsko volilna konferenca. Naprej se je vedelo, da bo beseda tekla samo o kadrih. Vendar beseda ni tekla, ampak /kot lahko sklepamo iz različnih poročil/ je kar bruhala. Delegati so zavrnili predlog, da se konferenca preselja. Po tem je sledila razprava o kandidatih. Mnenja so bila, jasno, zelo nasprotujoča. Od tistih, ki so bili mnenja, da bi morali razčistiti mnenja o Janši znotraj ZSMS /Kirm/, do tistih, o katerih je govoril Franc Setine, ko je menil, da so Janševe teze o konceptu SLO in DS nesprejemljive in da Janša žali JLA. Po Poletu pa /preko Mladine/ povzemamo tudi te njegove misli: "Z nasprotovanjem izvolitvi Janše začnemo odločilen proces reševanja idejnih vprašanj v naši družbi..." "...Nismo proti polemikom in razpravam, toda morajo biti argumentirane. Janši pa je bilo veliko do tega, da se postavi po robu politiki ZKJ in ZSMJ. Do tega je vses tistim, ki jim je Jugoslavija trn v peti, da predpostavim poslednost NOVINARJA TOLETA o TAJNE POKRETI JE SKLADNO NEVALNO."

Janez Janša se je spraševal, ali je KO pri SZDL imel in navedel kakšne argumente. Povedal je, da je nastopal kritično in včasih nestrpno, to pa je posledica zidu, na katerega so naleteli. Dejal je, da se mladinski organizaciji ne očitava več nedela, ampak delo...

Alenka Ivančič se je vprašala, kaj je to "stopen dialog", na katerega ona ni bila pripravljena...

Konferenca je bila prekinjena po šestih urah in se bo nadaljevala 22. novembra, ker za delegate na glasovanju za črtanja J.J in A.I. s kandidatne liste niso dosegli potrebne absolutne večine niti za predlog, da se kandidata črtata, niti za predlog, da se ne črtata.

Zanimivo je, da je glasovala MK ZSMS predsedstva /ZA črtanje, enako je glasovala tudi OK TABOR /MB/. Vse ostale občinske konference, ki se združujejo v MK ZSMS Maribor, so bile proti črtanju.

Nadaljevanje:

"Predsedstvo RK ZSMS je na 30. seji 5. IN 6. nov. 1984 obravnavalo oceno vodenja postopka v zvezi s volitvami do predloga kandidatne liste Predsedstva RK ZSMS za drugo mandatno obdobje po 11. kongresu ZSMS in sprejelo naslednja stališča in predloge:"

Te predloge so dobile v obravnavo OK ZSMS in jih bomo na kratko povzemamo /obsegajo namreč 9 tipkanih/

- OK v kandidacijskem postopku niso imele dovolj informacij
- ocene profesionalnih članov niso bile celovite, morale bi nastajati v organih predsedstva, dograjevati pa bi jih morale OK
- predlaga se kritika sekretarju RK ZSMS Bojanu Žlenderu, ki je najbolj odgovoren za napake v vodenju postopka
- celotno predsedstvo /razen profesionalnih članov/ ni bilo seznanjeno o zapletih v zvezi s prvimi umaknjem gradivom za konferenco o podružbljanju varnosti in obrambe. Ugotovilo je odgovornost Janeza Janše pri tem gradivu;
- predsedstvo ugotavlja, da je Janez Janša v nadaljevanju svoje funkcije opravljal vzorno.
- argumenti proti Janšini kandidaturi so bili izneseni šele na konferenci sami, OK pa so bile pred konferenco brez informacij, kljub temu pa so morale ponovno obravnavati kandidatno listo, kar je pomenilo pritisk na mladinsko organizacijo.
- z gradivom, na katero so se nanašali argumenti, ki jih je iznesel predsednik RK SZDL člani ZSMS niso bili seznanjeni, zato jih tudi niso mogli preprosto sprejeti.
- način, na kateri so bila posredovana stališča drugih DPO je nesprejemljiv.
- predlaga se kritika predsedniku RK ZSMS Andreju Brvarju in podpredsedniku Bojanu Požarju
- Sprejme se odstop Bojana Požarja s kandidatne liste
- s razumevanjem se sprejme odstop Roberta Černeta, kandidata za predsednika, ker novo predsedstvo ne more nositi odgovornosti za stvari iz preteklega mandata
- odstop Braneta Hafnerja, kandidata za sekretarja je bil že sprejet na konferenci
- stališče KO pri SZDL o Alenki Ivančič je premalo argumentirano in nepriporočljivo.
- Alenka Ivančič je sama odstopila s kandidatne liste in predsedstvo predlaga, da konferenca odstop sprejme.
- Po tem, ko se je predsedstvo informiralo o vlogi Janeza Janše pri pripravi prve verzije gradiva za problemsko konferenco o podružbljanju varnosti in obrambe in ko je pretresko še sedanjje družbene razmere v ZSMS in družbi sploh, še posebej pa odnose v frontni SZDL, je predsedstvo sklenilo predlagati konferenci, da umakne kandidaturu Janeza Janše s kandidatne liste.
- predsedstvo meni, da obstajajo možnosti za ureditev razmer znotraj ZSMS in normalizacijo odnosov znotraj fronte SZDL le pod pogojem, da predlagana stališča konferenca sprejme v celoti...
- /dokument je na voljo v uradni listi in na vseh OK ZSMS/

Z Z Z

Zaključka nam torej ni treba delati, naredilo ga je predsedstvo ZSMS **NAMESTO NAS!**

VASJA EIGNER
kmečke & rockodelske novice
(pri MKC Maribor)

podčrtal urednik
popravki so bili izdelani
v dogovoru z avtorjem

LITERATURA:
KOMUNIST, 14.9. /Kaj ZK sme in česa ne/
isto 12.10.
Mladina 11. 10.
Mladina 27. 9.
Mladina št. 38 in 39
Komunist 2. 11
Telex št. 45 /8.11.84/
Dnevno časopisje